Täysistunto

Keskiviikko 11.11.2020 klo 14.00—20.56

5. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko
Valtioneuvoston selonteko VNS 4/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Tässä puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan, puolustusvaliokunnan ja myös tulevaisuusvaliokunnan on annettava lausunto.

Ulkoministeri Pekka Haaviston esittelypuheenvuoron, joka kestää 10 minuuttia, jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Ryhmäpuheenvuorojen jälkeen seuraa noin tunnin mittainen debatti. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 2,5 tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. [Hälinää] — Ja nyt, arvoisat edustajat, hieman hiljaisuutta saliin. Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.07 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Olihan niin, arvoisa puhemies, että maskia ei tarvitse tässä käyttää?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä, puhujapöntössä ei maskia tarvitse pitää.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Nyt käsittelyssä olevassa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa arvioidaan Suomen toimintaympäristöä ja esitetään keskeiset tavoitteet ja painopisteet, joita toteuttamalla valtioneuvosto vahvistaa Suomen turvallisuutta ja hyvinvointia. Selonteot ja eduskunnan antamat kannanotot määrittelevät Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Beredningen har skett i nära samarbete med ministerierna, statsrådets kansli och republikens presidents kansli. De politiska riktlinjerna för arbetet har fastställts vid de gemensamma mötena mellan republikens president och statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska utskott. Riksdagen har dessutom tillsatt en parlamentarisk uppföljningsgrupp.

Esitänkin lämpimät kiitokseni eduskunnan asettamalle parlamentaariselle seurantaryhmälle ja sen jäsenille arvokkaasta panoksestanne selonteon laatimiseen. Seurantaryhmä sai ke-

väästä lähtien tekstiluonnokset kommentoitavakseen, ja keskustelin tekstistä useita kertoja ryhmän kanssa. Tekstiä voitiin kehittää merkittävästi sisällyttämällä siihen seurantaryhmästä saatuja tärkeitä huomioita.

Tätä työtä on tehty melko pitkään. Koronaviruspandemian vuoksi oli otettava aikalisä, jotta pystyisimme analysoimaan koronan vaikutuksia.

Kyseessä on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkein ohjausasiakirja. Selonteko on viestimme ulospäin, koska se kertoo, miten Suomi tarkastelee toimintaympäristöään. Selonteko on myös käytännön työkalu, joka ohjaa toimintaamme Suomessa ja Suomen ulkomaanedustustoissa.

Selonteon toimintaympäristökuvaus ohjaa monien muiden selontekojen ja strategioiden valmistelua. Valmisteilla on muun muassa puolustusselonteko, EU-selonteko, sisäisen turvallisuuden selonteko ja ihmisoikeusselonteko.

Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaamme määrittävät sen jatkuvuus, ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys. Toisaalta toimimme tässä hetkessä. Tämän johdosta selontekoon on nostettu uusia, hallitusohjelmasta juontuvia teemoja, kuten ihmisoikeusperustaisuus, terveysturvallisuus, ilmastonmuutos ja digitalisaatio.

Päämäärämme on selvä: haluamme vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata valtion itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden, vahvistaa Suomen turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta. Sekä kansallisin toimin että kansainvälisellä yhteistyöllä toimimme estääksemme aseellisten konfliktien ja Suomen turvallisuutta ja yhteiskunnan toimintakykyä vaarantavien tilanteiden syntymisen sekä Suomen joutumisen aseelliseen konfliktiin. Samalla on selvää, että jos turvallisuus Euroopassa olisi uhattuna, ei Suomi EU:n jäsenenä voisi olla ulkopuolinen.

Med vår värdegrund är det viktigt att främja de mänskliga rättigheterna, rättsstatsprincipen, demokrati, fred, frihet, tolerans och jämställdhet i all internationell verksamhet. Våra värderingar blir särskilt betydelsefulla när osäkerheten i världen ökar.

Tarkastelemme selonteossa turvallisuutta laajasta näkökulmasta, jossa huomioidaan sotilaallisten uhkien, suurvaltojen välisen kilpailun ja hybridivaikuttamisen lisäksi nyt näköpiirissä olevien globaalien haasteiden vaikutukset turvallisuuteen. Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa, joka ylläpitää vahvaa ja uskottavaa kansallista puolustuskykyä. Vaikka Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa, on sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen kuitenkin varauduttava.

Jos olette käyneet Ateneumin näyttelyssä, siellä on taidemaalari Magnus Enckellin töitä tällä hetkellä esillä, ja siellä on myöskin hänen lauseensa vuodelta 1908, joka kuuluu näin: "Meillä on rohkeutta ja kuljemme eteenpäin, eristäytyminen muusta maailmasta olisi kohtalokasta." Voi yhtyä näihin Enckellin ajatuksiin. Suomella ei myöskään tänä päivänä ole mahdollisuutta eikä halua eristäytyä.

Jatkamme ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön lisäksi laaja-alaista ja tiivistä puolustusyhteistyötä oman puolustuskykymme vahvistamiseksi eri toimijoiden kanssa. Kansallisen liikkumatilan ja valinnanmahdollisuuksien ylläpitäminen on tärkeää.

Kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää, ihmisoikeuksien yleismaailmallisuutta, kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisuutta ja ihmisoikeussopimuksia kyseenalaistetaan ympäri maailmaa tänä päivänä aiempaa enemmän. Tässä kontekstissa onkin merkityksellistä, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ihmisoikeusperustaista, mikä tarkoit-

taa ihmisoikeusvaikutusten arviointia kaikessa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa toiminnassa.

Arvoisa puhemies! Edellinen selonteko on vuodelta 2016, ja monet sen huomioista ovat edelleen ajankohtaisia. Toimintaympäristömme on kuitenkin muuttunut paljon neljässä vuodessa, ja muutos jatkuu voimakkaana. Tämä vaatii myös Suomelta kykyä varautua, vastata ja osin myös sopeutua muutoksiin.

Yksikään valtio ei pysty ratkaisemaan globaaleja haasteita yksin — niihin vastaaminen vaatii yhteisiä ratkaisuja ja vastuunkantoa. Koronaviruspandemia on tehnyt tämän tarpeen erityisen selväksi. Yhteisiä ratkaisuja tarvitaan myös esimerkiksi ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja uusien teknologioiden osalta. Näitä ratkaisuja tulee hakea sääntöpohjaisessa kansainvälisessä järjestelmässä, joka on kasvavan paineen alla. Venäjä on heikentänyt toimillaan turvallisuutta lähialueillamme. Yhdysvaltain ja Kiinan jännitteinen suhde pakottaa myös muut valtiot ja toimijat pohtimaan asemoitumistaan tässä tilanteessa. Suomen turvallisuusympäristö on valitettavasti muuttunut epävakaampaan suuntaan, ja muutoksen arvellaan olevan pitkäkestoinen.

Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on Suomen ulkosuhteiden tärkein viitekehys, vaikutuskanava ja turvallisuusyhteisö. Suomi haluaa vahvistaa EU:n ulkoista toimintakykyä, yhtenäisyyttä ja unionin globaalia johtajuutta. Näin vahvistamme myös Suomen turvallisuutta. Suomen EU-politiikkaa linjataan kokonaisvaltaisesti tulevassa EU-poliittisessa selonteossa.

Suomi tekee jatkossakin laaja-alaista, käytännönläheistä ja molempia osapuolia hyödyttävää kumppanuusyhteistyötä Naton kanssa. Kumppanuusyhteistyö ei sisällä 5 artiklan mukaisia turvatakeita eikä velvoitteita, ja Suomi osallistuu Naton 5 artiklan harjoituksiin ainoastaan kumppanimaan roolissa. Suomi pitää tärkeänä, että Naton jäsenyysmahdollisuus säilyy avoimena edellytykset täyttäville maille.

Finlands viktigaste bilaterala partner är Sverige, och med Sverige har vi ett alldeles speciellt förhållande. Samarbetet med Sverige fortsätter och fördjupas utan några på förhand fastställda begränsningar. I en instabil internationell omvärld blir ett nära samarbete mellan de nordiska länderna allt viktigare.

Yhdysvallat on Suomelle tärkeä ja läheinen kumppanimaa, jonka kanssa tehdään laaja-alaista ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä sekä puolustusyhteistyötä. Transatlanttisen suhteen ylläpitäminen edellyttää molemminpuolista aktiivisuutta Suomen, EU:n sekä toisaalta Yhdysvaltain välillä. Yhteiset intressit ja yhteinen historiallinen arvopohja tukevat läheistä yhteistyötä.

Selonteon valmistumisen jälkeen Yhdysvalloissa on käyty presidentinvaalit, ja tiedämme Joe Bidenin tulleen valituksi. On tärkeää myös pohtia, mitä muutoksia tämä valinta voi tuoda tullessaan. Ensimmäisenä nousee esiin kansainvälisen yhteistyön vahvistuminen globaalin koronakriisin hoidossa. Tarvitsemme laajaa kansainvälistä yhteistyötä koronakriisin niin terveys- kuin talousvaikutuksiin vastaamisessa. Toiseksi voi kampanja-aikaan käydyn keskustelun perusteella arvioida Yhdysvaltojen suhteen YK-järjestelmään nyt tiivistyvän. Tämä voi merkitä myös tiiviimpää yhteistyötä esimerkiksi Maailman terveysjärjestön, WHO:n, ja YK:n ihmisoikeusneuvoston kanssa. Kolmas seikka on ilmastokysymys. Tuleva presidentti Biden on esittänyt USA:n palaavan Pariisin ilmastosopimukseen ja

tähtäävän hiilineutraaliksi vuoteen 2050 mennessä. USA ja Eurooppa voisivat ilmastokysymyksessä tehdä entistä tiiviimpää yhteistyötä.

Suomi pitää yllä toimivia ja tiiviitä suhteita Venäjän kanssa aloilla, jotka ovat Suomen ja EU:n kannalta keskeisiä. Suomi tekee yhteistyötä ja käy vuoropuhelua kahdenvälisistä asioista, kansainvälisestä tilanteesta ja turvallisuudesta, globaaleista haasteista ja lähialueidemme turvallisuudesta. Edistämme myös maiden välisiä taloussuhteita. Suomen on kyettävä arvioimaan Venäjän sisäistä kehitystä ja ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintaa erittäin tarkasti.

Suomi tunnistaa Kiinan määrätietoisen pyrkimyksen vahvistaa globaalia asemaansa. Kiinaa koskevissa kysymyksissä vahvistetaan kansallista koordinaatiota ja tilannekuvaa. EU:n Kiina-politiikan yhtenäisyys ja johdonmukaisuus on Suomelle tärkeää. Käymme Kiinan kanssa vuoropuhelua kahdenvälisistä ja kansainvälisistä kysymyksistä, kuten ilmastonmuutoksen hillinnästä, jossa Kiinalla on merkittävä rooli.

Arvoisa puhemies! Tämän puheenvuoron lopuksi haluan vielä kiittää ulkoministeriön virkakuntaa hyvästä työstä selonteon koordinoinnissa ja valmistelussa, ja odotan mielenkiintoista keskustelua täällä salissa ja valiokunnissa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset, ministeri Haavisto. — Ja nyt ryhmäpuheenvuorokierros, jonka aloittaa edustaja Tuomioja, SDP.

14.17 **Erkki Tuomioja sd** (ryhmäpuheenvuoro): Herra puhemies! Elämme vaikeata ja vaarallistakin aikaa, jossa turvallisuuteen kohdistuvat uhat edellyttävät meiltä varautumista, valppautta ja vaikuttamista. Ydinaseet, ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja maailmanlaajuiset pandemiat ovat ihmiskunnan yhteisiä eksistentiaalisia uhkia. Ne on niin hallitusohjelmassa kuin selonteossa asianmukaisesti huomioitu.

Uudet laaja-alaiseen turvallisuuteen kohdistuvat uhat eivät ole syntyneet sotilaallisesta voimankäytöstä, eikä niitä sotilaallisin keinoin voida ratkaista, mutta ne voivat ilmastonmuutoksen, muuttoliikkeiden ja eriarvoisuuden kasvun seurauksena muodostua myös sotilaallisten konfliktien lähteiksi. Olemme myös nähneet perinteisen voimapolitiikan paluun, myös lähialueillamme, ja siten meidänkin on varauduttava sekä kansallisin toimin että kansainvälisessä yhteistyössä estämään aseellisten konfliktien ja Suomen turvallisuutta ja yhteiskunnan toimintakykyä vaarantavien tilanteiden syntyminen sekä Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin, kuten selonteossa todetaan.

Omasta puolustuskyvystä huolehtiminen on tässä keskeisessä asemassa. Sitä linjataan yksityiskohtaisemmin tämän selonteon pohjalta valmisteltavassa puolustusselonteossa. Puolustuskykyä tuemme kansainvälisellä yhteistyöllä, johon osallistumme siten, että se palvelee omaa osaamistamme ja suorituskykyjen kehittämistä ja antaa meille mahdollisuuden tarvittaessa harkintamme mukaan osallistua kansainväliseen kriisinhallintaan.

Laajentuneessa kansainvälisessä puolustusyhteistyössä Ruotsi on Suomen tavoin sotilaallisesti liittoutumattomana maana läheisin kumppanimme, jonka suhteen emme aseta rajoja, kuinka pitkälle yhteistyössä voimme mennä. Toinen tärkeä yhteistyön foorumi on Euroopan unioni, jonka yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamisessa on viimeisten vuosien aikana edistytty enemmän kuin edeltäneitten vuosikymmenten aikana. Tämä on kannaltamme kiitettävää, ja toivomme näkevämme myös Ruotsin täysimääräisesti mukana tässä kehitystyössä. EU:lla on edelleen paljon työtä edessään. Koronakriisiin vastaamisessa esiintyneet puutteet osoittavat tarpeen vahvistaa Euroopan varautumista ja

solidaarisuutta. EU:n johtajuutta tarvitaan, eikä unionin sitoutumisesta demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioon saa syntyä epäilyjä.

Turvallisuus edellyttää meiltä laaja-alaista varautumista myös huoltovarmuuden, kyberturvallisuuden ja yleensä ihmisten arjen turvallisuuden osalta. Tärkeätä on huolehtia siitä, että Suomi pysyy maana, jossa ei muodostu sellaisia sisäisiä, ihmisiä erottelevia ja vastakkain asettavia jakolinjoja, jotka synnyttävät turvattomuutta ja joita maamme rajojen ulkopuolelta voitaisiin käyttää hyväksi.

Turvallisuuspolitiikka ei ole vain varautumista, sen täytyy olla myös aktiivista vaikuttamista. Haasteisiin voidaan kestävästi ja menestyksellisesti vastata vain laajassa, monenkeskisessä yhteistyössä. Tätä ovat äärinationalistiset voimat viime vuosina murentaneet ja väheksyneet yhteistyövaraista turvallisuutta ja ihmisoikeuksia heikentävällä tavalla. Yhdysvaltain vaalitulos antaa toiveita, että tätä yhteistyötä voidaan taas vahvistaa. Tämä koskee niin ihmisoikeuksien puolustamista, avoimen ja reilun kaupan turvaamista, asevalvonta- ja aseriisuntaneuvotteluihin palaamista kuin ilmastonmuutoksen pysäyttämistä ja maailman saattamista kestävän kehityksen uralle.

Ydinasevallat modernisoivat ja kehittävät nyt myös ydinasejärjestelmiään. Siksi Suomen liittyminen tammikuussa voimaan astuvaan YK:n ydinasekieltosopimukseen olisi tervetullut asia, jolla osoitamme, ettemme voi emmekä halua laskea minkään maan turvallisuutta epäsuorastikaan epäinhimillisten joukkotuhoaseiden varaan ja että haluamme olla painostamassa ydinasevaltoja todellisiin toimiin ydinaseriisunnan toteuttamiseksi, mihin ne ydinsulkusopimuksessa ovat sitoutuneet.

Parlamentaarisen seurantaryhmän puheenjohtajana kiitän hallitusta hyvästä yhteistyöstä selonteon valmistelussa. Seurantaryhmää on kuultu, ja esittämämme kommentit näkyvät selonteossa. Tulos on hyvä ja tasapainoinen, ja sitä meillä on mahdollisuus nyt eduskuntakäsittelyssä edelleen parantaa. — Kiitos.

14.23 **Tom Packalén ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko 2020 on valmisteltu laajassa yhteistyössä ministeriöiden, valtioneuvoston kanslian ja tasavallan presidentin kanssa. Eduskunta on osallistunut työhön parlamentaarisen seurantaryhmän kautta. Kiitoksen sanat yhteistyöstä kuuluvat kaikille osallistujille.

Suomessa ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa on tehty laajalla yhteisymmärryksellä. Vaihtuvien hallitusohjelmien myötä selonteon muuttuvista painotuksista voidaan kuitenkin olla myös eri mieltä. Riskinä on, että selonteon rooli Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpänä ohjausasiakirjana hämärtyy.

Arvoisa puhemies! Selonteon perinteiset turvallisuusuhat ja Suomen tavoitteet ovat pitkälti samoja kuin vuoden 2016 selonteossa — keihäänkärkinä ovat edelleen valtiollinen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus. Perinteisistä linjauksista huolimatta vuoden 2020 selonteon sisällön arvopainotukset ovat kuitenkin huomattavan erilaiset kuin vuoden 2016 selonteossa. Sisältöä leimaavat vahvasti hallituksen aatteet ja ideologia. Tärkeimmäksi teemaksi selonteossa nousevat ihmisoikeudet, mutta myös ilmastonmuutoksen hillintä ja sen näkeminen turvallisuusasiana erottuvat osakseen.

Selonteossa todetaan, että Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut epävakaampaan suuntaan ja tilanne jatkuu heikentyneenä pitkäaikaisesti. Sotilaalliset jännitteet esimerkiksi Itämerellä ovat läsnä vielä pitkään. Hybridivaikuttaminen ja kyberympäristön uhat li-

sääntyvät. Erityisesti verkkoturvallisuuden kehittäminen on entistä tärkeämpää. Välitöntä sotilaallista uhkaa Suomeen ei kuitenkaan kohdistu.

Selonteossa Suomi määrittää itsensä sotilasliittoon kuulumattomaksi maaksi, joka ylläpitää uskottavaa kansallista puolustuskykyä. Selonteossa tuodaan esiin Suomen selkeä halu kehittää Nato-kumppanuuttaan ja läntistä puolustusyhteistyötä.

Sotilaallista yhteistyötä ollaan kehittämässä myös pohjoismaiseen arktiseen puolustusyhteistyöhön. Tätä kehitystä kuvastaa syyskuun alussa Pohjois-Norjassa allekirjoitettu Suomen, Ruotsin ja Norjan välinen aiejulistus, joka määrittää tavoitetason maiden puolustusyhteistyön tiivistämiseksi. Kilpailu arktisella alueella on kiihtymään päin, ja konfliktin riski on olemassa. Arktisella alueella on Venäjälle suurta sotilaallista merkitystä, ja siellä on myös maan ydinaseita. Myös Kiina on entistä kiinnostuneempi alueen taloudellisista mahdollisuuksista.

Arvoisa puhemies! Selonteossa terrorismi ja väkivaltainen radikalisoituminen mainitaan muutamaan otteeseen, mutta se ei kuitenkaan ota laajemmin kantaa jihadismin ja ääri-islamin rooliin ulko- ja turvallisuuspoliittisena uhkana. Olemme vasta saaneet todistaa islamistista terroria, muutama viikko sitten. Jihadismi ja ääri-islamistinen väkivalta ovatkin yksi merkittävimmistä ulkoisista uhista, sillä Ranskan tapahtumilla pyrittiin kiistatta iskemään demokratian ja länsimaisten arvojen ytimeen.

Toinen liian vähälle huomiolle jäänyt asia on Euroopan ulkopuolelta tulevat muuttovirrat, jotka tulisi nähdä vakavampana ulkoisena uhkana valtioiden turvallisuudelle.

Uuden ulottuvuuden selontekoon tuo myös koronaepidemia, joka laittoi koko maailman ja myös Suomen uhkakuvat ja varautumisen uudenlaiseen järjestykseen. Koronan myötä ihmisten normaali arki muuttui ja turvallisuuden tunne järkkyi. Terveysturvallisuus nouseekin selonteossa ensimmäistä kertaa sotilaallisten uhkien tasolle.

EU:n kehityksen ja toimintakyvyn osalta selonteko maalailee liian ruusuisia kuvia. Selonteossa sanotaan, että EU on pysynyt yhtenäisenä haasteellisista kysymyksistä huolimatta. Tästä ei voi olla täysin samaa mieltä. EU:n kehitys on sisältänyt vakavia kriisejä, eikä integraation syventäminen ole ratkaissut ongelmia. Myöskään EU:n puolustuspolitiikka ei ole ollut kovinkaan tuloksellista tai vaikuttavaa. Määränpää on kateissa, ja jäsenmailla on hyvinkin erilaiset käsitykset puolustuspolitiikan strategisista tarpeista. Oman haasteensa tähän on tuonut myös Ison-Britannian ero EU:sta.

Arvoisa puhemies! Toimintaympäristön muutoksen myötä olemme entistä alttiimpia uusille uhille. Yhteistä näille on, että niitä ei voida enää torjua tehokkaasti pelkästään perinteisin keinoin. Tästä esimerkkinä on Suomeen kohdistuva Venäjän ja Kiinan harjoittama aktiivinen kybertiedustelu.

Suomi sijaitsee suurvaltojen näkökulmasta strategisesti ja maantieteellisesti merkittävällä alueella. Suomen tuleekin välttää joutumasta suurvaltojen välisen kaupankäynnin pelinappulaksi. Näiden entistä laajempien haasteiden edessä [Puhemies koputtaa] turvallisuuspolitiikkamme tarvitsee kykyä ymmärtää [Puhemies koputtaa] maailmaa, kykyä ennakoida ja kykyä myös reagoida.

14.28 **Ilkka Kanerva kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pienellä maalla ei ole ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan varaa tehdä suuria virheitä. Selonteko asettaakin Suomelle luotettavat ja käyttökelpoiset merimerkit. On aina koetettava nähdä syvät pohjavirrat, aina hahmoteltava olennaiset kehityslinjat. Ilman historian tajua tämä ei ole kuitenkaan mahdollista, ja ennen kaikkea: ne kuuluisat tosiasiat on tunnistettava.

Kylmän sodan jälkeen tuudittauduimme maailmanmenoon, jota leimasivat toiveikkuus ja yhteistyöhakuisuus. Nyt taas joudumme kuitenkin hahmottelemaan maailmaa uusin silmin. Turvattomuus, vastakkainasettelu ja voimapolitiikka leimaavat nyt todellisuutta.

Lähialueittemme vakaus on Suomen turvallisuuteen ratkaisevasti vaikuttava tekijä. Näinhän se on tietysti aina ollut. Näemme, miten Venäjä pyrkii palauttamaan entisen suurvalta-asemansa. Toimet Georgiassa ja Ukrainassa ja Krimin laiton haltuunotto ovat esimerkkejä voimapolitiikasta ja vakavia rikkomuksia kansainvälistä oikeutta ja yhteisiä sitoumuksia vastaan.

Todistamme nyt kehitysvaihetta, jossa niin Itämeren kuin arktisenkin alueen strateginen merkitys korostuu. Tällä on tietenkin suora vaikutuksensa Suomen turvallisuuspoliittiseen asemaan. Vaikkei meihin kohdistukaan välitöntä sotilaallista uhkaa, sijaitsemme suurvaltojen näkökulmasta strategisesti merkittävällä alueella, johon myöskin jännitteet luonnollisesti heijastuvat.

Perusasia on aina ja kaikissa olosuhteissa pitää huoli omasta turvallisuudestamme. Teemme sen aina itse muttemme enää koskaan yksin. Siksi Suomen on jatkossakin tärkeää osallistua aktiivisesti kansainväliseen puolustusyhteistyöhön, jolla varmistamme yhteensopivuuden avun antamis- ja vastaanottamistilanteita silmällä pitäen.

Suomen länsi-integraatio on perustavanlaatuinen valintamme. Olemme erottamaton osa läntistä turvallisuusyhteisöä. Sen suhteen ei pidä jäädä mitään epäselvyyksiä. Emme palaa enää harmaalle vyöhykkeelle.

Ruotsin, nyttemmin myös Norjan kanssa on otettu merkittäviä askelia, ja yhteistyömme tiivistyy yhä. Meidän ei ole perusteltua asettaa etukäteen minkäänlaista perälautaa Ruotsi-yhteistyöllemme. On ehkä aihetta pitkällä tähtäimellä fundeerata valtiosopimustasoista järjestelyä kriisiajan varalle, sillä tosipaikan tullessa ei enää neuvotella eikä diskuteerata.

De nordiska länderna är Finlands närmaste grannar och bundsförvanter i internationella organisationer. Samlingspartiet understryker vikten av Finlands försvarssamarbete med Sverige och Norge. Finlands och Sveriges samarbete över Atlantiska havet är också ytterst viktigt.

Euroopan unionin jäsenyys on Suomelle merkittävä ulko- ja turvallisuuspoliittinen valinta, joka lisäsi Suomen kansainvälisiä vaikutusmahdollisuuksia. Suomen on tehtävä nykyistä päämäärätietoisemmin työtä unionin yhtenäisyyden ja toimintakyvyn eteen. Missä on tänä päivänä esimerkiksi EU:n geopoliittinen rooli? EU ei voi olla vain virasto, vaan sen on oltava yhteisö, joka edistää yhteisiä arvojamme ja intressejämme.

Kokoomus on useaan otteeseen ilmaissut näkemyksensä Suomen Nato-jäsenyyden turvallisuutta lisäävästä vaikutuksesta. Suomelle on tärkeää Naton avoimien ovien politiikan jatkuminen ja jäsenyysmahdollisuuden turvaaminen. Tärkeää on myös tiivistää sotilasyhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa Natosta riippumatta.

Olennaista on myös nähdä eräät positiiviset kehityskulut, kuten asevalvontaneuvottelujen mahdollisuus tällä hetkellä, YK:n Agenda 2030 ja vaikkapa Pariisin ilmastosopimus. Sääntöpohjaista maailmanjärjestystä ei kenties sittenkään ole kokonaan kuopattu — onneksi.

Yhteisten sääntöjen noudattaminen luo vakautta ja turvaa. Suomen tulee kaikin keinoin edistää tätä niin EU:n, YK:n ja Etyjin piirissä kuin myös kahdenvälisesti Venäjän kanssa.

Samalla kun meidän on pakko varautua vakaviin haasteisiin, on aina alleviivattava vuoropuhelun ja yhteistyön merkitystä vaikeinakin aikoina.

14.33 **Mikko Savola kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkein tehtävä on vahvistaa Suomen turvallisuutta ja kansalaisten hyvinvointia. Suomen turvallisuuden perustan muodostavat vahva kansallinen, yleiseen asevelvollisuuteen ja reserviläisiin pohjautuva puolustuskyky, tiivistyvä turvallisuuspoliittinen yhteistyö sekä aktiivinen vakauspolitiikka. Nämä muodostavat ennalta ehkäisevän kynnyksen sotilaallisen voiman käytölle tai sillä uhkaamiselle maatamme kohtaan.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan pitkässä linjassa korostuvat jatkuvuus ja ennakoitavuus. Samalla kehitämme valmiuksiamme vastata toimintaympäristön muutoksiin, kuten maailmanlaajuiseen terveysturvallisuuteen ja kehittyvän teknologian tuomiin haasteisiin.

Suomalaista kokonaisturvallisuuden mallia arvostetaan kansainvälisesti. Viranomaisten, elinkeinoelämän järjestöjen ja kansalaisten väliseen yhteistyöhön nojaava malli vahvistaa sekä sisäistä että ulkoista turvallisuutta, jotka kytkeytyvät yhä tiiviimmin toisiinsa. Pandemiat, terrorismi, kyberrikollisuus ja hybridivaikuttaminen eivät tunne rajoja. Niihin on vastattava sekä kansallisen että kansainvälisen yhteistyön tiivistämisellä.

Arvoisa puhemies! Yhdysvaltojen arvioidaan palaavan yhteistyön pöytiin entistä ennustettavampana ja vakaampana toimijana. Tämä on myönteinen uutinen maailmanlaajuiselle kehitykselle ja etenkin Euroopan ja Yhdysvaltain väliselle suhteelle. Suomella voi olla edelleen suuri rooli suurvaltasuhteiden sillanrakentajana, aivan kuten Yhdysvaltojen ja Venäjän presidenttien tavatessa Helsingissä heinäkuussa 18.

Euroopan ja Yhdysvaltojen suhteisiin avautuva uusi aika ei vapauta eurooppalaisia vastuusta omasta turvallisuudestaan tai tulevaisuudestaan. Euroopan unionia on edelleen vahvistettava turvallisuusyhteisönä. Eurooppa ei saa maanosana alistua suurvaltakilpailun pelinappulaksi, vaan sen on kyettävä vahvistamaan omaa teollista, teknologista ja turvallisuuspoliittista toimintakykyään.

Koronapandemia on osoittanut, kuinka oleellista on omavaraisuuden ja huoltovarmuuden vahvistaminen. Suomen on oltava aktiivinen toimija monenkeskisissä instituutioissa. YK:n, Maailman terveysjärjestö WHO:n ja Maailman kauppajärjestö WTO:n toimintakyky on tärkeää kaikille mutta erityisesti meidän kaltaisillemme pienille kansakunnille.

Kauppasotien maailmasta on päästävä kauppasopimusten maailmaan. Avoin ja oikeudenmukainen kauppajärjestelmä on vientivetoisen Suomen etu. Maamme hyvinvointi ja työllisyys riippuvat siitä, miten vientiyrityksemme menestyvät markkinoilla ja kuinka yhä useammat pk-yritykset pääsevät mukaan kansainväliseen kauppaan. Meillä on huomattavan paljon osaamista ruokaturvan ja metsien kestävän käytön osalta.

Turvallisuuden rakentaminen alkaa läheltä. Suomen kannalta on keskeistä Pohjois-Euroopan, Itämeren ja arktisen alueen turvallisuusympäristön vakaa kehittyminen. Lähialueemme vakautta edistetään syventämällä yhteistyötä Ruotsin ja Norjan kanssa sekä kehittämällä Nato-kumppanuutta.

Arvoisa puhemies! Pienen kansakunnan turvallisuus syntyy taidosta ymmärtää maailman muutoksia sekä viisaudesta määrittää niissä oma paikkansa ja politiikkaansa.

Myös omasta puolestani seurantaryhmän varapuheenjohtajana haluan kiittää tasavallan presidenttiä, ulkoministeriötä ja hallitusta sekä parlamentaarista seurantaryhmää selonteon valmistelusta. Keskustan eduskuntaryhmä toivoo selonteolle rakentavaa ja yhteisym-

märrystä vahvistavaa eduskuntakäsittelyä. Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa kansallinen yhtenäisyys on vahva arvo, josta kannattaa pitää kiinni. — Kiitos.

14.38 **Atte Harjanne vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Tavoitteena on vakaampi, ennakoitavampi ja turvallisempi maailma.” Näin ytimekkäästi ja hienosti todetaan tuoreessa valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa, jonka on määrä linjata Suomen kansainvälisen politiikan tavoitteet ja painopisteet seuraaviksi vuosiksi. Selonteossa kuvataan laajasti myös ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristöä eli sitä, miltä maailma maamme näkökulmasta näyttää. Näkymä on haasteita täynnä: lämpenevä ilmasto, köyhtyvä luonto, pandemia, suurvaltakilpailun paluu ja demokratian haastaminen heittävät varjoja tulevaisuuden ylle. Haasteiden edessä ei pidä kuitenkaan hukata toivoaan tai käpertyä sisäänpäin vaan tehdä oma osansa ja enemmänkin turvallisemman maailman puolesta.

Turvallisuuden rakentamisessa on keskeisen tärkeää hahmottaa maailmaa laajan turvallisuuden näkökulmasta ja huomioida välittömien turvallisuuspoliittisten asetelmien ohella yhteiskunnallisen, taloudellisen sekä ympäristöön liittyvän kehityksen merkitys turvallisuuden perustana. Tämä laaja turvallisuuskäsitys ei kuitenkaan sulje pois tarvetta arvioida maailmaa ja omaa toimintaa perinteisen, suppeamman turvallisuuden näkökulmasta. Tämä selonteko onkin hienosti ajassa kiinni ja yhdistää nämä eri näkökulmat koko lailla saumattomasti — tässä osataan katsoa lähelle ja kauas samaan aikaan.

Ilmastonmuutos nousee selonteossa perustellusti entistä vahvemmin esille. Nopeasti muuttuva ilmasto uhkaa turvallisuutta itsessään. Äärisääilmiöt ja elinolojen ja elinkeinojen edellytysten heikentyminen synnyttävät jännitteitä ja epävakautta jo nyt, ja jollemme saa päästöjä nopeasti pysyvään ja jyrkkään laskuun, seuraukset ovat monta kertaa hirvittävämpiä. Samalla ilmastonmuutos osana laajempaa ekologista kriisiä pakottaa meidät ja koko maailman rakentamaan energiataloutemme, maankäyttömme ja materiaalikiertomme uudelleen kestävälle pohjalle. Tämä itsessään muuttaa geopoliittisia ja taloudellisia asetelmia, kun fossiilitulojen varaan rakennettu valta katoaa. Edessä on siis väistämättömiä muutoksia, joiden kieltäminen olisi hyödytöntä ja vaarallistakin. Myös Yhdysvaltojen tuleva presidentti Joe Biden on ilmoittanut hallintonsa liittyvän uudelleen Pariisin ilmastosopimukseen. Ekologisen jälleenrakennuksen onkin syytä olla yhteinen globaali ponnistus, jossa Suomi osaavana edelläkävijänä voi olla kokoaan suurempi ratkaisujen tuottaja ja hyötyä siitä myös taloudellisesti. Tärkein syy toimia on silti eettinen. On meidän vastuullamme jättää tuleville sukupolville elinkelpoinen planeetta hyvinvoinnin pohjaksi.

Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutoksen hillinnän, kestävän kehityksen tukemisen ja rauhanrakentamisen kaltaisen laajan turvallisuustyön ohella selonteon tärkeä tehtävä on ottaa kantaa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen asemointiin. Siinä peruslinjamme on vakaa ja ennustettava ja perustuu hyvin kahdenvälisiin suhteisiin, yhteistoimintaan ja vaikuttamiseen Euroopan unionissa sekä sääntöpohjaiseen kansainväliseen järjestelmään ja kansainväliseen oikeuteen nojaavaan monenkeskiseen yhteistyöhön. Ruotsi ja muut Pohjoismaat, Nato ja Yhdysvallat ovat tärkeitä kumppaneita. Suomi kantaa vastuunsa lähialueemme vakaudesta ja turvallisuudesta. Tärkeitä kivijalkoja tässä ovat oma uskottava puolustuskyky sekä hyvä hallinto ja yhteiskunnallinen luottamus. Niiden avulla huolehdimme myös omasta toimijuudestamme, siitä, että voimme tehdä itse omat ratkaisumme ja tulkintamme.

Arvoisa puhemies! Arvot ovat ulko- ja turvallisuuspolitiikan ankkuri. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan arvopohjassa on keskeistä ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaikessa kansainvälisessä toiminnassa. Nämä arvot sitovat meidät myös osaksi demokraattisten maiden yhteisöä, joka toivottavasti vahvistuu ja laajenee Yhdysvaltojen palatessa aktiivisempaan ja rakentavampaan rooliin maailman näyttämöllä.

Arvoihin pohjaten selonteko linjaa myös, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ihmisoikeusperustaista. Se tarkoittaa ihmisoikeuksien vaikutusarviointia kaikessa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa toiminnassa. Tämä on tarpeen, sillä tavoiteltua vakaata ja turvallista maailmaa voi rakentaa kestävästi vain ihmisoikeuksia kunnioittaen ja tasa-arvoa edistäen. Vastakkainasettelun ja voimapolitiikan hillitsemiseksi sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän ja kansainvälisen oikeuden periaatteiden puolustaminen ja kehittäminen ovat samalla entistäkin tärkeämpiä.

Arvojen merkitystä korostaa sekin, että liberaalia demokratiaa haastetaan nyt uhmakkaasti sekä ulkoa että sisältä käsin perusoikeuksia ja demokratiaa ja sen instituutioita halveksuvien autoritaaristen hallintojen, demagogien ja ääriliikkeiden toimesta. Tässä ajassa vapaus, demokratia ja ihmisoikeudet kaipaavat rohkeita puolustajia, ja sellaiseksi tämä selonteko Suomen asemoi, kuten syytä onkin.

Arvoisa puhemies! Turvallinen, vakaa ja ennakoitava maailma on Suomen ja suomalaisten etu. Sitä maailmaa tulee rakentaa määrätietoisesti sekä vastaamalla vastuullisesti ilmastonmuutokseen, luontokatoon ja muihin globaaleihin haasteisiin [Puhemies koputtaa] että tuottamalla turvallisuutta omalla toiminnallamme ja yhdessä kumppanien kanssa [Puhemies koputtaa] lähialueellamme. — Kiitos.

14.44 **Markus Mustajärvi vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa Puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikan tulee olla pitkäjänteistä ja ennustettavaa. Suomelle tärkein perusta on sotilaallinen liittoutumattomuus. Sen takeena on oma, uskottava ja itsenäinen puolustus. Suomi on ja tulee aina olemaan rajamaa. Se voi olla uhka, mutta myös mahdollisuus. Uhkien torjunnassa mutta myös mahdollisuuksien hyödyntämisessä kansallista liikkumatilaa tulee vaalia — niin suhteessa yksittäisiin valtioihin, Venäjään ja Yhdysvaltoihin, kuin Euroopan unioniin ja Natoon. Rauhan rakentamisessa ja rauhanvälityksessä sotilaallisesti liittoutumattomalla Suomella on varmasti vahvempi rooli kuin muutoin olisi. Rauhanvälitys onkin nostettu selonteossa aiempaa selvemmin esille ja aivan syystä.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä pitää selonteon tärkeimpinä kirjauksina kahta virkettä. Ensinnäkin: ”Suomi ei salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan.” Siis Suomi ei salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan. Ja toiseksi: ”Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeä tavoite on, että kansallisin toimin ja kansainvälisellä yhteistyöllä estetään aseellisten konfliktien ja Suomen turvallisuutta ja yhteiskunnan toimintakykyä vaarantavien tilanteiden syntyminen sekä Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin.” Itse asiassa viimeisen lauseen muotoilun pitäisi kuulua niin, että tärkein tavoite on estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin.

Selonteon toimintaympäristökuvauksessa tuodaan esille suurvaltakilpailun leimaama toimintaympäristö. Venäjä, Yhdysvallat ja Kiina vahtivat aina oman etunsa. Selonteon useammassa kohdassa todetaan, että Naton lisääntynyt läsnäolo monilla alueilla vakauttaa tilannetta. Aivan yhtä hyvin voi sanoa, että se synnyttää epävakautta. Sotilaallisen voiman

kasaaminen ja varustelukierre lisäävät jännitteitä niin Itämerellä kuin arktisella alueella. Varustautumiseen osallistuu useampi toimija. Arktisen neuvoston asemaa tulee vahvistaa, ja se täytyy pitää aitona yhteistyöelimenä ja suurvaltakiistojen ulkopuolella. Arktinen alue on myös Suomelle erityisen tärkeä.

Arvoisa Puhemies! Sotilaallisesti liittoutumattomille maille, Suomelle ja Ruotsille, yhteistyö on luontevaa myös puolustuksen saralla. Selonteossa nostetaankin voimakkaasti esille Suomi—Ruotsi-yhteistyö. Moneen kertaan mainittu lause ”yhteistyötä tehdään ilman ennalta määrättyjä rajoitteita” ei kuitenkaan tarkoita sitä, että Suomi luopuisi yhteistyössä kansallisesta harkinnastaan. Ruotsi tekee omat päätöksensä, Suomi omansa.

Äskettäin Suomi hyväksyi kolmenkeskisen aiejulistuksen Ruotsin ja Norjan kanssa. Norjan pääministeri toi jo huhtikuussa esille tavoitteen solmia Suomen ja Ruotsin kanssa sopimus sotilasmateriaalin ja sotilashenkilöstön kauttakulusta niin rauhan kuin konfliktin aikana. Tällaista linjausta Suomi ei ole tehnyt eikä pidä tehdäkään. Edellisestä kauttakulkusopimuksesta meillä on pohjoisessa vieläkin hyvin katkera muisto.

Puolustushankinnoissa, mukaan lukien HX-hankinta, on syytä katsoa pohjoismaisen vaihtoehdon perään. Onhan Suomen historian suurimmalla hankintapäätöksellä myös vahva ulkopoliittinen merkitys, ja se on vahva sitoumus. Hallitusohjelmaan on kirjattu, ettei Suomi vie aseita sotaa käyviin tai ihmisoikeuksia polkeviin maihin. Tavoite ei ole toteutunut. Aseita ei pidä myöskään ostaa sotaa käyvistä tai ihmisoikeuksia polkevista maista.

Arvoisa Puhemies! Yhdysvaltain presidentinvaihdos tuonee maan takaisin Pariisin ilmastosopimukseen. Toivottavasti Yhdysvallat haluaa vahvistaa myös YK:n asemaa. Yhdysvaltain tuleva presidentti Joe Biden on jo pitkään puhunut demokraattisten valtioiden liitosta, jonka johtovaltiona toimisi Yhdysvallat. Lienee paikallaan kysyä, mitä tällaisen rinnakkaisrakenteen luominen tarkoittaisi YK:n kannalta. YK-järjestelmää ei pidä heikentää, vaan päinvastoin vahvistaa.

Arvoisa Puhemies! Selonteossa on aiempaa laajemmin huomioitu laajan turvallisuuden käsite niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Pakolaisuus, pandemiat, hupenevat luonnonvarat, tietojärjestelmien toimivuus ja ilmastonmuutos muodostavat vakavan haasteen kaikille maailman valtioille. Niitä haasteita ei selätetä sotilaallisella voimalla eikä sotilasliitoilla.

Kiitän omasta puolestani seurantaryhmän puheenjohtajaa ja seurantaryhmän jäseniä hyvähenkisestä yhteistyöstä.

14.49 **Eva Biaudet r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Som flera av oss redan har konstaterat debatterar vi utrikes- och säkerhetspolitiken i ett mycket intressant världspolitiskt läge. Biden—Harris har vunnit det amerikanska valet och förväntningarna på att nya vindar ska blåsa i det internationella samarbetet är, helt berättigat, stora.

Det känns faktiskt litet lättare att andas nu. Tron på mänskligheten, människovärdet och det respektfulla samtalet — en gnista av hopp — syns redan på den politiska himlen. Utrikesminister Haavistos referens till bildkonstnären Magnus Enckell kan vi inte annat än innerligt hålla med om. Finland kan inte isolera sig.

Arvoisa puhemies! Sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän ja kansainvälisen yhteistyön vahvistuminen on Suomen etu tilanteessa, jossa vakautta on useiden vuosien ajan tahallisesti horjutettu. Selonteossa perustellaan YK:n ja EU:n yhteistyörakenteiden merkitystä. Olemme iloisia siitä, että Joe Biden on luvannut yhtenä ensimmäisistä toimenpiteis-

tään, että USA liittyy uudelleen Pariisin sopimuksen puitteissa tehtävään ilmastoyhteistyöhön. Se on merkittävä signaali, joka edistää investointeja päästöttömään energiantuotantoon.

Suomi korostaa ihmisoikeuksien, oikeusvaltion ja tasa-arvon aktiivista edistämistä kaikissa kahdenvälisissä ja monenvälisissä yhteyksissä. Ihmisoikeuksien tulee olla kaiken ulko- ja turvallisuuspoliittisen toiminnan perusta. RKP:lle ja ruotsalaiselle eduskuntaryhmälle tämä on aivan olennaista.

Selonteko osoittaa myös selvästi, että ulko- ja turvallisuuspolitiikka on hyvin laaja-alaista. Nykyään siinä on kyse kestävän kehityksen ja demokratian perusteista. Keskeinen tavoite on tasa-arvo, johon kuuluu naisten ja tyttöjen poliittisen ja taloudellisen osallistumisen lisääminen ja heidän roolinsa vahvistaminen rauhanprosesseissa ja kriisinhallinnassa.

Ärade talman! Den nordiska referensramen har ytterligare ökat i betydelse. Det är här vi hör hemma. Norden ökar vår trovärdighet, inte minst i biståndssamarbetet. Det säkerhetspolitiska samarbetet särskilt mellan Finland och Sverige har fördjupats, och här ser vi inte så mycket gränser mera. Vi bör förstå att Norden är ett tilltalande brand var som helst på den internationella arenan. Det lönar sig för oss att agera tillsammans i en instabil internationell omvärld. Finland är särskilt utsatt för förändringar i säkerhetsläget kring Östersjön, och ett centralt mål är att öka stabiliteten och minska de militära spänningarna i Östersjöområdet. Vi ska också söka miljömässigt hållbara lösningar för den känsliga arktiska regionen.

Redogörelsen har tydliga skrivningar om betydelsen av EU som en stark och handlingskraftig internationell aktör och ledare. Det förutsätter en större vilja till gemensamma beslut och förståelse för att det behövs ett gemensamt ansvar för till exempel migrationspolitiken.

Arvoisa puhemies! Selonteossa korostetaan, että Suomi huolehtii kahdenvälisistä suhteistaan. Yhdysvallat on tärkeä, mutta myös se, että Suomella on toimivat suhteet itäiseen naapuriimme Venäjään. EU:n tulee olla vahva Krimin laittoman liittämisen seurauksena asetettujen pakotteiden suhteen. Itä-Ukrainan konfliktin ratkaisuun tähtäävien Minskin sopimusten täysi toimeenpano on edellytyksenä EU:n ja Venäjän suhteiden uudelleenarvioinnille.

Tämä selonteko ei muuta Suomen puolustusliitto Natoa koskevaa kantaa. Haluamme jatkossakin säilyttää kansallisen liikkumatilan ja valinnanvapauden. Tähän sisältyy mahdollisuus hakea jäsenyyttä.

Ärade ordförande! Vår planet är gemensam. Just nu går det massiva resurser till att motverka covid-19-pandemin. Vi har en klimatförändring på gång som kräver brådskande åtgärder. Här är sanningen tydligare än någonsin att ingen stat eller grupp av stater ensam kan lösa de stora globala utmaningarna.

Det är viktigt för finländsk utrikespolitik att vi söker oss till länder och sammanslutningar med likasinnad vilja att ta sig an de akuta internationella problemen.

Tarvitsemme laajaa turvallisuusnäkökulmaa. Hybridivaikuttaminen on lisääntynyt. Demokraattisiin instituutioihin kohdistuu hyökkäyksiä, ja valeuutiset, jotka leviävät ruokkimalla

levottomuutta, pelkoa ja vihaa, ovat entistä suurempi uhka. Vaikka maailman haasteet ovat monimutkaisia, Suomen on rohkeasti uskallettava tarjota tarvittavia ratkaisuja.

14.54 **Päivi Räsänen kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä allekirjoittaa selonteon tärkeät pääperiaatteet, laajan yhteisymmärryksen turvata maamme alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys sekä vahvistaa turvallisuutta ja hyvinvointia sekä maamme kansainvälistä asemaa niin YK:n, EU:n, Naton kuin kahdenvälisissä suhteissa.

Selonteon painotuksissa näkyy hallituksen ideologinen agenda. Sinänsä tärkeitä ilmasto- ja ympäristöasioita mainitaan sanoinakin lähes sata kertaa. Itse pääasia, Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja sen tavoitteet, uhkaa jäädä hiukan varjoon.

Terrorismin uhka saa vakavuuteensa nähden melko pienen osion. Terrorismin torjunnan kohdehenkilöitä on maassamme useita satoja, ja hallituksen myötävaikutuksella al-Holin leiriltä on tuotu lisää henkilöitä, joilla on kytkentöjä terroristiseen toimintaan. Viimeisimmät iskut Euroopassa ovat osuneet arvojemme ytimeen. Hyökkäykset ovat kohdistuneet kirkkoihin ja synagogiin, joista on perinteisesti haettu turvaa. Tämä uhka on Suomessakin otettava vakavasti.

Turkin kannanotot terrori-iskujen jälkeen kuvaavat asenteenmuutosta ja ennustavat radikaali-islamin nousua. Turkin etääntyminen eurooppalaisista arvoista ja kehitys alueensa autoritääriseksi suurvallaksi vaikuttavat merkittävästi Euroopan ja lähialueiden turvallisuuteen. Tämä on näkynyt jo Vuoristo-Karabahin kriisissä Turkin toimiessa avoimesti Armeniaa vastaan.

Kiinan kauppapolitiikasta on tullut jykevä osa kansainvälistä turvallisuuspolitiikkaa. Kauppasota on toki parempi kuin sotilaallinen selkkaus, mutta senkin seuraukset voivat olla massiivisia. Kiina vahvistuu taloudellisen menestyksensä ansiosta kovaa vauhtia myös sotilaallisesti.

Koronakriisin vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja talouteen tulee huomioida. Rajat ylittävien terveysuhkien, erityisesti pandemioiden, torjuminen edellyttää varautumista huoltovarmuuteen lääkkeiden, tarvikkeiden, ruuan ja energian osalta. Suomalaista maataloutta ei selonteossa mainita, mutta näemme sen keskeisenä varautumisen välineenä. Terveysturvallisuutta edistää myös ruohonjuuritasolle kohdennettu kehitysyhteistyö, jonka avulla voidaan ehkäistä kriisejä ja tukea hauraimpia maita.

Suomi tavoittelee paikkaa YK:n ihmisoikeusneuvostossa. Tällä hetkellä jäseninä ovat muun muassa Afganistan, Pakistan ja Bahrain, joilla itsellään on pitkä matka ihmisoikeuksien toteutumiseen. Suomella tulee olla rohkeutta ottaa esille myös neuvoston jäsenyydestä päättävien maiden ihmisoikeusongelmia.

Suomen pyrkimys lisätä vaikutusvaltaansa kansainvälisissä yhteisöissä edellyttää johdonmukaisuutta. Syyskuussa Suomi äänesti muun muassa Saudi-Arabian ja Iranin rinnalla YK:n talous- ja sosiaalineuvostossa resoluution puolesta, jossa kritisoitiin yksipuolisesti Israelia naisten oikeuksien rikkomisesta. Tämä on erikoista, sillä Ecosoc ei ole resoluutioillaan kuluvana vuonna kritisoinut mitään muuta maata Israelin lisäksi. USA, Australia ja Kanada äänestivät vastaan, Saksa pidättäytyi äänestämästä. Sama epäsuhta toistuu muissa YK:n toimielimissä, mukaan lukien yleiskokouksen komiteat ja ihmisoikeusneuvosto, missä ei-demokraattisilla mailla pahimmillaan on lukumääräinen enemmistöasema.

Venäjän toimet Krimin laittomassa valtauksessa, maan sisäisen opposition kohtelussa ja Itämeren alueen sotilaallisissa jännitteissä kertovat lähialueidemme turvallisuustilanteen

epävakaudesta. Valko-Venäjän tilannetta selonteossa ei käsitellä lainkaan. Satoja mielenosoituksiin osallistuneita kansalaisia on pidätetty. Oppositiojohtajat istuvat vankiloissa tai ovat joutuneet pakenemaan maasta. On häpeä, että Euroopan sydämessä, 500 kilometrin päässä rajoiltamme, on mahdollista näin räikeästi polkea ihmisoikeuksia ja sanan-, uskonnon- ja poliittisen toiminnan vapautta. Tästä ei pidä vaieta, vaan tukea erikseen ja yhdessä Valko-Venäjän demokratiakehitystä, kansalaisyhteiskuntaa ja median vapautta.

Ruotsin painoarvo selonteossa on oikeutetusti kasvanut. Tarvitsemme yhä syvenevää ja laajenevaa yhteistyötä Ruotsin kanssa nykyisessä epävarmassa toimintaympäristössä. Turvallisuusyhteistyötä erityisesti hybridiuhkien torjumiseksi on järkevää edelleen tiivistää myös muiden Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa.

15.00 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Ulkopolitiikka vaatii pitkäjänteisyyttä ja ymmärrystä. Hallitus jatkaa edellisen hallituksen linjoilla kuorruttamalla selontekoa maailmanparannusteemoilla.

Olennaista on nähdä Suomen paikka osana länttä ja se, mitä se merkitsee ja mitä se edellyttää. Suomi on Naton rauhankumppani ja huolehtii itse oman alueensa puolustamisesta. Jotta tämä on mahdollista, tarvitaan harjoitustoimintaa ja yhteistyötä sekä hankintoja. Suomi on johdonmukaisesti pitänyt liikkumavarastaan huolta. Sitä ei omin toimintarajauksin pidä mennä supistamaan.

Georgian sota 2008 ja Krimin pakkoliittäminen Venäjään 2014 vaikuttavat edelleen laajasti turvallisuustilanteeseemme. Valko-Venäjä on uusi esimerkki siitä, että Venäjä katsoo etujensa perään keinoja kaihtamatta. Tämä meidän pitää ottaa huomioon.

Suomi tekee hävittäjähankinnat. Ne pitää tehdä ammattiperustein, ja armeija tietää parhaiten, mitä se tarvitsee. Kunnon perustelut, sitten päätös mahdollisimman yksimielisesti totuudesta tinkimättä.

Kyber- ja hybridiuhat pitää ottaa vakavasti. Siksi F-Securen ja vastaavien tahojen sitouttaminen maanpuolustukseen on tärkeää. Tätä käsitykseni mukaan tehdään ja hoidetaan.

Suomi on toiminut enemmän lääkärinä kuin tuomarina, ja se on järkevää. Meillä on tietoa ja taitoa sekä myös mahdollisuus tarjota palveluita maailman turvallisuudesta päätettäessä, oli kysymys sitten ydinaseista tai terveydestä.

Venäjä on rajanaapuri, johon pidämme yhteyttä myös kahdenvälisesti. Venäjä tietää, että olemme osa länttä. Tästä ei saa syntyä epäselvyyttä.

EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka avunantoantolausekkeineen on tässä selonteossa aika hyvin selvitetty. Tasavallan presidentti taisi avittaa kohdan kirjoittamisessa. Paikka paikoin ero edelliseen hallitukseen näkyy juuri näissä yksityiskohdissa.

Hallitus puhuu ilmastonmuutoksesta ja ihmisoikeuksista. Mikäpä siinä, hyviä ja tarpeellisia havaintoja, kunhan kova turvallisuus ei unohdu. Balanssi näiden kesken on melko hyvä.

Britannia ja sen tiedusteluresurssit ovat EU-maille korvaamattoman tärkeitä. Brexit ei saa vaarantaa niitä. USA:n läsnäolo Euroopassa lisää vakautta, ja en usko, että tämä asia muuttuu Joe Bidenin aikakaudella mihinkään.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomi on mukana kansainvälisessä kriisinhallinnassa muun muassa Afganistanissa ja Libanonissa. Se on hyvä. Harkintaa pitää käyttää, missä määrin haluamme lähteä Afrikkaan lähinnä Ranskan takapihojen hoitajaksi. Pyyntöjä varmasti tulee.

Suomi—Ruotsi-yhteistyö on tärkeää ja olennaista. Itämeri on meidän meremme paitsi ympäristön myös puolustuksen kautta, ja se on aivan olennainen. Viro on veljeskansa, muistetaan sekin muutenkin kuin juhlapuheissa.

Puolustusvoimille pitää taata kunnon kalusto ja varusmiehille hyvät välineet ja kohtuulliset sosiaaliset edut. Ilman maanpuolustustahtoa Suomea ei voi puolustaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt, ennen kuin ryhdymme debattiin, ministereiden vastaukset. — Ministeri Haavisto, 3 minuuttia. Saatte puhua paikaltanne.

15.04 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin eduskuntaryhmille ja puhujille. Tulkitsin niin, että selonteko sai melko myönteisen vastaanoton. Totta kai vielä varmasti eduskuntakäsittelyssä monet asiat tarkentuvat. Muutaman noston teen tässä omassa puheenvuorossani.

Edustaja Tuomioja hyvin nosti esiin aktiivisuuden merkityksen, ja haluaisin vielä alleviivata rauhanvälityskeskuksen syntyä, se myöskin edustaja Mustajärven puheenvuorossa mainittiin. Eli meillä on ollut aktiivisuutta myöskin rauhanvälityksen suuntaan.

Edustaja Packalén nosti hyvin nämä kyber-, verkkoturvallisuus-, hybridiasiat. Itse en näe niitä ainakaan minkäänlaisena kuorrutuksena vaan nimenomaan uusina turvallisuuskysymyksinä, joihin pitää vahvasti ottaa kantaa. Mutta olisin ehkä vähän debatoinut siitä, millä tavalla terrorismiuhkaa käsittelemme tässä. Ensinnäkin on tulossa erillinen sisäisen turvallisuuden selonteko, jossa varmasti kotimainen näkökulma otetaan, mutta olemme mukana Afganistanissa, olemme mukana Irakissa, olemme liittyneet pääministeri Sanna Marinin aikana Isisin vastaisen koalition ydinryhmään — olemme siis aivan keskeisessä roolissa kansainvälisen terrorismin vastaisessa työssä.

Edustaja Savola otti hyvin puheenvuorossaan esille huoltovarmuuden, kriisinsietokyvyn, omavaraisuuskysymykset erinomaisella tavalla. Kiitos niiden korostamisesta.

Ilmasto korostui monessa eri puheenvuorossa.

Ja edustaja Kanerva otti esille tavallaan tietyn optimismin kuitenkin tässä kansainvälisessä yhteistyössä esimerkiksi aserajoitusneuvottelujen osalta. Se, että Helsingissä pystyttiin pitämään New Start -kierros — ja voin vielä odottaa sille jatkoakin — oli erittäin tärkeä merkki siitä, että suurvallat haluavat kuitenkin näissä kysymyksissä edelleen neuvotella.

Edustaja Harjanne alleviivasi hyvin autoritääristen hallintojen lisääntymistä ja sitä uhkaa, jonka se maailmanjärjestykselle tuo, ja mielestäni siitä pitäisi tässäkin yhteydessä enemmän puhua.

Edustaja Mustajärvi nosti hyvin esiin rauhanvälityskysymykset mutta myöskin arktisen merkityksen, ja sekin on tässä selonteossa huomioitu. Ja uskon, että Yhdysvaltojen rooli tässä arktisessa yhteistyössä saattaa vielä korostua. Venäjästähän on tulossa Arktisen neuvoston puheenjohtajamaa, ja uskon, että Yhdysvaltain uusi linja tuo myöskin ilmastokysymyksiä vahvemmin tähän arktiseen yhteistyöhön.

Edustaja Biaudet nosti hyvin valeuutiskysymykset, mediailmaston ja tämäntyyppiset kysymykset.

Ja edustaja Räsänen otti esiin näitä terrorismikysymyksiä, sisäisen turvallisuuden asioita mutta myöskin Valko-Venäjän. Suomi on ollut hyvin aktiivinen Etyjin Moskovan mekanismin käynnistämisessä. Se ei ole varsinaisesti tämän selonteon asia, mutta olemme olleet yksi niistä maista, joka on tässä asiassa ollut aktiivinen.

Ja kiitos myöskin edustaja Harkimolle näistä huomioista. Ennen kaikkea nostaisin tämän Britannian brexitin merkityksen, sen, että se ei saisi katkaista meidän turvallisuusyhteistyötämme Britannian kanssa. — Kiitos.

15.07 **Pääministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! Haluan kiittää eduskuntaa tähänastisesta keskustelusta. Nyt käsillä oleva valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko käsiteltiin tasavallan presidentin ja valtioneuvoston hyvässä yhteistoiminnassa, ja sen sisällöstä vallitsee täysi yhteisymmärrys. Selonteko valmisteltiin eduskunnan asettamaa parlamentaarista seurantaryhmää tiiviisti kuullen. Mahdollisimman laaja kansallinen yksimielisyys ulko- ja turvallisuuspolitiikan peruslinjasta on Suomen menestymisen perusedellytyksiä. Eduskunnan myöhemmin antama kannanotto määrittelee yhdessä selonteon kanssa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Eduskunta tulee kevätkaudella saamaan käsiteltäväkseen valtioneuvoston puolustuspoliittisen selonteon, jonka valmistelussa noudatetaan samaa hyväksi todettua menettelyä. Puolustuspoliittisen selonteon sisältökysymyksistä keskustellaan valtioneuvoston piirissä sekä tasavallan presidentin kanssa jo lähiaikoina. Valtioneuvostossa on valmistelussa myös sisäisen turvallisuuden selonteko ja monia muita ohjaavia asiakirjoja, jotka tullaan antamaan ajallaan eduskunnalle. EU-selonteko tulee linjaamaan EU-politiikkaa kokonaisvaltaisesti.

Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa on oleellista pitkäjänteisyys, vakaus ja ennustettavuus. Tämä on nytkin käsillä olevan selonteon ohjenuora, jota seuraten ja hallitusohjelman mukaisesti on tehty myös uusia painotuksia. Ulkopolitiikan ihmisoikeusperustaisuus on tärkeä esimerkki aiempaa vahvemmista painotuksista. Se näkyy esimerkiksi ehdokkuutenamme YK:n ihmisoikeusneuvostoon, työssämme naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman hyväksi sekä valmiutena ottaa kantaa, kun oikeuksia ja ihmisoikeuksien yleismaailmallista sitovuutta loukataan. Monenvälinen järjestelmä tarvitsee tuekseen edelläkävijyyttä. Suomen ilmastopolitiikka on ajankohtainen viesti maailmalle tilanteessa, jossa Yhdysvaltojen vaalien jälkeen yhteisille ponnisteluille avautuu uusi mahdollisuus. Terveysuhkiin vastaaminen on toinen ajankohtainen esimerkki tarpeesta uudistaa järjestelmää. Haluamme olla aktiivinen toimija monenvälisesti.

Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on Suomen ulkosuhteiden tärkein viitekehys, vaikutuskanava ja turvallisuusyhteisö. Linjauksissa painottuu aiempaa selkeämmin ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön kehittäminen ja yhteisvastuu. Samalla haluamme viedä erityissuhdetta Ruotsin kanssa uudelle tasolle, ilman ennalta määriteltyjä rajoitteita.

Selonteon perusviestit ovat aikaamme sopivia. Suurvaltakilpailun kiristyminen edellyttää koko Euroopan unionilta omien lähtökohtien parempaa puolustamista. Odotan mielenkiinnolla ja hyvin mielin tätä hyvää keskustelua, joka on tänään avattu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ne edustajat, jotka haluavat osallistua tähän debattiin, olkaa hyvä, nouskaa seisomaan ja painakaa V-painiketta. — Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Niikko.

15.10 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjauksen punaisena lankana on ja tulee aina olla Suomen itsenäisyyden turvaaminen ja kansallisen edun mukaiset toimet. Taitavan diplomatian, uskottavan maanpuolustuksen ja kansallisten sopimusten peruskalliolle on Suomen turvallisuutta rakennet-

tu. Mikäli tämä ei jossain tilanteessa enää riittäisi, tulee kansallisen päätöksenteon ja toimintavapauden vaihtoehdot asettaa suuremmalle huomiolle. Esimerkiksi: olisiko hyvä pohtia sitä, missä määrin kansainväliset sopimukset sitovat meitä tilanteessa, jossa kansallinen etu on uhattuna? Rajakysymyksissä tämä tuli esille vuonna 2015.

Kriisin hetkellä tiekartan Suomen turvallisuuden puolustamiseen tulee olla kristallinkirkas kaikissa tilanteissa, ja [Puhemies koputtaa] siinä mielessä on hyvä käydä keskustelua laajasti näistä kysymyksistä.

15.12 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun näitä ryhmäpuheenvuoroja kuuntelee, niin totta kai niissä näkyvät erilaiset painotukset ja erilaiset näkökulmat. En ole siitä kuitenkaan huolissani. Olisin enemmän huolissani, jos tällaisia erilaisia näkemyksiä ei olisi. Niitä käytiin lävitse myöskin seurantaryhmässä ja varmaan valiokunnassa, ja sen vuoksi en aio nyt näitä sen enempi avata, mutta se, mikä on kuitenkin oleellista ja arvokasta, on se, että me pystymme päätymään näistä erilaisista näkökulmista yhteiseen, Suomen turvallisuutta vahvistavaan näkemykseen. Se on ollut meille arvokas voimavara, ja haluan, että myöskin tässä eduskuntakäsittelyssä tästä pidämme kiinni.

On ehkä yksi asia tuohon edustaja Niikon puheenvuoroon: kyllä kansainväliset sopimukset ja niiden kunnioittaminen ovat aivan ydinasia Suomen kaltaiselle pienelle valtiolle, [Mika Niikko: Kyllä!] enkä halua, että tästä tulee mitään epäselvyyttä. — Kiitos.

15.13 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): [Puhuja puhuu toisen edustajan paikalta] Arvoisa puhemies! Pandemia ilmiöpohjaisena asiana ulkopolitiikassa antoi yhden näkökulman, josta en oikein tahdo pohdiskeluissani päästä irti, ja se on se, että pandemia omalla tavallaan kertoi, kuinka jokainen valtio ensi sijassa ajattelee itseään silloin, kun kriisin kohtaamme. Tämä tietysti on sellainen asia, joka on hämännyt vähän, miten ilmiöpohjaisia asioita pitäisi globaalilla tasolla tai kansainvälisesti ylipäätään lähestyä. Vanha opetus on tietysti se, että jokainen maa ajattelee omaa turvallisuuttaan lähtökohtaisesti ensimmäisenä. Siitä ei päästä yli eikä ympäri, mutta tämä on dilemma, ja sitä meidän tulee jatkossa pohdiskella.

Puhemies! Sen vielä sanon osaltani tähän keskusteluun, että nostan hattua pääministeri Marinille, joka on minusta johdonmukaisesti ja mitenkään linjastaan lipsumatta puolustanut Suomen strategista hankintaa, hävittäjähankintaa, jossa [Puhemies koputtaa] hallituksen linja on mielestäni pysynyt kirkkaana, ja kiitän siitä pääministerin selväpiirteistä otetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, kun pidätte näitä puheenvuoroja, niin katsokaa, että olette omalla paikallanne. — Edustaja Packalén näyttää esimerkkiä.

15.14 **Tom Packalén ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoministeri Haavisto, kysyitte, mitä muuta voimme tehdä terrorismin uhan torjumiseksi. On totta, että olemme olleet terrorismin vastaisessa koalitiossa niin Afganistanissa kuin Irakissakin. Nämä asiat ovat tietenkin positiivisia ja tärkeitä. Meidän tulisi kuitenkin keskustella myös vaikeista asioista, kuten siitä, millaisen turvallisuusuhan Isis-perheiden Suomeen tuominen muodostaa. Haluaisinkin kysyä arvon ministeriltä: lisäävätkö tällaiset toimet Suomen turvallisuutta, vai vähentävätkö ne sitä? — Kiitos.

15.15 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia myös omalta osaltani paitsi hallitukselle tästä työstä myös eduskuntaryhmille — kuitenkin, vaikka ryhmillä on hieman erilaisia painotuksia — tästä suuresta yhteisestä linjasta, mikä minun mielestäni vaikutti tulevan ryhmäpuheenvuoroistakin esiin. Se on varmasti tärkeää, että Suomessa yhteisymmärrys ulko- ja turvallisuuspolitiikan kovista ydinkysymyksistä on laajasti parlamentaarisesti jaettu.

Toki haluan kiittää hallitusta myös siitä otteesta, jolla tätä on päivitetty, että ne ehkä pehmeämmän turvallisuuspolitiikan kysymyksethän, ilmasto ja ihmisoikeudet, näkyvät tässä aiempaa enemmän. Toki ne ovat niissä aikaisemmissakin olleet esillä.

Viime vaalikaudella pohjoismaiset pääministerit tekivät aloitteen Pohjoismaista maailman integroituneimpana alueena, ja se on mainittu tässäkin selonteossa. Mutta mikä on seuraava askel? Kuinka me pääsemme siihen tavoitteeseen, että tämä viiden Pohjoismaan muodostama koalitio todella voisi olla maailman integroitunein? Onko pääministereiltä tulossa [Puhemies koputtaa] seuraavia aloitteita tähän liittyen?

15.16 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuossa kun itseltäni loppui aika kesken, niin nyt kyllä totean tässä vaiheessa kiitokset kaikille valmistelussa mukana olleille. Vaikka itsekin kuulun joukkoon, niin siellä oli onneksi vielä skarpimpaa ja fiksumpaakin. [Naurua — Välihuuto] — Kyllä.

Täällä on tullut paljon toisiaan täydentäviä hyviä näkökulmia esiin jo nyt ja varmasti tulee vielä lisää — erinomainen asia. Ehkä itse nostaisin sen, että tervehdin ilolla sitä, että tämän vastakkainasettelun kovan ja laajan turvallisuuden osalta tuntuu, että siihen ei ole enää tarvetta, ja se on hyvin tärkeätä, että ne molemmat tulevat tässä esille. Ja hyvin tärkeätä on myös ymmärtää asioiden mittakaavoja, aikajanoja ja suhteita, että me valitsemme ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinot sillä tavalla, että kun meillä on riskejä ja uhkia, jotka ovat eksistentiaalisia, ja sitten meillä on sellaisia, jotka ovat ehkä perinteisemmän, läheisemmän aikataulun, lähiympäristön kysymyksiä, niin on tärkeätä, että me keskustelemme sinänsä näistä kaikista mutta muistamme myös sen, minkä tasoisia ja kokoisia erilaiset haasteet ja uhkat meille ja koko maailmalle ovat.

15.17 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aamulla hämmästyin, kun avasin iltapäivälehden. Siellä ulkoministeri kertoi, miten arvopohjaisuudella vältetään joutuminen Venäjän etupiiriin.

Kun katsoo, mitä tapahtui viime kaudella ja on tapahtunut tällä kaudella: Viime kaudella tehtiin yhdeksän kahdenkeskistä aiejulistusta eri maiden kanssa puolustukseen liittyen, yksi kolmenkeskinen aiejulistus, Suomi, Ruotsi, Yhdysvallat, tällä kaudella yksi kolmenkeskinen julistus, Suomi, Ruotsi, Nato-maa Norja. Suomi on mukana military mobility -hankkeessa sekä Euroopan unionissa että Natossa. On tehty Naton isäntämaasopimus, ja vuosittain on yli 80 kansainvälistä sotaharjoitusta ja nimenomaan Nato-maiden kanssa. Vieläkö te tämän listan jälkeen väitätte, että Suomessa on todellinen uhka, että Suomi liukuisi Venäjän etupiiriin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Biaudet. [Eva Biaudet: Pitääkö mennä omalle paikalle?] — Kyllä, omalta paikalta. Siltä paikalta on puheita pidetty. [Eva Biaudet: Ajattelin, että menisin edustaja Kanervan paikalle! — Naurua]

15.18 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Minä taas haluaisin itse asiassa tässä lisäksi vielä kiittää kyllä ulkoministeri Haavistoa, joka tuntitolkulla käytti aikaa tämän seurantaryhmän kanssa keskusteluun. Minä luulen, että se on osasyy, miksi oikeasti syntyi sellainen avoin dialogin ilmapiiri, jossa löydettiin todella paljon yhteistä maata.

Mielestäni on historiallista, että meidän selontekomme ja meidän ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme määritellään nyt ihmisoikeusperustaiseksi. Minun mielestäni se kumpuaa tästä ymmärryksestä, että meidän menestysreseptimme Pohjoismaissa meidän hyvinvoinnillemme on ihmisoikeusperustaisuus, sukupuolten välinen tasa-arvo ja niin edelleen, mutta myös siitä, miten tärkeää on korostaa inhimillisyyttä, humaanisia arvoja kaikessa yhteistyössä, varsinkin silloin, kun on vaikeata ja konflikteja ja pyritään hakemaan rauhaa ja konfliktien ratkaisuja. Kansainväliset sopimukset ovat se ankkuri, johon me sitten kiinnitymme silloin, kun tuntuu vaikealta, kun itsekkyys [Puhemies koputtaa] ja oma kompassi heittävät.

15.19 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Toivon, että te, ministeri Haavisto, vastaisitte puheessani esittämääni havaintoon ja kysymykseen näistä YK:n toimielinten viimeaikaisista päätöksistä, joita nyt on tämän marraskuunkin aikana tehty useita ja joissa Suomi on eri tavoin yksipuolisesti tuominnut Israelin muun muassa näistä naisten oikeuksista, tai vaikkapa erittäin herkkään kysymykseen Temppelivuoren nimeämisestä, joka on yhdessä päätöksessä nimetty pelkästään islamilaisella nimellä Haram al-Sharif, mikä on herättänyt kysymyksen Lähi-idän maiden tasapuolisesta kohtelusta.

Sitten haluan vielä, puhemies, kysyä: kun täällä selonteossa todetaan tästä kansainvälisestä rikostuomioistuimesta, jonka pitäisi olla tuomitsemassa Isis-terroristeja, [Puhemies koputtaa] jääkö se pelkäksi haaveeksi vai saadaanko se toteutettua?

15.21 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä selontekoa on valmisteltu laajapohjaisesti, on myöskin arvokasta havaita se, että tämä keskustelu, joka eduskunnassa käydään, on laajamittaisesti hyvinkin yksituumaista. Pienellä maalla ei ole kylläkään varaa siihen, että keskeisistä ulko- ja turvallisuuspoliittisista kysymyksistä käytäisiin vahvaa sisäistä debattia. Se, mikä on sen selonteon ytimessä ja myöskin tässä keskustelun ytimessä, on tämä laaja turvallisuuskäsite, joka täällä on taustalla. Siinä on kolme keskeistä piirrettä: Turvallisuus on jakamaton, sitä ei siis tehdä kenenkään kustannuksella. Toinen piirre on luonnollisesti se, että turvallisuusuhat ovat muitakin kuin sotilaallisia — alkaen vaikka ympäristökriiseistä, hallitsemattomista muuttoliikkeistä, vaikkapa pandemioista — ja niiden hallintakin edellyttää muita kuin sotilaallisia keinoja. Ja kolmas piirre on tietenkin se, että turvallisuus ei ole vain valtion turvallisuutta, vaan kansalaisten, ihmisten, turvallisuutta, ja se puoltaa tätä ihmisoikeusperusteista turvallisuusjärjestelmää. Luonnollisesti sotilaallisiakin kriisejä ja uhkia on, [Puhemies koputtaa] ja siihenkin meillä on sitten yhteinen puolustuspolitiikka.

15.22 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Perussuomalaisille tärkeintä on suomalaisten turvallisuus. Nyt islamistiset terrori-iskut Euroopassa viime aikoina ja myös täällä koti-Helsingissäkin muodostuneet maahanmuuttajajengit ovat esimerkkejä siitä, miten epäonnistunut maahanmuuttopolitiikka vaikuttaa turvallisuuteen. Suomi on toistamassa Ruotsin virheet. Hallitus kuitenkin näyttää pyrkivän kohti Ruotsin tilannetta, sillä

olette avustaneet al-Holin terroristeja palaamaan Suomeen, lennättäneet koronakriisin keskellä siirtolaisia Kreikasta tänne, ja olette kasvattaneet pakolaiskiintiötä. Vasemmistohallitus on toiminut tietysti keskustan kansanedustajien tuella. Kysyisin ministeriltä: olisiko Suomen maahanmuuttopolitiikan ongelmiin tehokkaampaa puuttua tiukalla linjalla täällä Suomessa, vai onko oikea ratkaisu lapioida aina vain lisää rahaa ulkomaille?

15.23 **Anne-Mari Virolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Globaali vastakkainasettelu ja lisääntynyt voimapolitiikka ovat valitettavasti totta. Nyt kuitenkin yhden keskeisen pelurin, Yhdysvaltojen, presidentinvaalien jälkeinen tulos saattaa aiheuttaa sen, että jopa ennustettavuus kasvaa ja vastakkainasettelu Euroopan suuntaan vähenee. EU:sta saattaa tulla jopa merkittävä kumppani. Ehkä tammikuun 20. päivän jälkeen edes eurooppalainen terästeollisuus ei ole enää kansallinen uhka. Suomalaiset yritykset ovat kuitenkin tärkeässä roolissa Yhdysvaltojen markkinoilla, mutta samoin ne yritykset ovat tärkeässä roolissa Kiinassa, kun haluavat tehdä kauppaa siellä, ja nyt eräissä spekulaatioissa ennustetaan riskiä tällaiselle kolmiodraamalle Euroopan unioni, Yhdysvallat ja Kiina, ja ennustetaan jopa, että Biden saattaa vaatia Euroopan unionilta kumppanuutta Kiina-taisteluun. [Puhemies koputtaa] Miten hallitus näkee tämän mahdollisen skenaarion?

15.24 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ulkopolitiikan tärkein tehtävä on varmistaa jokaiseen ilmansuuntaan, että emme enää koskaan joutuisi sotilaalliseen konfliktiin. Tärkein vakuutuksemme on oma puolustuksemme, mistä linjataan sitten tarkemmin puolustuspoliittisessa selonteossa tämän jälkeen.

Fakta on kuitenkin se, että maailma on koventunut myöskin lähialueillamme. Silloin on syytä kääntää huomio siihen, missä ne meidän kaverimme ovat silloin, jos huono sää koittaa — silloin, jos niitä tarvitsemme. Selonteosta käy hyvin ilmi: ne ovat Ruotsi, Norja, Yhdysvallat, Euroopan unioni, myös Nato. Edustaja Mustajärvi tuossa omassa puheenvuorossaan toikin ilmi niitä piirteitä, millä tavalla tämä on vahvistanut meidän omaa puolustus- ja ulko- ja turvallisuuspoliittista ajatteluamme, mutta, arvoisa ulkoministeri ja puolustusministeri, kuinka nämä näkyvät meidän käytännössä harjoittamassamme kansainvälisessä politiikassa tällä hetkellä?

15.25 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on pieni maa, joka edustaa maailmalla hienoja arvoja kuten demokratia, tasa-arvo, sananvapaus, vähemmistöjen oikeudet. Näitä arvoja maailmalla valitettavasti haastetaan kuitenkin yhä enemmän. Siksi meille on erityisen tärkeää korostaa sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän merkitystä, sen velvoitteiden kunnioittamista ja ihmisoikeuksien yleismaailmallisuutta ja sitovuutta. Oman ulkopolitiikkamme aiempaa vahvempi ihmisoikeuksiin sitoutuminen kaikessa toiminnassa on tärkeä teko ja signaali tässä ajassa. Tunnistamme keskinäisriippuvuuden, joka vaatii yhteisiä vastauksia yhteisiin haasteisiin kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden kato, eriarvoisuuden lisääntyminen ja köyhyyden poisto. Sitoudumme vahvasti niin YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin kuin Pariisin ilmastosopimukseen. Globaali vastuunkanto auttaa rauhan rakentumista ja luo vakautta ja turvallisuutta.

15.26 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pienenä maana Suomelle on erityisen tärkeää, että sääntöperusteisuudesta pidetään kiinni kaikkial-

la maailmassa. Kansainvälisten sopimusten kunnioittaminen, YK:n aseman vahvistaminen, YK:n järjestöjen aseman vahvistaminen — nämä ovat erittäin tärkeitä juuri Suomen kaltaisille maille. Toivottavasti presidentinvaalituloksen jälkeen Yhdysvallat ovat voimakkaammin palaamassa YK-perheeseen ja tähän kansainväliseen yhteistyöhön myös muilta osin kuin Pariisin ilmastosopimuksen osalta.

Jos ajatellaan Suomen ulkopolitiikkaa, niin ihmisoikeudet ovat kysymys, joka pitää nostaa aina esiin ja jonka pitää aina olla keskeinen osa ulkopolitiikkaa. Ihmisoikeuksia ei loukata vain Kiinassa uiguureita kohti, Saudi-Arabiassa tai Iranissa, vaan paljon lähempänäkin: Turkissa ja Valko-Venäjällä. Minsk on lähempänä eduskuntaa kuin Rovaniemi.

Arvoisa puhemies! Sotilaallisesti liittoutumattomana maana Suomi voi toimia konfliktien välittäjänä, [Puhemies koputtaa] sopijana, paremmin kuin niiden osapuolena.

15.28 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Maan hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko vastaa tavoitteidensa ja painopisteidensä osalta hyvin siihen tärkeimpään eli Suomen turvallisuuden lujittamiseen — kansallisen turvallisuuden ja kansalaisten turvallisuuden lujittamiseen. Tätä tukee osaltaan myös tasavallan presidentin ajattelu neljän pilarin kautta: uskottava oma puolustus, läntiset kumppanuudet, hyvät suhteet Venäjän kanssa ja monenkeskeinen yhteistyö Yhdistyneissä kansakunnissa.

Kuitenkin, kun selonteko on ulko- ja turvallisuuspoliittinen, se on sävyltään aika mollivoittoinen. Voisi ehkä kutsua sitä murjottajan selonteoksi. Se tulee pitkälti siitä, että tässä kuvataan monia uhkia — mutta kuitenkaan näitä uhkia ei pidä ottaa annettuina ikään kuin itseänsä tai tämmöistä tulevaisuutta ennustavana tekijänä, vaan niin, että Suomella on mahdollisuus vaikuttaa näiden uhkien torjuntaan. Ja toivonkin, [Puhemies koputtaa] että eduskuntakäsittelyssä erityisesti kiinnitetään huomiota siihen, miten näitä uhkia tullaan torjumaan.

15.29 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yhdysvaltain näillä näkymin väistyvä presidentti Trump hämmensi kaudellaan monia totuttuja asetelmia. Yksi esimerkki on se, että hän edellytti Naton eurooppalaisten jäsenmaiden ottavan enemmän vastuuta omasta sotilaallisesta turvallisuudestaan ja sen rahoittamisesta. Tämä kritiikki oli nähdäkseni paitsi täysin oikeutettua amerikkalaisen veronmaksajan näkökulmasta myös terveellistä Euroopan itsensä kannalta, vaikka se aiheuttikin kovaa porua niissä eurooppalaisissa Nato-maissa, jotka olivat tottuneet vapaamatkustamiseen, Saksa ehkä parhaana esimerkkinä. Euroopan itsenäisellä puolustuskyvyllä on tietenkin suuri merkitys myös Suomen turvallisuusympäristölle. Kysyisinkin: näkeekö ministeri sellaista riskiä, että tämä nähty orastava ryhdistäytyminen Euroopassa nyt herpaantuu ja aletaan taas luottaa siihen, että amerikkalaiset hoitavat ja maksavat? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan edustaja Pelkonen, ja sen jälkeen ministerit pääsevät vastaamaan.

15.30 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nato-asialla jatkaisin minäkin. Kuten edustaja Kanerva jo viisaasti totesi, kokoomuksessa katsomme, että Nato-jäsenyys lisäisi Suomen turvallisuutta. Naton toiminta vakauttaa niin Euroopan kuin Suomen lähialueidenkin turvallisuutta, ja kumppanuuttamme Naton kanssa tulee vaalia. Naton avoimien ovien politiikan toivomme suuresti jatkuvan. Tähän liittyen kysyisin:

miten hallitus aikoo syventää yhteistyötä Naton kanssa Itämeren alueen turvallisuuden edistämiseksi?

Ja toinen asia, jonka yleisemmin haluaisin nostaa esiin, liittyy siihen, että kun epävarmuus, vastakkainasettelu ja voimapolitiikka ovat aikamme hyvin vahvoja trendejä, olisiko mahdollista, että eduskunta kävisi laajemmin keskustelua Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta useammin kuin kerran vaalikaudessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ainakin ministerit Kaikkonen, Skinnari ja Haavisto — ja myös Marin — ovat pyytäneet puheenvuoroja. — Aloitetaan Kaikkosesta.

15.31 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja kiitoksia eduskunnalle hyvästä keskustelusta. Muutama huomio:

Edustaja Kanerva toi esiin tämän pandemian opetuksia. Todella keväällä nähtiin, että kun oli tilanne, että sekä suojavarusteita että maskeja puuttui, niin niitä oli aika vaikea saada maailmalta. Yksi opetus on juuri tämä huoltovarmuus ja riittävä omavaraisuus. Se koskee myös perinteistä sotilaallista turvallisuutta. Jos tulee sotilaallinen kriisi — sitä tietysti koetamme kaikin keinoin välttää, mutta jos tulee — niin siinä kohtaa on myöhäistä lähteä maailmalta kyselemään puolustustarvikkeita. Näiden asioiden pitää olla kunnossa jo hyvän sään aikana.

Ensin kommentoin tuolle edustaja Karille, joka puhui, että tämä selonteko olisi vähän mollivoittoinen. No, valitettavasti näin varmaan onkin. Sanoitte, että se on murjottajan selonteko. Sanoisin, että tämä on pikemminkin realistin selonteko, eli valitettavasti tilanne on aika mollivoittoinen tällä hetkellä. Mutta siitä olen samaa mieltä kanssanne, että Suomi voi omalta osaltaan ainakin jonkun verran vaikuttaa tähän ympäristöön, ja tietysti meidän pitää näin toimia.

Ja vielä, edustajat Mustajärvi ja Savola, sanoisin teille, että on ilman muuta tärkeää, että pandemia ja ilmastonmuutos on nyt tässä käsitelty, ja ne ovat yhteisiä haasteitamme, ja niitä vastaan pitää taistella, mutta ne eivät ole muuttaneet Suomen turvallisuuspoliittista asetelmaa mitenkään. Sijaitsemme edelleen samalla paikalla, niin että meillä nämä perinteiset turvallisuuspoliittiset jännitteet ovat valitettavasti edelleen olemassa. Ja sen takia pidämme huolta omasta puolustuksestamme, investoimmekin siihen, ja olemme tiivistäneet yhteistyötä muiden länsimaiden kanssa. Katsomme, että se lisää vakautta ja turvallisuutta.

15.33 **Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Virolainen tapaili aivan oikein sitä kolmiota — tai käytitte muistaakseni kutsumanimeä ”kolmiodraama” — Euroopan, Kiinan ja Yhdysvaltojen välillä, ja tällä varmaan viittasitte taloudellisiin ulkosuhteisiin ja kauppapolitiikkaan. Ja kyllähän tässä on ihan itsestään selvää, että katseet ovat kääntyneet jo pitkään Eurooppaan itseensä, miten yhtenäinen Eurooppa on, miten vahva Eurooppa on yhdessä. Ja kuten tässä tänäänkin on tullut esille, niin eiväthän brexit ja Ison-Britannian lähtö sinänsä ole hyvä asia, päinvastoin. Silloin kauppa hidastuu, byrokratia kasvaa ja kauppa kallistuu. Ydinkysymys on tietysti tämä Yhdysvaltojen ja Kiinan välisen suhteen kehittyminen, mutta varmasti meillä on siinä aika yhteinen arvio siitä, että tuskin nopealla aikavälillä kauppapolitiikassa ja kaupassa on odotettavissa mitään aivan mullistavaa.

Mutta ehkä tähän Euroopan tilanteeseen, mihin myös viittasitte: kyllä ehkä, jos sitä kutsuu kolmella sanalla, sitä voisi kutsua avoimen, strategisen autonomian kokonaisuuden ta-

voitteeksi, ja nyt tietysti kysymys kuuluu, miten nämä kolme sanaa ymmärretään. Avoimuus on meille kaikille varmasti itsestäänselvyys. Me kannatamme vapaakauppaa, me kannatamme sääntöpohjaista järjestelmää. Strategisuus sinänsä tarkoittaa yhtenäisyyttä, tavoitteellisuutta. Mutta sitten tulee toki se autonomiakysymys, mikä tarkoittaa sitä, että me voimme itse tehdä päätöksiä, linjauksia Eurooppana, olla se maailman suurin vapaakauppa-alue ja aidosti vaikuttaa, ja tässä tullaan siihen ytimeen, miten nyt Kiinan kanssa päästään eteenpäin. Siellä on pientä positiivista värettä — ainakin puheenjohtajamaa Saksan toimesta — että Euroopan unioni ja Kiina pääsisivät eteenpäin tietyissä asioissa, mutta samalla tavalla on se positiivinen agenda Yhdysvaltojen kanssa, että pieninkin askelin [Puhemies koputtaa] päästäisiin eteenpäin.

15.35 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan joihinkin kysymyksiin.

Ehkä vielä edustaja Kanervan pohdintaan, mitä pandemia on meille opettanut: Kyllä se on varmasti EU:ssa opettanut sen, että tarvitsemme terveysunionia kaiken sen lisäksi, mitä meillä jo on, enemmän yhteistyötä terveysasioissa, ja se on opettanut sen, että YK ei saa olla halvaantunut tällaisissa tilanteissa. Tähän nyt toivottavasti on Yhdysvaltain presidentinvaaleillakin vaikutusta. Maailman terveysjärjestöllä on aivan keskeinen rooli rokotteen kehittämisessä ja sen jakelussa ja näin poispäin.

Edustaja Packalénille ja muille, jotka kysyivät näistä suomalaisista lapsista Syyriassa: Siinä toimitaan ihmisoikeusperustaisesti, lasten oikeuksien nimissä, Suomen kansalaisten oikeuksien nimissä. Sitä on käsitelty täällä useampaan kertaan. [Ville Tavio: Puhe on aikuisista!]

Venäjän osalta edustaja Mustajärvi kysyi, onko Venäjän etupiiri uhka. Tietysti olemme nähneet erilaista toimintaa Venäjän lähialueilla. Tuossa omassa haastattelussani, johon edustaja Mustajärvi viittasi, totesin nimenomaan, että emme saisi katsoa maailmaa vain geopolitiikan silmin vaan myös arvojen silmin — mihin arvoyhteisöön kuulumme, mitä se meiltä velvoittaa — ja se on yksi tämänkin selonteon tärkeä luku.

Edustaja Räsänen kysyi hyvin perustellusti, miksi Israel on joutunut niin usein näissä YK-elimissä arvostelun kohteeksi, miksi Suomi on ollut mukana. Olemme tietenkin olleet sen takia mukana, että emme omaa linjaamme muuta äänestys äänestykseltä. Niitä äänestyksiä on ollut Ecosocissa ja muualla taajaan, niin kuin kuvasitte. Suomen linja on sama linja kuin EU:n jäsenmaiden enemmistöllä: kansainvälisten sopimusten puolustaminen. Haluan tässä kuitenkin sanoa, että meillä on Israelin kanssa muun muassa pitkät diplomaattisuhteet, meillä on erinomainen kahdenvälinen yhteistyö, ja nämä uudet arabimaiden ja Israelin sopimukset ovat erittäin merkittäviä. Olemme niistä onnitelleet.

Verkkokysymykset, verkkoturvallisuusasiat nousivat vahvasti esiin, ja tässä Kiina, EU ja USA -kolmiodraamassa, johon edustaja Virolainen viittasi, meillä on paljon pelissä siksi, että meillä on oma yhtiö, Nokia: kehitämme 5G-verkkoja, [Puhemies koputtaa] ja verkkoturvallisuus on näissä asioissa aivan keskeinen. Siinä meillä on yhteinen intressi Yhdysvaltain ja Euroopan välillä.

15.37 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan edustaja Kulmunin kysymykseen pohjoismaisesta yhteistyöstä ja sen vahvistamisesta ja niistä seuraavista askeleista, mitä yhdessä voisimme ottaa. Suomi on ensi vuonna Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtaja, ja Pohjoismaiden neuvoston yhteydessä esitte-

lin Suomen puheenjohtajuusohjelmaa ja uusia avauksia, joita siellä on. Ne koskevat erityisesti varautumista ja huoltovarmuutta. Eli kyllä tällä saralla meillä olisi paljon sellaista, jota voisimme yhdessä tehdä. Ja Suomella on tästä hyvää kokemusta ja mielellämme yhdessä kumppanimaiden kanssa, Pohjoismaiden kanssa, näitä asioita viemme eteenpäin. Ja aivan kuten ministeri Kaikkonen, myös itse kuvailisin samoin. Jos jollakin sanalla tätä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa ja ehkä pidemmän aikavälin linjaa voitaisiin kuvata, niin se on juuri ”realismi”. ”Vakaus” ja ”realismi” — ne ovat niitä sanoja, joita itsekin käyttäisin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jatketaan debattia.

15.39 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos katsoo vähän pidemmällä aikaperspektiivillä tätä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon kehittymistä, niin voidaan havaita, että tässä Suomen linjassa on painottunut kehityspolitiikka, ilmastopolitiikka, ihmisoikeuspolitiikka. Ja sitten jos mietitään, miten Euroopan unionin tasolla tämä uusi komissio on linjannut tulevaa toimikauttaan, niin ne samat painopisteet löytyvät sieltä. Eli siinä mielessä tämä yhteinen linja on avattu. Ja nyt Yhdysvaltain presidentinvaalien jälkeen näyttäisi, että meillä on parin kuukauden mahdollisuuksien aikaikkuna, jossa pitäisi valmistella sitten sitä linjaa, miten saadaan maailmanlaajuisestikin Yhdysvaltoja mukaan tähän samalle linjalle painottamaan näitä samoja laajan turvallisuuden kysymyksiä mutta myös tulemaan mukaan kaikkiin kansainvälisiin järjestöihin ja sopimuksiin, joilla tätä yhteistä tavoitettamme voidaan ajaa. Tähän kannustan hallitusta, että mietitään yhdessä [Puhemies koputtaa] EU-kumppanien kanssa [Puhemies koputtaa] tuota yhteistä toimintaa. — Kiitos.

15.40 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomi arvostaa kansainvälisiä instituutioita ja korostaa YK:ta. Toivon, että hallitukselta ei ole jäänyt kuitenkaan huomaamatta, millaisia ongelmia näihin liittyy. Käytännössä, kuten tiedämme, Kiina on noussut poliittisten suurvaltojen joukkoon, ja se saa esimerkiksi YK:ssa jatkuvasti muun muassa kehittyviltä mailta tukea omaa autoritaarista ja ihmisoikeuksien kannalta hyvin huolestuttavaa linjaansa kohtaan. Pääasiassa se tekee tämän rahalla, kuten kunnon imperialistin kuuluukin. Toisaalta, kuten täällä jo edellä on kerrottu, esimerkiksi ihmisoikeusneuvoston jäseniin kuuluu jatkuvasti ihmisoikeuksiin mahdollisimman negatiivisesti suhtautuvia maita, kuten Somalia, Saudi-Arabia, Kiina, Libya, Venäjä, Afganistan. Vaikka ihmisoikeudet ja globaalit instituutiot ovat tärkeitä Suomelle, niin toivoisin, että myös poliittisten ja intresseihin liittyvien tosiasioiden huomioiminen olisi tässä läsnä. Me tarvitsemme poliittista realismia nimenomaan pienenä valtiona.

15.41 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Realismi, vakaus, kuten pääministeri sanoi — siihen linjaan on helppo yhtyä, ja on hyvä, että tässä salissa pystytään yhteistyössä keskustelemaan asioista. Pidämme huolta Suomen turvallisuudesta itse mutta emme koskaan enää yksin, kuten edustaja Kanerva hyvin sanoi. Tässä mielessä aivan olennainen asia on — ja uskon, että siihen suuri enemmistö salissa yhtyy — että Suomi on erottamaton osa läntistä yhteisöä, länsimaa, läntistä turvallisuusyhteisöä. Tässä mielessä hieman jäimme miettimään, miksi tässä selonteossa ei mainita läntistä turvallisuus-

yhteisöä, nimenomaan läntistä pallonpuoliskoa, läntistä liittoumaa, sinä, johon me identifioidumme.

Mutta sanat sikseen, tärkeintä on toiminta. Tiedämme, että nyt Yhdysvalloissa avautuu uusi sivu historiassa, ja kysyisinkin hallitukselta, miten pyritte käytännössä hyödyntämään Bidenin hallinnon uudenlaisen orientaation Eurooppa-yhteistyöhön, [Puhemies koputtaa] myöskin tietyn tuntuman Suomeen, niin että Suomen ja Yhdysvaltain [Puhemies: Aika on täynnä!] yhteistyösuhde teidän aikananne... [Puhemies keskeyttää puheen puheajan ylityttyä]

15.42 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin kuin todettua, Suomi edustaa ulkopolitiikassaan vakauden ja jatkuvuuden linjaa. Kuitenkaan mikään meidän ympärillämme ei edusta sitä linjaa tällä hetkellä. Kriisit ovat entistä monimutkaisempia, ja ilmiöt muuttuvat nopeasti — ehkä esimerkkinä siitä tässä salissakin jo mainittu eduskunnan rooli ja se, millä tavalla me kansanedustajat voisimme käydä entistä aktiivisempaa ulkopoliittista keskustelua.

On totta, että hallitus ja tasavallan presidentti ovat ansioituneet tässä ja tuoneet tämänkin selonteon, hienon selonteon, käsittelyyn, mutta huomaa sen, että kun maailma muuttuu nopeasti, niin kyllä parlamenttienkin on otettava entistä vahvempi rooli yhdessä valiokuntien ja myöskin yksittäisten edustajien kanssa. Meidän on pystyttävä lisäämään parlamenttien ja parlamentaarikkojen yhteistyötä entistä voimakkaammin. Me teemme tätä tällä hetkellä jo Pohjoismaiden kanssa, EU:n tasolla. Meidän pitäisi pystyä tekemään tätä myöskin Baltiassa, USA:n suuntaan, ja yksi kysymys on myöskin Venäjä. Meidän henkinen muurimme tuon itänaapurin kanssa on kasvanut kovin suureksi, emmekä käytännössä oikeastaan hoida muuta kuin käytännön yhteistyötä [Puhemies koputtaa] kulttuurin ja matkailun, rajaturvallisuuden alalla, mutta entäpä poliittisella tasolla?

15.43 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tervetullutta, että ihmisoikeusperustaisuus nousee tässä selonteossa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan läpileikkaavaksi periaatteeksi entistä voimakkaammin.

Yksi perustavanlaatuinen osa ihmisoikeuksia ja myös tärkeä palikka turvallisuuden, rauhan ja kestävän kehityksen rakentamisessa on seksuaalioikeudet. Niin tärkeitä kuin seksuaalioikeudet ja lisääntymisterveys ovatkin, niiden edistäminen ei ole missään määrin läpihuutojuttu, ja juuri siksi tarvitaan Suomen kaltaisia maita, jotka jaksavat puolustaa näitä asioita silloinkin, kun se tuntuu hankalalta, astuvat esiin, kun voimapolitiikka ja valtasuhteiden muutokset uhkaavat viedä rahoituksen tärkeää työtä tekeviltä järjestöiltä, ja jatkavat johdonmukaisesti ja tinkimättömästi työtä tyttöjen ja naisten oikeuksien puolesta. Vaikka ulkopoliittinen linjamme on ollut pitkään tämä, on stiplujakin mahtunut matkan varrelle, ja siksi haluan erityisesti kiittää ja korostaa, miten tärkeää tytöille ja naisille ympäri maailman on voida luottaa siihen, että Suomi tekee töitä näiden oikeuksien puolesta. Kiitos siitä.

15.45 **Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko sivuuttaa Suomen linjan määräytymisessä ehkä tärkeimmän, nimittäin uusien monitoimihävittäjien hankinnan. HX-hankkeen 10 miljardin tilausvaltuuden hyväksymällä eduskunta kytkee Suomen entistä tiiviimmin osaksi Yhdysvaltain politiikkaa. Kenraalien suosikki kisassa on selvä, mutta koneiden hankintamaa on silti sivuseikka. Olennaista on valtava, Suomen talouden kannalta kestämättömän suuri materiaalinen pa-

nostus aseistukseen, jonka soveltuvin käyttötarkoitus on hyökätä mutta jolla ei ilmeisintä uhkaa, kehittyviä ohjuksia, kyetä torjumaan.

Suomen ja Yhdysvaltojen suhde on tiivistynyt 90-luvun alusta saakka. Sotilaat ovat johtaneet, eduskunta on sivuutettu. Alkupisteenä oli Hornet-hankinta 92. HX-hankkeen myötä suhde on edelleen syventynyt. Myös tasavallan presidentti viittasi tähän faktaan viikonlopun Biden-tiedotustilaisuudessaan. [Puhemies koputtaa] HX-hankkeella Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka [Puhemies: Ja nyt on aika täynnä!] betonoidaan Pentagonin kylkeen 40 vuodeksi... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.46 **Hussein al-Taee sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hyvä selonteko, jossa kuitenkin itse haluaisin kiinnitä huomiota yhteen kohtaan, josta ei ollut minun mielestäni tarpeeksi. Se on EU:n sisäinen yhteinen puolustus, jossa Suomenkin tulisi olla mukana voimakkaammin. [Ilkka Kanerva: Oikein!]

Tässä kysymyksessä olen havainnut aina, että kun Lähi-idässä tai Afrikassa leimahtaa konflikti, ensisijaiset kärsijät ovat ne paikalliset ihmiset ja toissijaiset kärsijät hyvin nopeasti eurooppalaiset. Tässä kohtaa Suomen täytyy olla vahvistamassa EU:n sisäistä puolustusta. Meillä on 27 maata, 27 armeijaa, ja ihmettelen, miten me emme ole kytköksissä tähän turvallisuusyhteistyöhön vielä voimakkaammin ja sitä kasvattaen. Nyt on taas neljä vuotta aikaa, kun Yhdysvalloissa on uusi hallinto, ajaa tätä sisään ja eteenpäin, jotta emme olisi muiden varassa tulevaisuudessa.

15.47 **Riikka Slunga-Poutsalo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyber- ja verkkoturvallisuus sekä hybridivaikuttaminen voivat tuntua monesta jo muoti-ilmiöltä. Tästä jauhetaan ja puhutaan kaiken aikaa, mutta allekirjoittaneesta tuntuu, että me emme taida oikeasti kuitenkaan vielä ymmärtää, kuinka vakavasta uhasta on kysymys. Vaaleihin vaikuttamisestakin on ollut lähinnä keskustelua siitä, vaikuttiko Venäjä Yhdysvaltojen vaaleihin, edellisiin presidentinvaaleihin. Keskustelu on kovin pinnallista ja keskittynyt valtioiden väliseen vaikuttamiseen.

Ei kuitenkaan pidä unohtaa sitä, että isoja toimijoita on muitakin kuin valtiollisia toimijoita. Sosiaalisen median jättejä ei välttämättä ohjaa pelkkä hyvä tahto vaalimainonnassa, erilaisten Facebook-tilien sulkemisessa, muussa tämäntyyppisessä toiminnassa, vaan siellä on motiivina raha ja yhteiskuntarauhan rikkominen ynnä muu.

Onkin hyvä, että tämä kokonaisuus on saatu tähän selontekoon mukaan ja sille riittävä painoarvo tässä. Me suomalaiset emme saa olla liian sinisilmäisiä [Puhemies koputtaa] tämän asian suhteen. — Kiitos.

15.48 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vaikka maailmaa ja Suomea haastavat muun muassa ilmastonmuutos ja pandemiat, on samalla muistettava myös perinteinen turvallisuus. Presidentti Trump hävisi presidentinvaalit, mutta hänen kannatuksensa ja USA:n demografinen kehitys viittaavat siihen, että tulevaisuudessa USA:n mielenkiinto on entistä vähemmän Euroopassa. Tämä korostaa EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämistä ja vahvistamista.

Salin vasemmalla laidalla joskus varoitetaan EU:n militarisoimisesta. Minä kannatan EU:n militarisoimista, jos sillä tarkoitetaan sitä, että Euroopan unioni kantaa lisääntyvää vastuuta omasta turvallisuudestaan, ja nyt tarkoitan nimenomaan perinteistä turvallisuutta.

15.50 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Isänmaamme ulkopolitiikka on nojannut suomalaisiin arvoihin, joihin lukeutuvat tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja vähemmistöjen kunnioittaminen. Toimimme ja puhumme kansainvälisten suhteiden osalta näiden yhteisten arvojemme mukaisesti. Suomen ulkopolitiikkaa johtaa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Merkittävää ulkopoliittista valtaa käyttää kuitenkin myös Suomen eduskunnan ulkoasiainvaliokunta.

Ulkopolitiikkaa on paitsi linja myös se tapa, miten tätä linjaa edistetään. Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja on luonnehtinut Ylelle antamassaan haastattelussa USA:n presidentin Donald Trumpin toimintatapoja miellyttävinä ja hyvällä tavalla röyhkeinä. Kysyn ulkoministeriltä: onko Suomen ulkopoliittinen linja muuttunut sellaiseksi, että sovinismia, vähemmistöjen haukkumista ja toisten solvaamista pidetään hyväksyttävänä ja hyvällä tavalla röyhkeänä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Mika Niikko.

15.51 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että keskusta nyt nostaa esille asioita, joista voidaan keskustella myös tässä salissa. Nimittäin te olette varmasti lukeneet ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan kommentit, jotka hän on esittänyt kansanedustajan ominaisuudessa. On eri asia, kun puheenjohtaja esittää kommentteja valiokunnan kannanottoina. [Välihuutoja keskeltä — Paavo Arhinmäki: Kaksi eri ihmistä!]

Tässä kyseisessä tilanteessa olen kumminkin pitänyt hyvänä sitä, että presidentti Trump on uskaltanut asettua Kiinan nousevaa valtaa vastaan esimerkiksi vaalikautensa alussa niin sanotun kauppasodan muodossa. Eikö myös keskusta pidä hyvänä sitä, että länsimaat pystyvät ja uskaltavat vastustaa sitä kehitystä, mikä on nytten maailmalla tapahtunut, että yksi suurvalta pyrkii dominoimaan kaikkia maanosia tällä planeetalla? [Kimmo Kiljunen: Mikä se suurvalta on? — Eduskunnasta: Puhutko Yhdysvalloista vai Kiinasta?] Tässä toivoisin teiltä totuudessa pysymistä ja asiayhteyksissä pysymistä.

Tässä yhteydessä olisin halunnut vielä tähän selontekoon ottaa kantaa, jos sallitte sen. [Puhemies: Nyt meni kyllä minuutti täyteen.] — Seuraavassa puheenvuorossa. [Mikko Savola: Puhutteko nyt edustajana vai puheenjohtajana?]

15.52 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On varmasti ilmeistä nyt vuonna 2020, miksi terveysturvallisuuden on oltava osa meidän laajaa turvallisuusajatteluamme. Globaalit pandemiat ovat suuri uhka koko yhteiskunnan toiminnalle, kuten olemme tänä vuonna konkreettisesti nähneet. Myös terveysturvallisuudessa vakaa, monikeskinen yhteistyö on enemmän kuin tarpeen. Tämänhetkinen pandemia sai alkunsa Kiinasta, mutta asiantuntijoita kuunnellen on viisautta myös myöntää, että sama olisi voinut tapahtua tai voi myöhemminkin tapahtua myös muualla. Tämä osoittaa siksi kansainvälisen yhteistyön välttämättömyyden. Yksikään maa ei ole turvassa pandemioilta — tarvitsemme tässä toistemme tukea. Luonnon monimuotoisuuden hupeneminen, ilmaston lämpeneminen ja kestämätön tapamme käyttää eläimiä luovat olosuhteet ja sitä myötä myös lisääntyviä riskejä globaaleille pandemioille, ja toimien näiden suhteen on oltava kansainvälisiä.

15.53 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomi on ja pysyy sotilaallisesti liittoutumattomana maana, jolla on oma uskottava ja itsenäinen puolustusjärjestelmä. Suomen rooli kansainvälisessä rauhanturvatyössä on ollut pitkäjänteistä ja laadukasta, ja onkin tärkeää, että Suomi määrätietoisesti edistää esimerkiksi YK:n roolin vahvistamista konfliktien ennaltaehkäisyssä ja ratkaisuissa. Köyhyyden ja eriarvoisuuden kitkeminen samalla, kun edistetään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon toteutumista maailmanlaajuisesti, on ehkä sitä vaikuttavinta ja tärkeintä rauhanturvatyötä, jota myös Suomen tulee kaikessa toiminnassaan toteuttaa.

Arvoisa puhemies! Kuten hyvin tiedämme, rauhaa ei rakenneta aseilla eikä vastakkainasettelulla, vaan kansainvälisillä sopimuksilla ja ihmisoikeuksia edistämällä. Kysyisinkin: nyt kun YK:n ydinaseet kieltävä sopimus on astumassa voimaan tammikuussa 2021, eikö Suomenkin tulisi olla mukana tässä tärkeässä sopimuksessa?

15.55 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on hyvä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko. Siinä on kuin kaksi jalkaa: kova ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja sitten tämä laajempi turvallisuuden käsite. Minä korostaisin tasaveroisesti näitä molempia — me tarvitsemme tällä hetkellä molempia. Kummankin tulee perustua riskianalyysiin. Riskianalyysissa käytetään yleensä kahta ulottuvuutta: sitä, kuinka vaikuttava, negatiivisessa mielessä paha asia joku riski toteutuessaan on, ja sitä, kuinka todennäköinen se on. Tällä tavalla pystymme arvioimaan, mihin pitää ensisijaisesti varautua ja minkälaisilla toimenpiteillä. Täällä ovat nousseet esille huoltovarmuus, sään ääri-ilmiöt liittyen ilmastonmuutokseen, kansanterveys eli kansainväliset terveysuhat. Oma arvioni on, että seuraava kansainvälinen terveysuhka liittyy eläintauteihin, ei välttämättä ihmisiä kohtaaviin tauteihin, mutta se voi vaarantaa elintarviketurvallisuutemme. [Puhemies koputtaa] — En väheksy kovaa turvallisuutta. Palaan siihen varsinaisessa puheenvuorossa.

15.56 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tilastokeskuksen mukaan Suomessa tehtiin vuonna 2019 0—20-vuotiaiden osalta 439 ryöstöä, ja ulkomaalaisten osuus oli 24,2 prosenttia. Kysyisin teiltä, ministeri, turvallisuusuhkasta — tähän liittyvät myös muuttovirrat: mitä teette tälle, jotta Suomen turvallisuus säilyy?

Terveysturvallisuudesta sen verran, että ei tarvita aseita eikä armeijoita, kun maailma on polvillaan. Kyberuhat, virukset — koronavirusepidemia yhtenä esimerkkinä, yli miljoona kuollutta, yli 33 miljoonaa tartuntaa ovat syyskuun luvut.

Entä sitten antibioottiresistenssi? Toivoisin, että se kytketään erittäin isoksi osaksi muun muassa Agenda 2030 -keskustelua. Antibioottiresistenssin sanotaan olevan ilmastonmuutoksen kaltainen suuri uhka. Ilmastonmuutos ei kuitenkaan aiheuta sitä, vaan se, että antibiootteja käytetään maailmalla liikaa niin eläimillä kuin ihmisillä. Millä tavalla Suomena voimme vaikuttaa siihen, [Puhemies koputtaa] että antibioottiresistenssi ei valtaa koko maailmaa?

15.57 **Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että tämä selonteko ottaa huomioon hyvin moninaiset uhkat. Täällä korostetaan myös kriisinsietokykyä. Täällä todetaan sivulla 29: ”Kriisinsietokykyä vahvistetaan varautumalla laaja-alaisesti monitahoisiin yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttaviin uhkiin.” Täällä puhutaan hybridivaikuttamisesta, ilmastonmuutoksen vaikutuksesta, ihmisen ja luonnon aiheuttamista katastrofeista, epidemioista, pandemioista — kuten täällä on todet-

tu. Täällä kiinnitetään huomiota myös huoltovarmuuden turvaamiseen kaikissa olosuhteissa, mikä on tärkeä osa kriisinsietokykyä, ja että sitä ylläpidetään ja kehitetään tunnistetut kehitystarpeet huomioiden.

Olen kuitenkin näiden vuosien aikana huomannut, että kansallisen huoltovarmuuden tavoitteista ja keinoista ei käydä minkäänlaista parlamentaarista keskustelua eikä eduskunta osallistu tämän huoltovarmuuspaperin valmisteluun, mikä aina yleensä tehdään muutaman vuoden välein, ei myöskään sen arviointiin. Mielestäni jatkossa huoltovarmuuspolitiikasta pitäisi laatia parlamentaarinen selonteko. [Puhemies koputtaa] Mitä mieltä siitä olette?

15.58 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuten keskustelussa on tullut esille, turvallisuus on muutakin kuin sotilaallisen toimintakyvyn ylläpitoa. Kuluneen vuoden aikana olemme kohdanneet äkillisen, globaalin terveyskriisin. Vastaavanlaisten tilanteiden ennaltaehkäiseminen ja varautuminen vaativat esimerkiksi huoltovarmuuden ja ruokaturvan kysymysten keskeiseen asemaan nostamista. Julkisesta keskustelusta on ollut viime vuosina havaittavissa se, että ainakin osalta kansalaisistamme on hämärtynyt ymmärrys siitä, kuinka tärkeää on, että valtio turvaa kansalaisilleen ravinnon kaikissa olosuhteissa — silloinkin, kun ruokaa ja elintarvikkeita ei pystytä tuomaan ulkomailta. Kysynkin hallitukselta: kuinka koronakriisi on vaikuttanut hallituksen näkemykseen kotimaisen ruuantuotannon turvaamisen merkityksestä?

15.59 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen selontekoa luonnehtii jatkuvuus: koko Suomen ulkopolitiikan jatkuvuus, ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys. On tärkeää, että Suomi muodostaa omista lähtökohdistaan ulko- ja turvallisuuspolitiikan, jossa tietysti on ytimessä Suomen aseman vahvistaminen, itsenäisyyden turvaaminen — ja tässä pienen maan kannalta monenkeskinen yhteistyö, sääntöperusteinen maailmanjärjestelmä, jos mikä, on pienen valtion etu. Ja on myös erittäin tärkeää, että tässä vahvasti nousee esiin tämä laaja turvallisuus. Jos me nyt katsomme, minkälaiset uhat horjuttavat ja saattavat tuottaa riskejä turvallisuuteen, sieltä nousevat terveysuhat, ilmastonmuutos ja sitten globaali eriarvoisuus. Ja näitä uhkia ja ongelmia ei suurvaltapolitiikalla eikä asevaraisella turvallisuudella ratkaista. Sen vuoksi nyt, kun Amerikoissa Joe Biden on tulossa Yhdysvaltain presidentiksi, olisi sininen hetki, ja toivon että Suomi on tässä aktiivinen.

16.01 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteossa on todettu, ettei Suomi voi osana EU:ta olla ulkopuolinen, jos jonkun maan turvallisuus on uhattuna. Nyt yhä radikalisoituva Turkki on toistuvasti uhannut Kreikkaa maalta, mereltä ja ilmasta, se on muuttamassa Hagia Sofian ja Khoran kirkot moskeijoiksi, se solvaa niitä valtionpäämiehiä, jotka reagoivat islamilaiseen terroriin. Tässä tilanteessa Suomen olisi syytä seistä siinä joukossa, joka puolustaa länsimaista demokratiaa, tasa-arvoa, vapautta ja sananvapautta. Nämä arvot ovat täysin jakamattomia, ja on erityisesti nyt varottava antamasta pirulle pikkusormea. Millä tavoin Suomi osallistuu tähän asiaan EU-pöydissä?

16.01 **Wille Rydman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä salissa vallitsee varsin laaja yksimielisyys siitä, että Suomen tulee oman asemansa turvatakseen

toimia mahdollisimman monilla kansainvälisillä areenoilla, jotka eivät sulje toisiaan pois vaan täydentävät toisiaan.

Viime vuosina olemme nähneet kasvavaa epävakautta ainakin retoriikan tasolla transatlanttisessa suhteessa — siihen varmaan saadaan muutosta nyt presidentinvaihdoksen johdosta — ja toisaalta Euroopan unionin sisällä, jossa yksi jäsenmaa unionin on jo päättänyt jättää ja on muita, jotka vähintäänkin kipuilevat unionin yhteistyön kanssa. Tässä kentässä yksi vakaimmista toiminta-areenoistamme on ollut pohjoismainen konteksti.

Viime vuonna Pohjoismaiden neuvosto laati oman kokonaisturvallisuusstrategiansa, jossa tunnistettiin jo ennen koronaa pandemiat yhdeksi keskeiseksi riskialueeksi. Samassa strategiassa myös esitettiin, että Pohjoismaiseen ministerineuvostoon olisi syytä saada kokoonpano myös valmiusasioiden ministereille, [Puhemies koputtaa] jotta näitä asioita voitaisiin koordinoida systemaattisesti. [Puhemies: Nyt aika on täynnä!] Kun Suomi on ensi vuonna ministerineuvoston puheenjohtaja, voitaisiinko tämä asia ottaa agendalle?

16.03 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aikanaan Urho Kekkonen, silloinen tasavallan presidentti, sanoi viisaasti, että Suomen asema kansainvälisessä toiminnassa on enemmänkin lääkärin toimintaa kuin tuomarin toimintaa, ja se kannattaa pitää aina mielessä. [Antti Lindtman: Just niin!] Suurvaltaristiriitojen välikappaleeksi ei pidä joutua. Tällainen politiikka on Suomelle hyvästä.

Asia, josta olen erittäin huolissani, on suomalainen huoltovarmuus. Suomalainen ruokaturva on huipputasolla, me pystymme omat elintarvikkeemme tuottamaan, mutta viime aikoina julkisessa sanassa on paljon ollut puheenvuoroja, joiden mukaan meillä markkinoidaan kaikkea muuta kuin kotimaista ruokaa, ja se on erittäin huolestuttavaa. Meidän pitää tämä kansakunta pystyä ruokkimaan parhailla mahdollisilla ruoka-aineilla, mitä Suomen maaperä tuottaa, ja suomalaiset viljelijät osaavat sen homman kiitettävän hyvin tehdä. Tämä pitää pitää mielessä.

Ja kolmas asia on se, että juuri tehty energiapoliittinen päätös turpeen lopettamisesta johtaa siihen, että tulemme yhä enemmän riippuvaiseksi ulkomaisesta energiasta. Koko itäinen Suomi riippuu idästä tulevasta hakkeesta, ja läntinen Suomi — en tiedä vielä, mistä se riippuukaan. Meidän pitää pitää oma maamme kunnossa, [Puhemies koputtaa] eikä mitään muuta.

16.04 **Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskuntarauhaa rakennetaan yhdessä. Jokainen meistä voi toiminnallaan joko rakentaa sitä yhteiskunnallista luottamusta ja vahvistaa luottamusta demokratiaan tai murentaa sitä. Luottamus on ansaittava uudestaan joka päivä, ja siihen tämä selontekokin tähtää: yhteiskunnan luottamuksen vahvistamiseen.

Arvoisa puhemies! Loppujen lopuksi ihmiskunnan suurin uhka ovat kuitenkin ilmastonmuutos ja siihen liittyvä luontokato, jota ihmisten omat toimet kiihdyttävät. Ilmastonmuutoksen hillintä, rauhantyö ja kestävän kehityksen tukeminen ovat oikeutetusti selonteon läpileikkaavia teemoja. Sään ääri-ilmiöt ja niistä johtuva ilmastopakolaisuus tulevat olemaan seuraavan kansainvaelluksen käynnistäjä. Suomen on jatkossakin edistettävä ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista kansainvälisen yhteistyön turvin kaikilla ulko- ja turvallisuuspolitiikan sektoreilla.

16.05 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä selonteosta, jonka keskeinen ajatus on ihmisoikeusperustaisuus. Selonteossa tuodaan ilmi, että Yhdysvallat on irtautunut Pariisin ilmastosopimuksesta ja että maa ei ole yhtä sitoutunut monenkeskiseen järjestelmään kuin ennen, mutta onneksi presidentinvaihdoksen myötä maa palannee yhteisiin pöytiin.

Trumpin kausi on tehnyt suurta hallaa myös seksuaali- ja lisääntymisterveydelle ja -oikeuksille. Naisten ja tyttöjen aseman ja oikeuksien vahvistaminen ja erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet ovat yksi Suomen kehityspolitiikan painopisteistä, joten tämän huomion on syytä olla mukana myös ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa. Trump päätti leikata seksuaaliterveyspalveluiden rahoitusta kehitysmaissa, ja tämä vaikutti niin, että kehitysmaiden monet naiset eivät ole saaneet esimerkiksi ehkäisypalveluita tai elintärkeitä seksuaaliterveyspalveluita. Toivottavasti Bidenin valinnan myötä asia korjaantuu. On ymmärrettävä, että seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet ovat osa ihmisoikeuksia ja niiden puute on myös yksi köyhyyden ja muuttoliikkeen juurisyistä.

16.06 **Heidi Viljanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua varsin hyvästä selonteosta tänään, ja on selvää, että meidän ulko- ja turvallisuuspoliittinen toimintaympäristömme on muuttunut, niin kuin esiin on tullut. Suomi on syrjässä, mutta emme saa syrjäytyä näitten uhkien äärellä, vaan meidän on vastattava aivan yhtä lailla muiden mukana näihin globaaleihin haasteisiin, jotka meitä kohtaavat: ilmastonmuutokseen, kyberuhkiin ja terveysuhkiin. Tällä hetkellä meitä murjoo ympäri maailmaa edelleen pandemia, covid-19, ja jokaisen maan — Suomi mukaan lukien — pitää tehdä kansallista varautumista ja yhteistyötä monitahoisesti tämänkin vihollisen voittamiseksi. Huoltovarmuudesta on tänä vuonna keskusteltu todella paljon, ja siitä meidän pitää kansallisesti pitää huolta, kuten tässä edustajakollegat ovat aiemmin varsin hyvin puhuneet. Mutta kuitenkin on myös mietittävä sitä, mitkä ovat niitä asioita, joissa esimerkiksi EU-tasolla voisimme tehdä enenevässä määrin yhteistyötä ja miettiä, mikä olisi koordinoidusti EU-tasolla järkevää [Puhemies koputtaa] tulevien kriisien varalta.

16.07 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on tärkeä turvallisuusyhteisö, ja me olemme yksi osa sitä. Suomessa sotilaallinen puolustuskyky perustuu ja nojaa vahvaan ja toimintakykyiseen reserviin. Mielestäni Suomessa juuri vapaaehtoinen maanpuolustustyö ja reserviläistoiminnan järjestöt pitävät yllä korkeaa maanpuolustustahtoa. Reserviläisjärjestöt ja niiden jäsenet harjoittelevat suurelta osin omilla varoillaan pitäen yllä toimintakykyään. Euroopan unionissa on vireillä mahdollinen lyijykielto, joka koskiessaan reserviläistoimintaa halvaannuttaisi toiminnan ja samalla rampauttaisi maanpuolustustahtoa. Arvoisat ministerit, tässä on ristiriita. Miten aiotte sovittaa yhteen mahdollisen lyijykiellon ja reserviläistoiminnan turvaamisen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä kaksi puheenvuoroa tähän debattiin liittyen.

16.09 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Presidentti Koivisto aikoinaan ilmaisi hyvin selkeästi Suomen realiteetin. Hän totesi näin: jos meillä pitää olla vihollisia, niin olkoot mieluummin viholliset mahdollisimman kaukana ja ystävät lähellä kuin vihollinen lähellä ja ystävät kaukana. Edustaja Mykkänen tässä pohdiskeli sitä

tilannetta, että me emme ole yksin, ja aidosti me emme ole yksin, koska meillä ei ole vihollisia lähellä — me emme lähde siitä liikenteeseen, että meillä on vihollisia lähellä. Hän käytti termiä, että me olemme ”läntisessä kehikossa” mukana. Kun me puhumme läntisyydestä, se on arvona ehkä yleinen. Parempi olisi varmaan ilmaista se, missä se Suomen koheesioturvallisuus varsinaisesti on, ja se on Suomen Euroopan unionin jäsenyydessä. Se on se runko, jonka varassa me aidosti olemme osa laajempaa kansainvälistä verkostoa. Ja kuten täällä on niin monasti todettu, viime kädessä meidän turvamme on tietysti kansainvälisessä yhteistyössä, monenkeskisessä järjestelmässä ja kansainvälisessä oikeudessa. Tämä on se runko tietysti Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

16.10 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! EU:n avunantolauseke on tällaiselle sotilasliittoon kuulumattomalle maalle ehkä vielä tärkeämpi kuin monille muille. Lissabonin sopimuksen artiklassa 42.7 on kyse siitä, että EU-mailla on velvollisuus antaa apua toiselle maalle kaikin mahdollisin käytettävissä olevin keinoin. Jo pari vuotta sitten Ranskan presidentti Emmanuel Macron halusi konkretisoida tätä avunantolauseketta, ja myös tasavallan presidentti Sauli Niinistö on pitänyt samaa asiaa esillä. Nyt meidän olisi hyvä kuulla, miten päätöksenteko tällaisessa tilanteessa tehdään meillä Suomessa. Meillä jotkut ajattelevat nimittäin, että kyse on EU-asiasta, ja toiset, että kukin maa neuvottelee tavasta, jolla ne tukevat avun tarvitsijaa. Onko tämä siis, arvoisa ulkoministeri Haavisto, hallituksen näkökulman mukaan EU-päätöksentekoa vai ulkopolitiikan päätöksentekoa? Miten te, arvoisa hallitus, tämän näette?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Sitten ministerit, kukin 3 minuuttia paikaltaan.

16.11 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Jos aloitan tästä viimeisestä, niin EU:ssahan on kaksi eri pykälää, 222 eli yhteisvastuulauseke ja sitten tämä 42.7, johon edustajan kysymys viittasi. Tämä yhteisvastuulauseke tai solidaarisuuslauseke on EU:n sisäistä päätöksentekoa. Sen käynnistää komissio. Tämä 42.7 puolestaan on valtioiden välistä yhteistyötä, ja siinä on presidentti päätöksenteossa mukana. Silloin, kun se koskee sotilaallista kriisinhallintaa, tietysti sitä suuremmalla panoksella ja painoarvolla presidentti myöskin ylipäällikkönä niissä kysymyksissä on ratkaisijan asemassa.

Sitten ottaisin muutaman muun asian, joita keskustelussa on tullut.

Ensinnäkin olen edustajien Zyskowicz, al-Taee, osittain Halla-aho — en ole ihan varma, miten hän kysymyksensä muotoili — kanssa täysin samaa mieltä siitä, että Euroopan pitäisi vastata enemmän yhdessä omasta puolustuksestaan ja kehittää sitä Euroopan unionin puitteissa. Tämä tuli monien kysymyksissä esiin. Edustaja Halla-aho kysyi sitä ehkä sillä tavalla, että onko EU oppinut läksynsä tästä kaudesta, jolloin Yhdysvallat ei ollut niin sitoutunut puolustukseen, ja onko EU valmis tekemään enemmän. Toivottavasti tässä mielessä on.

Sitten kysyttiin tästä sinisestä hetkestä. Edustaja Lindtman muotoili sen hyvin, ja edustaja Mykkäsellä oli samansuuntainen kysymys, miten käytetään hyväksi tämä Bidenin hetki, jolloin Yhdysvalloissa vaihtuu presidentin valta ja uudet teemat tulevat. Uskon, että niissä kysymyksissä, jotka ovat meille tärkeitä — ilmastokysymykset, ihmisoikeudet, seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeudet ja muuta — saadaan aikaan uudenlaista yhteistyötä Yhdysvaltain kanssa ja tämä hetki varmasti käytetään.

Edustaja Hänninen kysyi täällä ydinasesopimuksesta, ydinkieltosopimuksesta. Suomi, totta kai, ajaa ydinkieltoa. Haluamme maailman vailla ydinaseita, se on selvä. Etsimme tehokkainta tapaa siihen ja yritämme saada myöskin ydinasevallat mukaan näihin sopimuksiin, ja tämä vielä puuttuu tästä kokonaisuudesta. Ydinasevallat eivät toistaiseksi ole mukana tässä ydinasekieltosopimuksessa.

Huoltovarmuus ja kriiseistä selviäminen nousivat monien puhujien puheenvuoroissa — Risikko, Hoskonen, Heikkinen — erinomaisella tavalla. Myöskin käsittelitte sitä, miten eduskunta voisi tätä asiaa painavammin käsitellä. Olen kaikesta samaa mieltä Hoskosen kanssa, paitsi turpeesta, täytyy sillä pienellä rajauksella tämä sanoa, mutta on erittäin hyvä, että eduskunta ottaisi myöskin tässä huoltovarmuuskysymyksessä aktiivisemman roolin. Ja minulla ei ole mitään sitä vastaan, että myöskin ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksissä olisi aktiivisempaa vuotuista keskustelua näistä teemoista. Parlamentaarista keskustelua tarvitaan näissä kysymyksissä aina. — Kiitos, puhemies.

16.14 **Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari:** Arvoisa puhemies! Tänään salissa on aivan oikein noussut esille monenkeskisen yhteistyön tärkeys ja jopa välttämättömyys tänä päivänä tässä maailmassa, ja voi varmasti sanoa, että kansainvälinen yhteistyö on kaiken kaikkiaan ehkä tärkeämpää kuin koskaan, jotta nämä globaalit kriisit voivat löytää globaalin ratkaisun.

Kun puhutaan ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, niin tietysti itse haluan todeta sen, että kyllä kehityspolitiikka on todellakin osa turvallisuuspolitiikkaa. Työkalupakissa on valtava määrä erilaisia välineitä, joilla pyritään ja nimenomaan pystytään vastaamaan maailmanlaajuisiin ongelmiin ja maailmanlaajuisen vakauden vahvistamiseen. Eli kaiken kaikkiaan kehityspolitiikka on usein tässä tilanteessa ja tässä maailmassa se kanava, jolla pystytään toimimaan ja saamaan aikaan tuloksia silloinkin, kun suurvaltojen vastakkainasettelu jumittaa esimerkiksi nyt vaikka YK:n turvaneuvostossa. Ja tähän liittyen tietysti on tärkeää se, että monenkeskinen yhteistyö edistyy ja kehittyy, ja kuten moneen kertaan tänään on sanottu, sääntöpohjainen järjestelmä kaiken kaikkiaan, ja tässä tietysti kansainvälinen terveysjärjestö WHO, sen jatko, tulevaisuus, Yhdysvaltain sitoutuminen mutta samalla myös kansainvälisen kauppajärjestön WTO:n tulevaisuus, joka — se jos mikä — on se tasaisen pelikentän luoja ja tuoja, jos ja kun se toimii sillä tavalla kuin sen pitäisi toimia.

Kun moni edustaja kysyi sitä, mitkä ovat ne asiat, mitkä nyt ehkä muuttuvat — tai, voisiko jopa sanoa, pitäisi muuttua — Yhdysvaltain vaalien lopputulemana, niin kyllähän jos kolme asiaa pitää sanoa, niin ilmastopolitiikka, USA:n suhtautuminen tasa-arvon edistämiseen, täällä ovat aivan oikein nousseet seksuaali- ja lisääntymisterveyskysymykset esille, joissa varmasti nyt on aito mahdollisuus Bidenin aikakaudella tehdä paljon enemmän ja konkreettisemmin, mutta totta kai samalla Yhdysvaltain suhtautuminen monenkeskiseen yhteistyöhön, eli silloin tulemme juuri terveyteen, resilienssiin ja kaiken kaikkiaan globaaleiden kriisien ratkaisemiseen. Se, mitä käytännössä tarkoittaisi Yhdysvaltojen mukaantulo seksuaali- ja lisääntymisterveyskysymyksiin, lähtee varmasti siitä, että me löydämme entistä laajemmin sitä samaa näkemystä, mikä Suomella, Pohjoismailla on kansainvälisesti, ja sitä yhteistä tekemistä samanmielisten maiden kanssa. Se on erittäin tärkeää nyt, jos katsotaan esimerkiksi Afrikan tulevaisuutta, tyttöjen ja naisten oikeuksia, vammaisten asemaa, että me aidosti saamme Yhdysvallat mukaan.

16.17 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Muutamaan kysymykseen huomio.

Edustaja Mäenpäälle: Olen aivan äskettäin itse asiassa tavannut reserviläisjärjestöjen johtoa ja keskustellut tästä teidän nostamastanne kysymyksestä. Ja tässä direktiivin kansallisessa toimeenpanossa etsimme keinoja, joilla reserviläistoimintaan usein kuuluva ampumaharrastus voitaisiin mahdollisimman hyvin turvata. Pidän sitä itsekin tärkeänä. Puolustusvoimathan itsessään on rajattu tämän direktiivin toimeenpanon ulkopuolelle.

Tässä puhuttiin jonkin verran — edustaja al-Taee ja muutama muukin puhuivat — EU:n puolustuspolitiikan kehittämisestä. Siinä on joitakin askelia otettu viime vuosina ja lisää otetaan. Kovin nopeita muutoksia siinä ei tapahdu. Että tämä laiva kyllä liikkuu tai kääntyy hitaasti, mutta tähän tematiikkaan on kasvavaa kiinnostusta eri Euroopan maissa. Ja uskoisin, että tässä otetaan askelia eteenpäin myös tulevaisuudessa. Eurooppa kantaa jatkossa enemmän vastuuta omasta turvallisuudestaan.

Haluaisin tässä mainita myös ehkä pari muuta meille tärkeää yhteistyöelintä. Niitä on useampiakin, niin kuin tässäkin keskustelussa on todettu, mutta mainittakoon tässä nyt vielä pohjoismainen puolustusyhteistyö. Meillä on siinä yhteinen Visio 2025, jossa edetään. Tavoitteena on entistä parempi yhteistoiminta sekä rauhan että konfliktin, kriisin olosuhteissa. Ja itse asiassa aivan äskettäin myöskin otettiin askelia eteenpäin keskinäisen huoltovarmuuden suhteen pohjoismaisella tasolla.

Kiitän myös siitä, että täällä on tullut hyvä tuki Suomi—Ruotsi-yhteistyölle. Siinä on merkittävää edistystä, ja voi sanoa todella, niin kuin selonteossakin mainitaan, että Ruotsi on tällä hetkellä tärkein kumppanimme, ja jatkoaskeliakin on siellä valmisteilla. Edetään semmoista tahtia eteenpäin, mikä tuntuu hyvältä meillä Suomessa ja Ruotsissa, molemmissa maissa. Mutta tällä hetkellä on hyvä tuki sekä kansojen välillä että poliitikkojen välillä, että tätä yhteistyötä tiivistetään, ja sehän perustuu siihen, että meillä on hyvin samantapainen asema ja samantapainen käsitys maailmasta ja turvallisuudesta Pohjois-Euroopassa, vaikka emme me nyt toki aivan identtisiä ole. [Erkki Tuomioja: Onneksi me molemmat olemme liittoutumattomia!] — No, yksi asia on se, minkä edustaja Tuomioja sanoi, mikä ei ole aivan pieni, että kumpikaan maa ei kuulu sotilasliittoihin.

Viimeisenä, arvoisa puhemies, vielä: Edustajat Heikkinen ja Hoskonen ottivat esille huoltovarmuuskysymykset. Kotimainen ruokahuolto on totta kai myös puolustuksen kannalta tärkeä asia. Tapasin äskettäin Leijona Cateringin johtoa ja sanoin kyllä, että tavoitteen on oltava se, että varusmiesten ruokahuollossa kotimaisuusastetta pitää saada ylöspäin. Se on yksi osa tätä kokonaisuutta, mutta sama koskee yhtä lailla energiakysymyksiä. Kotimaiseen energiaan [Puhemies koputtaa] panostaminen on mitä viisainta huoltovarmuutta ja osa meidän kokonaisturvallisuuttamme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten mennään puhujalistaan.

16.20 **Johannes Yrttiaho vas:** Puhemies! Yhdysvallat perusti toisen maailmansodan jälkeen sotilasliitto Naton omaksi puolustuksekseen tarkoituksena pitää sodat merten takana pois omalta alueelta. Tämän strategian toteuttamiseen Yhdysvallat tarvitsi ja tarvitsee avukseen pikkuvaltioita. Natossa ei ole kyse näiden valtioiden turvallisuudesta, kuten uskotellaan, [Ben Zyskowicz: Kysykää virolaisilta!] vaan nimenomaan Yhdysvaltojen turvallisuudesta, sen varmistamisesta.

Tällä hetkellä Yhdysvallat pyrkii vaikuttamaan kaikkiaan noin 140:een maailman maahan strategisen tavoitteensa toteuttamiseksi. Yksi näistä maista on Suomi, jonka hävittäjähankinnan ytimessä ovat Yhdysvaltain edut. Suomen puolustusministeriö harhauttaa eduskuntaa väittämällä, että kyse olisi Hornetien suorituskyvyn korvaamisesta. Todellinen tavoite näyttää olevan lisätä merkittävästi Ilmavoimien suorituskykyä tulevan 40 vuoden aikana. HX-hankkeen hinnasta, sisällöstä ja vaikutuksesta ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ei Suomessa keskustella.

Yhdysvaltain Foreign Military Sales -järjestelmä varmistaa, että maa ei myy tärkeimpiä asejärjestelmiä kuin sellaisille valtioille, jotka ovat sen kanssa liittosuhteessa tai jotka käyttävät aseita Yhdysvaltojen eduksi. Tällainen järjestelmä on Suomen Ilmavoimien nykyiset Hornetit, ja tällaisia ovat myös Super Hornet ja F-35, joista etenkin jälkimmäistä sotilaat niin kiivaasti Suomelle havittelevat.

Suomen puolustuksen kannalta monitoimihävittäjien hankinta on tarpeeton, maan turvallisuuden kannalta se on haitallinen. Tositilanteessa hyökkäysaseiksi tarkoitetut koneet eivät kykene edes uhkaamaan sitä maailman kehittyneintä ohjusteknologiaa ja mittavaa ohjusarsenaalia, joka Venäjällä on hallussaan. Päinvastoin Yhdysvaltain eduista lähtevä varustautuminen on omiaan horjuttamaan Suomen lähialueiden vakautta ja heikentää pahasti maan turvallisuusasemaa. HX-hanke olisi siis niin ulko- ja turvallisuuspoliittisten kuin myös taloudellisten syiden vuoksi syytä keskeyttää ja arvioida uudelleen ensi vaalikaudella.

Puhemies! Suomi liitettiin osaksi Yhdysvaltain sotilaallista strategiaa 90-luvun alussa kolmella keskeisellä askeleella: Hornet-kaupalla 1992, kutsumalla Suomi Naton NACC-alajärjestöön tarkkailijajäseneksi ja vuonna 94 allekirjoitetulla Nato-kumppanuussopimuksella. Kaikissa vaiheissa Suomen eduskunta pidettiin pimennossa tai se sivuutettiin kokonaan. Hornetien hinnasta ja koko hankkeesta annettiin tuolloin 90-luvulla eduskunnalle ja hallitukselle väärää tietoa. NACC:n tarkkailijajäsenyyteen liityttiin yksipuolisella Naton kutsulla. Kumppanuussopimuksen allekirjoitti silloinen ulkoministeri Haavisto ilman valtuutusta hallitukselta, ilman eduskunnan hyväksyntää.

Puhemies! Yhdysvaltain tavoitteena on ollut koota pohjoismainen liittokunta valvomaan sen etuja arktisella alueella Venäjää vastaan. Tätä tavoitetta palvelevat jo 90-luvulla otetut askeleet, vuonna 2014 allekirjoitettu isäntämaasopimus ja Pohjoismaiden välillä viime aikoina solmitut puolustusyhteistyötä koskevat sopimukset.

Epäviralliset ohjelmat, yhteisymmärryspöytäkirjat ja aiejulistukset ovat ulko- ja turvallisuuspolitiikassa syrjäyttäneet eduskunnan ratifioimat sopimukset. Vaikka näiden asiakirjojen asema on epävirallinen, niitä noudatetaan kuin sitovia kansainvälisiä sopimuksia. Marinin hallitus toimii ulko- ja turvallisuuspolitiikassa kuten lukuisat edeltäjänsä. Se on täysin sotilaiden säännöstelemän tiedon varassa, vähintäänkin haluton puuttumaan asioiden kulkuun.

Puhemies! Joe Biden linjasi jo tammikuussa Foreign Affairs -lehdessä omaa ulkopolitiikkaansa, mikäli hänestä tulee Yhdysvaltain seuraava presidentti. Biden on lämmittänyt uudelleen republikaani John McCainin yli 10 vuoden takaisen esityksen demokraattisten valtioiden liitosta, joka toimisi YK:n sisällä tai rinnalla sen asemaa entisestään heikentäen. Liittokunta olisi suunnattu etenkin Venäjää ja Kiinaa vastaan.

Tuollaisen liittokunnan luomisesta ja jäsenyydestä Suomen tulee pysytellä irti. Järjesteillä on ilmeisesti jo asiaa koskeva huippukokous.

Puhemies! Vielä lopuksi: Selonteossa näytetään vihreää valoa määräenemmistöpäätöksiin siirtymiselle EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. EU:n muut jäsenmaat, jotka ovat pääosin Nato-maita, voisivat uuden mekanismin avulla syrjäyttää Suomen kansalliset edut. Pidän tätäkin kehitystä erittäin huolestuttavana. — Kiitos.

16.26 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan peruslinja on vakaa ja ennustettava. Se perustuu hyvin kahdenvälisiin suhteisiin, yhteistoimintaan ja vaikuttamiseen Euroopan unionissa sekä sääntöpohjaiseen kansainväliseen järjestelmään ja kansainväliseen oikeuteen nojaavaan monenkeskiseen yhteistyöhön. Maailmanpolitiikan pyörteissä Suomi on perinteisesti edustanut vakauden ja jatkuvuuden linjaa.

Vakauden ja jatkuvuuden linjaa ei sen sijaan edusta ympärillämme muuttuva maailma. Globaalit kehitystrendit, kuten ilmastonmuutos ja muuttoliike sekä osaltaan hybridiuhkien lisääntyminen, korostavat turvallisuusajattelun uutta linjaa. Muuttuvassa turvallisuusympäristössä emme selviä, ellemme omaksu turvallisuusajattelun laajaa näkökulmaa. Siviilikriisinhallinta ja rauhan rakentaminen ovat teemoja, joita on todella syytä painottaa, jotta tunnistettuihin uhkiin pystytään vaikuttamaan ennen niiden laajamittaista eskaloitumista. Hybridiuhkien korostuminen alleviivaa jo tehtyjen uudistusten, erityisesti tiedustelulakien, tarpeellisuutta. Hybridiuhat korostuvat entisestään teknologian kehityksen myötä tulevaisuudessa. Globaaliin markkinajohtajuuteen teknologian saralla yhdistyy väistämättä myös turvallisuuspoliittinen elementti.

Toisaalta tässä ajassa koronapandemia on konkreettisella tavalla osoittanut, miten tärkeä turvallisuusajattelun perinteinen linja, kokonaisvarautuminen, on. Globaali, verkottunut maailma ja pitkät toimitusketjut ovat ihannetilanteessa tehokkaita, mutta äärimmäisen haavoittuvia mullistusten keskellä. Nykyhetkessä voimme konkreettisesti havaita, että sisäpolitiikan toimet kokonaisvaltaisen huoltovarmuuden edistämiseksi ovat kertakaikkisen tärkeitä turvallisuuspolitiikan näkökulmasta. Hyvin hoidettu oma tontti tarjoaa meille mahdollisuuden myös kansainvälisesti vahvaan toimijuuteen. Kokonaisvarautuminen on näkökulma, joka on tärkeä huomioida myös EU:n tasolla. Kriisi on osoittanut, että tärkeimmän turvallisuusyhteisömme tasolla tämä varautuminen ei vielä ole riittävällä tasolla.

Arvoisa puhemies! Selonteon keskeisimpiin painotuksiin kuuluvat mielestäni Suomen ulkopolitiikan toimintaympäristön kuvaus suurvaltakilpailun leimaamaksi sekä turvallisuusympäristön muutos epävakaampaan suuntaan. Tämä kuvaus ”epävakaampaan suuntaan” on kerännyt julkisessa keskustelussa myös kritiikkiä erityisesti siitä näkökulmasta, että maininta kahdessa perättäisessä selonteossa luo kuvan lineaarisesta jatkuvuudesta. Mielestäni tuo kuva ei ole väärä. Se kehitys, jonka alku konkretisoitui Krimin valtauksessa ja pakolaisvyöryssä, on jatkunut. Mainittuihin seikkoihin on yhdistynyt huolestuttava demokratiakehitys myös Euroopan unionin maissa. Samalla unionimaiden keskinäinen yhtenäisyys on viime vuosina vähentynyt. Samoin tilanne on heikentynyt unionin naapurimaissa, joista konkreettisimmat esimerkit ovat Valko-Venäjän ja Turkin tilanne.

Maailman mittakaavassa keskeinen kysymys liittyy Yhdysvaltoihin, johon liittyen selonteko maalaa karulla tavalla realistisen kuvan poliittisen kentän polarisoitumisesta. Yhdysvaltain presidentinvaalien tuloksen myötä voidaan ennakoida tietynlaisen vakauden lisääntyvän, mutta muuttaako presidentinvaihdos Yhdysvaltain ulkopolitiikan suuntaa globaalin vaikutusvallan kasvattamisen tielle? Tässä on keskeinen kysymys, jolla on olennainen merkitys Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen ympäristöön. Linjamuutos populismista maltillisuuteen presidentinvaalien myötä on tärkeä askel, joka voi parhaimmillaan

vaikuttaa kehitykseen myös muualla maailmassa. Yhdysvallat on meille keskeinen kumppani jatkossakin, ja sen paluu globaaliksi johtajaksi ja kansainvälisten sopimusten kunnioittajaksi on Suomen näkökulmasta äärimmäisen tärkeää — siksi Yhdysvaltain sisäisen yhtenäisyyden muutoksia on seurattava tarkasti.

Trumpin kaltaisia populismiin nojaavia johtajia tulee jatkossakin myös globaalille toimintakentälle. Meidän on kuitenkin oltava valmiimpia näihin muutoksiin jatkossa niin Suomen kuin EU:n tasolla. Selkävoittojen etsiminen ei politiikassa ole koskaan hyvästä, siksi varauksetonta juhlintaa vaalivoitosta ei ole syytä osoittaa liiaksi. Se tuottaa vastareaktioita eikä luo pohjaa sille toivotulle vakaammalle kehitykselle. Myös hävinneen osapuolen kanssa on pystyttävä rakentamaan yhteistä tulevaisuutta.

Edeltävää neljää vuotta on leimannut Yhdysvaltain ja Kiinan keskinäinen nokittelu. Kiinan nousu globaaliksi toimijaksi on kehityskulku, joka tulee näkymään myös jatkossa Yhdysvaltain ulkopolitiikassa. Vallanvaihdoksesta huolimatta jännitteisyys näiden maiden välisessä suhteessa ei todennäköisesti tule lientymään. Meidänkin on pohdittava EU-jäsenmaana sekä omaa että unionin asemaa tässä kilpailussa.

Arvoisa puhemies! Suuressa kuvassa selonteko ei tuo Suomen linjaan suuria muutoksia suuntaan tai toiseen. Se edustaa realismia ja toisaalta hallituksen vahvoja painotuksia pitkän aikavälin peruslinjoissa. Suomen kannalta ytimessä on suurvaltojen tuleva kehitys. Meidän etumme mukaista on edistää dialogia osapuolten välillä ja edistää osaltamme kansainvälisten sopimusten [Puhemies koputtaa] painoarvon kasvua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Niikolla on sitten tässä vaiheessa viimeinen puheenvuoro, olkaa hyvä.

16.31 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kuuluu vahvasti konsensushakuisuus erityisesti suurista poliittisista linjauksista. Suomi on pieni sotilasliittoihin kuulumaton maa, jolle oman puolustuskyvyn ylläpitäminen on tärkeää. Suomalaiset tuntevat hyvin historiansa. Sieltä nouseva arvopohja on hyvinvointiyhteiskuntamme kulmakivi.

Uusi ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ei perinteisten uhkien osalta poikkea juurikaan edeltäjästään. Seuraamme edelleen tarkasti toimintaympäristömme muutoksia ja pyrimme varautumaan mahdollisiin uhkiin ennakoivasti ja tehokkaasti. Haluaisin kuitenkin nostaa esiin muutaman huomion selonteossa mainituista uudemmista turvallisuusuhista sekä selonteon painotuksista.

Ensisijainen asia on Suomen ja suomalaisten turvallisuus ja maamme itsenäisyys. Vuoden 2016 selonteon johtavana kärkenä kaikessa toiminnassa oli Suomen ja suomalaisten etu. Nyt paino on vahvemmin ihmisoikeusperustaisessa ulkopolitiikassa, globaaleissa tavoitteissa ja EU:n etujen vahvistamisessa. Kansallisen edun edistäminen ainakin retoriikan osalta, kuten tänään käydyssäkin keskustelussa, jää vähemmälle huomiolle. Vuoden 2016 selonteossa Suomen etua painotettiin useaan otteeseen. Olipa kyse sitten puolustusyhteistyöstä, järjestöjen jäsenyyksistä tai kauppaliitollisista valinnoista, aina ne perusteltiin lauseella ”Tämä on Suomen etujen mukaista”. Vuoden 2020 selonteossa tätä lausetta ei kuulla lainkaan. Sen sijaan hallituksen uuden linjan mukainen Suomi pitää tärkeänä Euroopan etujen ja arvojen määrätietoisempaa edistämistä ja globaalin hyvinvoinnin vahvistamista. Kansallisen edun ajaminen mainitaan uudessa selonteossa ainoastaan riskinä, ja täs-

tä muutoksesta olen huolissani. Toki Suomi on osa Eurooppaa mutta ensisijaisesti itsenäinen valtio, jonka etua kansanedustajat on valtuutettu ajamaan.

Toiseksi nostaisin esiin muuttoliikkeen. Tämä mainitaan toimintaympäristöömme vaikuttavien tekijöiden joukossa. Selonteon mukaan maahanmuutto on pääsääntöisesti hyvin säänneltyä ja ennakoitua. Selonteossa tuodaan esiin lähtömaiden ongelmat ja ilmastonmuutos muuttoliikkeeseen vaikuttavina taustatekijöinä, mutta se ei anna tarpeeksi painoarvoa maahanmuuton tuomille sisäisille turvallisuusuhille ja segregaatiolle. Kansainvälinen terrorismi on mainittu omana kohtanaan, mutta selonteossa sitä ei yhdistetä maahanmuuttoon. Tunnistettu tosiasia kuitenkin on, että ääri-islamilainen terrorismi on uhka sisäiselle turvallisuudelle, ja sekä Turun terrori-iskutapauksessa että Euroopassa iskuja ovat tehneet pääsääntöisesti maahanmuuttajat.

Sekä maahanmuuttoa että terrorismia voidaan käyttää myös hybridivaikuttamisen muotona. Hybridivaikuttaminen on turvallisuusuhka, joka on kasvanut ja monipuolistunut viime vuosien aikana, ja tämä on huomioitu myös selonteossa. Kuten selonteossakin mainitaan, uusien teknologioiden ja esimerkiksi 5G:n laajemmassa käyttöönotossa on tärkeää varmistaa ennakoivasti verkkojen turvallisuus ja häiriönsietokyky sekä normaali- että kriisioloissa.

Euroopan unionin osalta selonteossa todetaan, että EU:n laajentumispolitiikalla on edistetty rauhaa, hyvinvointia, turvallisuutta ja vakautta Euroopassa. Todellisuudessa laajentumispolitiikka on ollut joiltain osin liian nopeaa ja harkitsematonta, mikä on pikemminkin heikentänyt yllä mainittuja tekijöitä. Sen seurauksena muun muassa haasteet oikeusvaltioperiaatteen noudattamisesta EU:n sisällä ovat kasvaneet. Tästä huolimatta selonteossa kehotetaan EU:ta jatkamaan laajentumispolitiikkansa toimeenpanoa.

Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut epävakaammaksi, ja se huomioidaan myös Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjauksessa asiankuuluvalla tavalla. Kuten selonteossa mainitaan, Suomi ei halua eikä Suomen kannata eristäytyä. Kansainvälinen yhteistyö on Suomelle tärkeää sekä kumppanuuksien rakentamisen että omien puolustustaitojen kehittämisen kannalta. Erityisesti pohjoismainen yhteistyö voidaan nähdä erityistä lisäarvoa tuovana elementtinä, ja siihen on viime aikoina panostettu.

Lopuksi vielä, puhemies, haluan sanoa, että kuten selonteossa todetaan, Suomeen ei tällä hetkellä kohdistu sotilasta uhkaa. Kaiken kaikkiaan ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on hyvin valmisteltu ja kattava analyysi toimintaympäristöstämme ja tukee Suomen turvallisuutta ja hyvinvointia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Ja näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään tältä erää. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.37.

Keskustelua jatkettiin kello 19.08.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä.

19.09 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! En tiedä, onko täällä enää parlamentaarisen selontekoryhmän valmisteluun osallistuneita paikalla, mutta kiitos heille kuitenkin ja myös muille valmisteluun osallistuneille, virkamiehille ja ministerille. Meillä on käsissä tasapainoinen selonteko, jossa turvallisuus ja globaali vastuunkanto kuuluvat yhteen, joka jatkaa pitkäjänteisesti Suomen ulkopoliittista linjaa mutta tekee sitä entistä vahvemmin arvopohjaan perustuen ja huomioi toimintaympäristön muutokset maailmalla.

Esimerkkejä: Turkki kertoo, että Kreikka työntää turvapaikanhakijoita takaisin merelle — hybridivaikuttamista vai ihmisoikeusrikkomus vai sekä että? Kansalaisjärjestö aloittaa kouluruoan tarjoilun Pohjois-Koreassa valtion kehitysyhteistyörahoituksella. Kiina kaltoinkohtelee uiguuriväestöä Xinjiangin maakunnassa muun muassa sulkemalla heitä uudelleenkoulutusleireille määrittämättömäksi ajaksi. Suomalainen metsäyhtiö rakentaa sellutehtaan alkuperäiskansan asuinmaille, myös paikallisen henkilöstön työehdoista tingitään. Valko-Venäjän kansa marssii kaduilla ja lakkoilee saadakseen rehelliset vaalit, mutta mielenosoittajia vangitaan sadoittain.

Suomen vastaus näihinkin maailman haasteisiin ja ulkopolitiikan johdonmukaisuuteen on entistä vahvemmin ihmisoikeusperustaista. Selonteko sanoo, että ihmisoikeusvaikutukset arvioidaan kaikessa Suomen toiminnassa. Tämä on tärkeä osa Suomen katsantokantaa laajasta turvallisuudesta, jossa huomioidaan turvallisuuteen vaikuttavina tekijöinä moninaiset globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos, terveysuhat, muuttoliike, talouskriisit, eriarvoisuuden lisääntyminen, terrorismin ja kansainvälisen rikollisuuden vaikutukset ja niin edelleen. Selonteon tavoitteena on vakaampi, ennakoitavampi ja turvallisempi maailma. Tämä tavoite ei katso vain Suomen sisälle ja ainoastaan omaa etuamme vaan näkee hyvinvoinnin ja toimivan demokratian lisääntymisen koko maailmaa vakauttavana ja turvallisuutta lisäävänä tavoitteena. On hyvä, että tämä tavoite voidaan jakaa yli puoluerajojen.

Selonteossa korostuvat suomalaiseen tapaan jatkuvuus ja ylivaalikautisuus, mikä on hyvä ja vahvistaa Suomen ulkopoliittista uskottavuutta, mutta yhtä tärkeää on kyetä reagoimaan maailman muutokseen, ja siksi on hyvä, että uudet painopisteet, ihmisoikeudet ja ilmastonmuutos, näkyvät hallitusohjelman mukaisesti. Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden kato ovat niin radikaaleja muutoksia pallomme elinoloihin, että on viime hetki ymmärtää niihin varautuminen ja vaikuttaminen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kovan ytimen osana. Iloisia uutisia tämän osalta ovat olleet Kiinan viimeaikaiset viestit maan hiilineutraalisuustavoitteesta, jonka toteutumista ja muuttumista toimenpiteeksi voimme varmasti Suomena kaupan ja innovaatioiden kautta tukea. Myös Yhdysvaltojen vasta valitun presidentin Joe Bidenin kanta USA:n paluusta Pariisin ilmastosopimukseen on koko maailman kannalta merkittävä ja toivoa luova. EU:n rooli kansainvälisen sääntöpohjaisen ilmastotyön veturina säilyy yhä tärkeänä. Suomen omassa toiminnassa tulee noudattaa do no harm -periaatetta myös ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta.

Selonteko alleviivaa Suomen kaltaiselle maalle tärkeän monenkeskisen sääntöpohjaisen järjestelmän ja kansainvälisen yhteistyön merkitystä. Kansainvälisen järjestelmän ja velvoitteiden kunnioittaminen sekä ihmisoikeuksien yleismaailmallisuus ja sitovuus ovat koko ajan haastetumpia ja vaativat tukea. Keskeistä on nykyistä tehokkaampi YK-järjestelmä. Tuemme myös avointa ja reilua kauppaa. Globaaleista haasteista, joihin tarvitaan yhteisiä toimia, on koronapandemia hallinnut kuluvaa vuotta, ja sen kaltaiset turvallisuusuhat, terveysturvallisuusuhat, on painavasti huomioitu myös selonteossa.

Toivon, etteivät muut globaalit haasteet kuitenkaan unohdu koronan alle. Unesco on pitkään nostanut tietoisuuteen tutkimustuloksiin pohjaten oppimisen kriisin. Vuosituhatta-

voitteiden aikana koulupaikkoja kehittyvissä maissa saatiin lisättyä. Hauraita pakolaistilanteita sekä koronan seurauksia lukuun ottamatta kriisi koskee tällä hetkellä vielä kouluunpääsyä enemmän kouluissa tapahtuvaa oppimista. Opettajilta puuttuu osaamista, palkanmaksu takkuaa, koulut eivät ole turvallisia, kouluruoka puuttuu, vammaisia tai muuten haavoittuvia ryhmiä ei huomioida riittävästi, oppimateriaali on heikkoa tai sitä ei ole. Jo pitkään Suomelta [Puhemies koputtaa] on oman osaamisemme vuoksi kysytty panosta oppimisen kriisin ratkaisuun. Tämän Suomelle tärkeän roolin selonteko hyvin nostaa.

19.14 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa herra puhemies! Tämä keskustelussa oleva valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on laadukas kuvaus Suomen ulkopolitiikan linjasta. Suomen linja on vakaa, ennustettava ja perustuu hyvin kahdenvälisiin suhteisiin, vaikuttamiseen Euroopan unionissa sekä monenkeskiseen yhteistyöhön ja sääntöpohjaiseen kansainväliseen järjestelmään.

Sain itse kunnian toimia ulko- ja turvallisuuspoliittisessa komiteassa eduskunnan johtavan ulkopolitiikan edustajan, edustaja Kanervan varajäsenenä. Jäin tämän prosessin aikana miettimään, miten tämä kerran vaalikaudessa toteutettava, positiiviseksi asiaksi tulkittava jatkuvuus kykenee reagoimaan Suomen turvallisuusympäristön yhä voimakkaammassa muutoksessa. Jatkuvuus ja voimakas muutos kun eivät ehkä aina ihan kohtaa. Me tiedämme, että siinä, missä suurilla valtioilla saattaa olla mahdollisuuksia jopa suuriinkin virheisiin, pienellä maalla ei välttämättä ole varaa siihen pieneenkään virheeseen. Ketteryys ja avoin yhteiskunnallinen keskustelu ovat tässäkin avainasemassa, kun taataan turvaa Suomen kansalaisille.

Me elämme maassa, jossa tasavallan presidentti Niinistö on tiukasti kansan pulssilla, ja koko Suomi luottaa hänen arvostelukykyynsä, etenkin kun puhutaan ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Tämä ei kuitenkaan ole ikuisesti pysyvä tila. Ilman yhä avoimempaa ja laajempaa yhteiskunnallista keskustelua on olemassa vaara, että suomalaiset eivät enää tulevaisuudessa jaa yhteistä turvallisuuskuvaa valtiojohdon kanssa. Miten siinä vaiheessa käy päätösten legitimiteetin tai Suomen kyvyn reagoida nopeasti, jos tilanne niin vaatisi? Olemmeko me vain puheissa liittoutumattomia mutta todellisuudessa jotain aivan muuta? Onko tässäkin selonteossa enemmän asiaa rivien väleissä kuin itse riveillä? Nämä ovat Suomen tulevaisuuden kannalta erittäin merkittäviä kysymyksiä. Ja jatkan kysymysten esittämistä — suomalaiseen tapaan jätän mielipiteet rivien väliin, hyväksyttäköön se. Kysyn: Olemmeko tehneet riittävän selkeän ja realistisen analyysin Kiinan roolin kasvusta, ja miten Suomi siinä sijoittuu? Kumpi tulee ensin, ilmastonmuutoksen torjunta vai kansainvälinen vakaus? Varmaa on, että ilman toista ei ole toista. Entä onko Eurooppa valmis pitämään huolen itsestään, jos Trump valitaan presidentiksi vuonna 2024? Tämä ei ole huumoria vaan erittäin vakava kysymys, jota meidän pitäisi juuri tässä hetkessä miettiä. Euroopan unionin puolustuspolitiikan pitää edetä. Jos ei nyt, niin sitten se tapahtunee kriisin keskellä, ja tämä on täysin väärä tie.

Kaikkea tätä miettiessämme on erittäin tärkeää muistaa, että meidän suomalaisten pitää etenkin ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjoissa olla aina ensisijaisesti Suomen ja suomalaisten puolella. — Kiitos.

19.19 **Kristiina Salonen sd:** Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen toimintaympäristöön vaikuttavat monet globaalit muutokset, kuten ilmastonmuutos, suur-

valtojen muuttuneet voimasuhteet sekä globaali pandemia, joka on varjostanut vuotta 2020 kaikkialla maailmassa.

Koronavirus on koetellut valtioiden kestävyyttä. Virustartunnat ovat levinneet niin vauraissa kuin köyhissäkin maissa vahingoittaen väestön terveyttä ja taloutta. Koronakriisi ei ole kuitenkaan vain maailmanlaajuinen terveys- ja talouskriisi: se on mitä suurimmassa määrin monissa valtioissa myös demokratian ja vallan kriisi. Valtiot ovat pandemian hillitsemiseksi rajoittaneet esimerkiksi kansalaisten liikkumis- ja kokoontumisvapauksia. Demokratiassa kansalaisten vapauden rajoittamiseen ryhdytään vain ääritilanteissa, esimerkiksi ihmisten elämän ja terveyden suojelemiseksi. Itse rajoittaminen ei sinällään ole ongelma, mutta tavat voivat olla. Kuten tässä selonteossa todetaan: ”Tautien leviämisen estämiseksi asetetut rajoitustoimet ja poikkeustilat voivat avata autoritäärisille toimijoille mahdollisuuden väärinkäytöksiin. Ne saattavat vuorostaan johtaa ihmisoikeusloukkauksiin, heikentää median toimintaedellytyksiä sekä horjuttaa demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta.” Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen toiminnan arvopohja perustuu juuri ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiselle. Suomen tulee jatkossakin tehdä aktiivisesti demokratiatyötä. Demokratia on maailmassa nyt uhattuna, ja se ei ole Suomen etu.

Arvoisa puhemies! Sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä on vakauden ja maailmanrauhan vahvin tukipilari. Ainoastaan sääntöpohjaisessa kansainvälisessä järjestelmässä voimme ratkaista globaaleja haasteita, kuten ilmastonmuutosta, yhdessä. Myös koronakriisi on osoittanut sääntöperustaisen järjestelmän tarpeen. Suomi toimii vahvasti tämän järjestelmän vahvistamiseksi. Viime aikoina suurvaltojen risteävät tavoitteet, kilpailuksi kärjistynyt toiminta ja järjestelmän tarkoituksellinen horjuttaminen ovat kuitenkin vaikeuttaneet yhteistyötä ja valitettavasti heikentäneet järjestelmää. Tämä on herättänyt huolta niin Suomessa kuin muissakin maissa.

Toivon mukaan tähän suuntaan on luvassa muutos, kun tuleva Yhdysvaltain presidentti Joe Biden aloittaa valtakautensa tammikuussa. Ensitöikseen Biden on ainakin julkisuudessa luvannut palauttaa Yhdysvallat esimerkiksi osaksi Pariisin ilmastosopimusta, mikä enteilee kansainväliselle sääntöpohjaiselle järjestelmälle valoisampaa tulevaisuutta. Bidenin valinta tulee toivon mukaan vahvistamaan sääntöpohjaisen kansainvälisen yhteistyön asemaa maailmanpolitiikassa laajemminkin.

Koronavirus ei saa johtaa valtioiden pysyvään eristäytymiseen, vaan se tulisi nähdä valtioita yhdistävänä, pakottavana voimana. Pandemiat eivät tunne karttoihin piirrettyjä ja ihmisten sopimia valtioiden rajoja. Siksi tarvitaan tiivistä yhteistyötä ja vuoropuhelua valtioiden välillä. Nyt ei ole oikea hetki taantua ja kääntyä sisäänpäin kriisissä. Pandemiat ovat yhteinen uhkamme, joista selviytyäksemme tarvitsemme kansainvälistä yhteistyötä enemmän kuin koskaan.

Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ihmisoikeusperustaista. Suomi onkin sitoutunut vahvasti ihmisoikeuksien puolustamiseen ja edistämään niitä omalla toiminnallaan. Juuri nyt maailmalta kantautuu kuitenkin huolestuttavia uutisia esimerkiksi naisten seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeuksista. Monessa maassa naisten oikeuksien vastainen oppositio on vahvistunut. Naisten oikeuksiin kohdistuu vastarintaa niin Euroopassa kuin maailmalla, ja EU:n jäsenmaiden sisälläkin tasa-arvopolitiikan erot ovat osin merkittäviä. Siksi onkin niin tärkeää, että Suomi tulee jatkossakin korostamaan ulkopolitiikassaan naisten ja tyttöjen oikeuksia ja tukee niitä kansainvälisiä ponnisteluja, joiden tavoitteena on sukupuolten tasa-arvon vahvistaminen. Tälle teemalle soisi annettavan

enemmänkin huomiota ulkopolitiikan tasolla. Kansainvälisellä kentällä tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan valtioita, jotka puolustavat naisten oikeuksia vahvalla äänellä.

19.24 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Viime viikolla keskustelimme täällä eduskunnassa kestävän kehityksen toimintaohjelmasta, ja siinä keskustelussa tuli hyvin esille, että turvallinen maailma on suomalaisten etu. Samalla korostettiin, että ilmastonmuutoksen hillintä on myös turvallisuusteko. Toteuttamalla ulko- ja turvallisuuspolitiikassa kestävän kehityksen tavoitteita pyritään vähentämään ilmastouhkia, köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Onkin erittäin myönteistä, että myös ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa ilmastonmuutoksen hillintä on voimallisesti esillä. Näitä asioita ei voi erottaa toisistaan. Suomi on ollut aktiivinen kansainvälisesti ja esimerkiksi YK:ssa pyrkinyt vaikuttamaan siihen, että turvallisuusneuvosto käsittelee aihepiiriä ja työstää tarvittavaa, tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa tietopohjaa ilmastonmuutoksen riskeistä turvallisuudelle. Ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden häviäminen ja pandemiat ovat keskeisiä globaaleja haasteita, ja siksi näitä ongelmia on ratkottava yhdessä. Kansallinen tavoitteemme osoittaa vahvaa sitoutumista globaaliin vastuunkantoon ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa sekä toimii esimerkkinä myös muille.

Kehityspolitiikka on osa Suomen arvo- ja ihmisoikeusperusteista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Köyhyyden poistaminen, eriarvoisuuden vähentäminen ja ilmastonmuutoksen hillintä vahvistavat ihmisoikeuksien toteutumista sekä lisäävät vakautta ja vahvistavat globaalia turvallisuutta. Toivon, että erityinen kehitysavun kohde Suomelle on tyttöjen koulutus, sillä sillä on tutkitusti vaikutus yhteiskuntien kehitykseen. Kehitysavussa on tärkeää pyrkiä vaikuttamaan yhteiskuntiin niin, että pakosta aiheutuvan muuttoliikkeen perimmäiset syyt vähenevät. Ilmastonmuutos on yksi keskeinen muuttoliikettä lisäävä tekijä. Tässä selonteossa on lueteltu useita keinoja juuri näihin juurisyihin vaikuttamiseen. Laajasti ajatellen kaikki Suomen tekemä kehitysyhteistyö vaikuttaa myös muuttoliikkeen perimmäisiin syihin.

Arvoisa puhemies! Koronapandemia on tuonut hyvin esille myös globaalin terveysturvallisuuden haasteet. Rajat ylittävien terveysuhkien torjuminen edellyttää tehokasta kansainvälistä yhteistyötä pandemiavarautumisen ja kriisinkestävyyden kehittämiseksi. Osallistumalla tähän yhteistyöhön ja tukemalla muita Suomi edistää tehokkaasti myös omaa terveysturvallisuuttaan. Erityisesti valmiuksiltaan heikompien maiden tukeminen epidemioihin, pandemioihin ja biologisiin uhkiin vastaamisessa on myös Suomen kannalta tärkeää.

Koronapandemia on osoittanut myös ennakointitiedon hyödyntämisen ja kriisinhallinnan puutteita omassa yhteiskunnassamme. Keräämme paljon ennakointitietoa, mutta sitä ei hyödynnetä riittävästi päätöksenteossa. Koronapandemia ei nimittäin ennakointitiedon valossa ollut mikään yllätys. Ennakointitietoa asiasta on ollut, mutta se ei ole siirtynyt päätöksentekoon eikä toiminnaksi. Toivottavasti olemme ottaneet nyt opiksi. Tulevaisuusvaliokunta on omassa työssään paneutunut erityisesti ennakointitiedon hyödyntämisen, ja olemme siellä käsitelleet nyt paljon koronan jälkeistä maailmaa. Olenkin erittäin tyytyväinen, että tämä selonteko tulee myös tulevaisuusvaliokuntaan, sillä tulemme katsomaan siellä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tulevaisuusnäkökulmasta, tunnistamme erilaisia tulevaisuuden uhkia ja mahdollisuuksia.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies: Täällä on tänään puhuttu paljon myöskin huoltovarmuudesta, se on tärkeä, tärkeä asia. Valtiontalouden tarkastusvirasto ja työ- ja elinkeinominis-

teriö ovat käynnistämässä tarkastusta huoltovarmuustoiminnasta. Tarkastusvaliokunta tulee perehtymään näihin selvityksiin ja niiden valmistuttua tekee päätöksensä oman työnsä suuntaamisesta huoltovarmuustoimintaa koskien. Tarkastusvaliokunta on siis kiinnittänyt tähän asiaan huomiota ja päättänyt ottaa yhdeksi valvontansa kohteeksi huoltovarmuustoiminnan. Asia on tärkeä myös turvallisuuspolitiikan kannalta. — Kiitos.

19.28 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Sitoutumisemme ihmisoikeuksiin punnitaan vaikeissa paikoissa. Se tarkoittaa, että ihmisoikeuksista pidetään kiinni silloinkin, kun se on hankalaa tai vaikkapa taloudellisesti epäedullista lyhyellä aikavälillä. Pitkässä juoksussa ihmisoikeuksia kunnioittava maailma on joka tavalla ja meille jokaiselle parempi. Toisinaan arvopohjaisuutta ja ihmisoikeusperustaisuutta kritisoidaan jonkinlaisena idealismina. Itse ajattelen, että ne ovat mitä suurimmassa määrin myös reaalipolitiikkaa. Ihmisoikeudet luovat vakautta maailmaan ja ovat siten myös pienen maan turva.

Arvoisa puhemies! Tässä ajassa tuntuu erityisen tärkeältä keskustella Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopisteistä. Olemme keskellä globaalia pandemiaa, joka osoittaa konkreettisesti turvallisuuspolitiikan monet kasvot, tarpeen reagoida maailman muutoksiin ja kansainvälisen yhteistyön merkityksen. Tämä ei jää myöskään vuosisadan viimeiseksi kriisiksi, onhan ratkaistavanamme myös ilmastokriisi ja kuudes sukupuuttoaalto.

Monimutkaisiin kysymyksiin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja. Aikamme suurimpien ongelmien ratkomiseen tarvitaan rajat ylittävää yhteistyötä ja vahvaa sitoutumista yhteisiin päämääriin. Erityisesti myrskyisinä aikoina on tärkeää, että ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme nojaa yhteisiin arvoihin ja periaatteisiin. On siis todella tervetullutta, että ihmisoikeusperustaisuus nousee tässä selonteossa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan läpileikkaavaksi periaatteeksi entistä voimakkaammin.

Arvoisa puhemies! Seksuaali- ja lisääntymisoikeudet kuuluvat tiiviisti osaksi ihmis- ja perusoikeuksia. Niillä tarkoitetaan oikeutta omaan kehoon, seksuaalisuuteen, turvallisuuteen ja mahdollisuuksiin tehdä päätöksiä omasta hyvinvoinnistaan. Kuulin tänään sellaisen väitteen, että seksuaaliterveydellä ei ole mitään tekemistä ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Tämä ei tietenkään pidä paikkaansa. Tasa-arvo, tyttöjen ja naisten oikeudet sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet ovat aivan olennaisia tekijöitä turvallisuuden, rauhan ja kestävän kehityksen rakentumisessa. Siksi vaikutuksia ihmisoikeuksiin on muistettava punnita aina myös seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Niin tärkeitä kuin seksuaalioikeudet ja lisääntymisterveys ovatkin, on niiden toteutuminen kaikkea muuta kuin läpihuutojuttu. Siksi tarvitaan Suomen kaltaisia maita, jotka jaksavat väsymättömästi puolustaa ja puhua seksuaalioikeuksien puolesta silloinkin, kun noita oikeuksia haastetaan. Astumme esiin, kun valtasuhteiden vaihdokset uhkaavat viedä rahoituksen tärkeää työtä tekeviltä järjestöiltä, ja jatkamme johdonmukaisesti ja tinkimättömästi tuloksellista työtä tyttöjen ja naisten oikeuksien puolesta hallituskaudesta toiseen. Vaikka ulkopoliittinen linjamme on ollut tämä jo pitkään, on stiplujakin mahtunut matkan varrelle, ja juuri siksi haluan korostaa, miten tärkeää haavoittuvassa asemassa oleville tytöille ja naisille ympäri maailmaa on voida luottaa siihen, että me olemme heidän puolellaan nyt ja tulevaisuudessa. On tärkeää, että nämä teemat kulkevat mukana sekä kehityspolitiikassamme että myös ulko- ja turvallisuuspolitiikassamme laajemmin.

Arvoisa puhemies! Yhdysvaltojen presidentinvaalien tulos luo toivoa tasa-arvon sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien etenemiselle. Käytänkin tilaisuuden hyväkseni ja lähetän viestin tulevalle Yhdysvaltain presidentille: todella toivon, että Joe Bi-

den kumoaa niin sanotun global gag rule -asetuksen vähintään yhtä nopeasti kuin Trump sen aikanaan sääti. Tämä asetus vei rahoituksen monilta kansainvälisiltä terveysjärjestöiltä ja on siten rajoittanut merkittävästi seksuaali- ja lisääntymisterveyden palveluita eri puolilla maailmaa. Siitä ovat kärsineet erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat tytöt ja naiset. Tämä asetus ilmentää hirvittävällä tavalla, mitä tarkoittaa, jos ihmisoikeudet nähdään vain joillekin ihmisryhmille kuuluvana rajattuna oikeutena, joka voidaan ottaa pois.

Tämä esimerkki tulee Atlantin takaa, mutta huolestuttavaa kehitystä on nähtävillä lähempänäkin. Puolassa taistellaan aborttioikeuden puolesta, ja useammissa Euroopan maissa oikeutta seksuaaliterveyteen ja seksuaalikasvatukseen joudutaan tuon tuostakin puolustamaan. Ylipäätään seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia haastetaan tällä hetkellä voimakkaasti ja systemaattisesti kaikkialla maailmassa. On erittäin tärkeää, että emme anna periksi tämän liikehdinnän edessä. Kutsun puheenjohtajan ominaisuudessa kaikki kansanedustajat mukaan toimimaan asian puolesta puoluerajat ylittävässä eduskunnan seksuaalioikeudet ja kehitys -verkostossa.

Arvoisa puhemies! Suomi voi parhaimmillaan olla kokoaan suurempi maailmalla. Meidät tunnetaan tasa-arvon tekijänä, rauhanneuvottelijana ja tinkimättömänä ihmisoikeuksien puolustajana. Maineemme ilmastonmuutoksen torjunnan, teknologisen kehityksen, koulutuksen sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien edelläkävijänä antaa uskottavuutta toimia näiden asioiden puolesta myös maailmalla. Meihin luotetaan ja meitä pyydetään tueksi vaikeilla hetkillä. Huolehditaan, että näin on myös tulevaisuudessa. — Kiitos.

19.34 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Mahdollisimman esteetön ja avoin kansainvälinen kauppa on Suomen vientivetoisen talouden kiistaton etu. Ekonomistit toteavat kuin yhdestä suusta, että vapaakauppa on kaikkien etu. Kansainvälisen kaupan pelisääntöjen näkökulmasta Maailman kauppajärjestö, WTO, on keskeinen toimija, ja on Suomelle edullista, jos sen rooli vahvistuu.

WTO on viime vuosina kokenut haasteita protektionistisen ajattelun lisääntyessä. WTO ja sen riitojenratkaisujärjestelmä ovat vaikeassa tilanteessa suurvaltakilpailun horjuttaessa sen rakenteita. Bidenin valinta Yhdysvaltojen presidentiksi voi muuttaa asetelmaa ja vakauttaa kansainvälisen kaupan ja WTO:n toimintaedellytyksiä. Suurvaltojen välinen taloudellinen kilpailu vaikuttaa tästä huolimatta jatkossakin WTO:n toimintaan.

Suomen kannalta vakaa ja ennustettava toimintaympäristö on hyvin tärkeä. Tämä koskee sekä taloudellista että turvallisuuspoliittista toimintaympäristöä. Kansainväliset järjestöt, kuten WTO, ovat avainasemassa vakauden luomisessa. WTO-järjestelmän uudistamispyrkimyksiä tulee jatkaa ja etsiä monipuolisesti sovittelevia ratkaisuja. Toimiva järjestelmä riitojenratkaisumekanismeineen on kaikkien sopimusvaltioiden, myös suurten talouksien, etu.

19.35 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Kehityspolitiikasta selonteossa sanotaan, että ”kehityspolitiikan maantieteellisenä painopisteenä on Afrikka”, sivulla 39. Toisessa kohtaa selonteossa sanotaan, että Afrikan merkitys kasvaa, Afrikassa talouskasvu on voimakasta ja taloudellinen hyvinvointi ja demokratiakehitys kehittyvät kuitenkin epätasaisesti maanosan eri alueilla, ja näin se on. On alueita, joilla bruttokansantuote, hyvinvointi, lukutaito ja koulutus menevät nopeasti hyvään suuntaan, mutta on myös alueita, joilla käytännössä valtiota perinteisessä muodossa ei ole ollenkaan olemassa. Ne ovat romahtaneita valtioita ja alueita.

Selonteossa sanotaan myös, että Afrikan talouskehitys ei riitä vastaamaan väestönkasvun tarpeisiin, ja tämä on mielenkiintoinen lausahdus — ja se on hyvä, että se on siellä mukana, mutta nämä on pikkasen niin kuin ripoteltu tänne selonteon eri osiin, kun sanotaan, että maantieteellinen painopiste kehitysavussamme on Afrikassa ja Afrikka on lähellä Eurooppaa ja se, mitä Afrikassa tapahtuu, vaikuttaa aivan keskeisellä tavalla Euroopan kehitykseen mutta myös Suomen kehitykseen. Ja tästä väestönkasvusta joitakin lukuja: Tällä hetkellä Afrikassa asuu noin 1,3 miljardia ihmistä. YK:n pessimistisimmän arvion mukaan vuonna 2100 maanosassa asuu 4,8 miljardia ihmistä. Tämä 3,5 miljardin ihmisen lisäys vastaa noin viittä Euroopan väkilukua ja noin 600:aa Suomen väkilukua — muistaakseni jossain vaiheessa laskin, että se vastaa noin 15 000:tta Tampereen väkilukua. Nämä luvut antavat sen mittakaavan ja kertovat, mikä väestöpaine Afrikasta saattaa suuntautua Eurooppaan, ja todennäköisesti suuntautuukin, koska ilmastonmuutos ja muutokset ruoantuotannossa iskevät lujaa monille alueille Afrikassa. Sen takia on tärkeätä, että kaikessa kehitysavussa kiinnittäisimme sekä EU:n että Suomen tasolla erityistä huomiota perhesuunnitteluun, naisten asemaan, koulutukseen ja väestönkasvun taittamiseen.

Huoltovarmuudesta on puhuttu monessa yhteydessä. Tänään käsiteltiin tarkastusvaliokunnan mietintö hallituksen vuosikertomuksesta, ja tarkastusvaliokunta päätti ja totesi, [Puhemies koputtaa] että jatkossa otetaan valvonnan kohteeksi erityisesti huoltovarmuustoiminta.

19.39 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon käsittely on ollut erittäin mielenkiintoinen tapahtuma. Tämä selonteko antaa Suomen tilanteesta erittäin hyvän kuvan, ja tulkitsen tämän keskustelun perusteella, että sisältö on aiheuttanut vain, ainoastaan hyväksyviä kannanottoja, toki lieviä soraääniäkin, mutta niitähän pitää ollakin, että saavutamme hyvän kompromissin sitten, kun olemme asian tässä talossa perusteellisesti käsitelleet. ”Jatkuvuus”, ”ennakoitavuus” ja ”pitkäjänteisyys” ovat ne sanat, joilla voidaan tämän selonteon yleislinjaa kuvata. Siitä meidän on pidettävä kiinni, niin kuin olemme pitäneet tähänkin saakka ja pidämme myös tämän jälkeen.

Suomelle on erittäin tärkeää, että säilytämme hyvät suhteet naapureihimme. Vanha viisaus siitä, että pidetään ystävät lähellä ja vihamiehet mahdollisimman kaukana, on edelleen viisautta, vielä seuraavan sadan vuoden jälkeenkin. Meidän suhteemme toimintaympäristömme Euroopan unionin alueella ovat meille erittäin tärkeitä, samoin USA:n suhteet, varsinkin kun nyt on esitetty hyvinkin ratkaisevan kovia mielipiteitä siitä, mitä tekee Yhdysvaltain presidentinvaihdos tässä lähimmän kahden kuukauden aikana. Olemme eläneet totta kai neljä vuotta aika, sanoisinko, kummallista aikaa, mutta näkymä tulevaisuuteen on hyvä. Uusi, valittu presidentti Biden on ilmoittanut jo selvästi, että hänen painopistealueensa ovat hieman eriävät, mitä tulee istuvaan presidenttiin Trumpiin. Se on hyvä asia. Kaikissa olosuhteissa meidän tulee säilyttää hyvät suhteet myös USA:han. Se on meidän kannaltamme tärkeää.

Kansainvälinen yhteistyö sinällään on myös edelleen tärkeää. Esimerkiksi Yhdistyneet kansakunnat — siellä meidän tulee olla näkyvällä paikalla ja puolustaa ihmisoikeuksia, oikeuksia siihen, että kansojen koskemattomuus turvataan ja kansainvälinen yhteistyö sujuu. Pienemmän puolelle asettuminen ei aina helppoa ole, mutta se pitää Suomen muistaa, että se on meille myös elinehto.

Alueellinen koskemattomuus on meille myös erittäin tärkeää. Sen takia, kun puolustuspoliittinen selonteko tässä lähiaikoina tai kevään korvalla tulee, siinä toki asia käydään perusteellisemmin läpi, mutta sehän tarkoittaa sitä, että meillä on myös ihan aito ja vakaa tahto, että pysymme itsenäisinä ja alueemme on koskematon. Siihen tarvitaan totta kai hyviä välineitä mutta ennen kaikkea maanpuolustuskykyä — tahtoa siihen, että pidämme tämän maan itsenäisenä.

Myös kansainvälisten konfliktien ulkopuolella pysyminen on tämän selonteonkin mukaan erittäin tärkeä asia. Suomen ei pidä mennä millään lailla edes sekaantumaan sellaisiin konflikteihin, joissa suurvallat iskevät jollakin tavalla tai toisella yhteen. Siellä voisi hyvin äkkiä pieni kansakunta joutua suuriin, suuriin vaikeuksiin. Urho Kekkosen aikoinaan sanoma viisaus, että Suomen tulee olla kansainvälisessä toiminnassa ennemminkin lääkäri kuin tuomari, pitää edelleen paikkansa.

Mutta, arvoisa herra puhemies, lopuksi vielä hieman huoltovarmuudesta. Suomen turvallisuuden kannalta meidän huoltovarmuutemme tarkastelu viime aikoina on herättänyt ainakin minussa suurta ihmetystä. Se on lähes unohdettu asia, kun tämän ilmastonmuutoksen vauhdikkaan keskustelun aikana on joutunut näitä kommentteja kuulemaan. Meillä ei ole puhuttu ollenkaan vakavin tuumin siitä, mitä huoltovarmuus oikeasti on. Ilmastokiihkoilu on ollut sillä tasolla, että siinä on kaikki järjellisetkin mittasuhteet unohdettu ajat sitten. Elintarvikehuolto meillä toki pelaa, maanviljelijät pystyvät suomalaiset elintarvikkeiden raaka-aineet tuottamaan, mutta tällä hetkellä Suomen maatalouden ja maanviljelijöiden taloudellinen tilanne on niin huono, että se on uhkaamassa jo lähiaikoina sitä, onko meillä riittävästi niitä maanviljelijöitä, jotka pystyvät tämän ruoantuotannon raaka-aineen tuottamaan omilla pelloillaan. On selvää, että jos talous menee tiukalle, niin maanviljelijöiden määrä vähenee ja viljeltävien peltojen määrä samalla vähenee. On huolestuttavaa se, että olemme ajautuneet pikkuhiljaa tähän tilanteeseen, ja toivottavasti tämä talo pikkuhiljaa rupeaa heräämään siihen, että tarvitsemme ehdottomasti myös toimivan maatalouden tässä maassa — ilman sitä tämä kansakunta ei selviä. Jos joku ei puhettani usko, niin kannattaa tarkastella vaikka toisen maailmansodan aikaista tilannetta Suomessa.

Sitten tämä energiapolitiikka on oma lukunsa. Arvoisa puhemies, tämän turvekiihkoilun keskellä on täysin unohdettu se, mitä oikeasti suomalainen energiapolitiikka on. Totta kai me olemme täysin tuontienergian varassa — sen me tiedämme. Jopa sähköstä pahimpina aikoina yli 40 prosenttia tulee tuontisähkönä, mutta jos haluamme pitää aluelämmön kunnossa, niin meillä tulee olla biopolttoaineita omasta maasta. Turvetta on melkein pakko käyttää, koska tukipolttoaine pitää olla. [Puhemies koputtaa] Tällä hetkellä, arvoisa puhemies, olemme täysin Venäjältä tuotavan hakkeen varassa, itärajan kaikki suuret kaupungit ja suuret kunnat, ja länsirannikosta en tiedä, [Puhemies koputtaa] mitä siellä tapahtuu, koska siellä [Puhemies: Kiitoksia!] kun tätä turvetta ei kohta ole, niin millä sitten tehdään? Olemme tilanteessa, että kotimaiset raaka-aineet eivät riitä ja sitten mennään eteenpäin jollakin muulla.

19.45 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Tuossa Eduskuntatalon naapurissa on presidentti J. K. Paasikiven muistomerkki, ja sen jalustassa on teksti: ”Kaiken viisauden alku on tosiasioiden tunnustaminen.”

Arvoisa puhemies! Suomen kohtalona on maantiede. Presidentti Mauno Koivisto historiankirjassaan, muistelmakirjassaan ”Historian tekijät”, totesi suhteellisen lakonisesti sen, että Suomen historian synkimmät luvut ovat niitä, kun Suomi on joutunut astinlaudaksi

muiden sodissa, ja näinhän se historian kulku on kulkenut. Milloin idästä päin, milloin lännestä päin Suomi on joutunut astinlaudaksi idän ja lännen vastakkainasetteluissa, mikä on tuottanut tähän maahan ne synkimmät historian luvut, mitä me olemme joutuneet kokemaan. Käytännössä kaikki sodat ovat tästä johtuneet pois lukien se yksi sota, se suuri isänmaallinen sota eli talvisota, Suomen suuri isänmaallinen sota eli talvisota, jossa silloin kansakunta kävi oman vapaussotansa ja pystyi yhtenäisenä toimimaan äärimmäisen kriittisissä olosuhteissa.

Sotien jälkeen Suomi pyrki omaksumaan puolueettomuuspolitiikan, josta nykyisin puhutaan nimellä ”sotilaallinen liittoutumattomuuspolitiikka”, jolla haluttiin sitä, että Suomi olisi irrallaan suurvaltojen ristiriidoista ja kykenisi sitä kautta turvaamaan rauhantilan, ja, arvoisa puhemies, totta, toisen maailmansodan jälkeiset 75 vuotta on koko Suomen historian pisin yhtenäinen rauhanjakso, pisin yhtenäinen rauhanjakso. [Tuomas Kettunen: Kiitos!] Sotilaallisen liittoutumattomuuden mallimaa Ruotsi on vuodesta 1812 Bernadotten tultua heikäläisten J. K. Paasikivenä valtaan kyennyt pisimpään yhtenäiseen rauhanjaksoon Euroopassa Sveitsin ohella, joka on myöskin sotilaallisesti liittoutumaton vuodesta 1815.

Se, että pyritään välttämään sellaisia sidonnaisuuksia, että me joudumme muiden konfliktien osaksi, on kestävää turvallisuuspolitiikkaa. Suomen puolueettomuuspolitiikka ei kuitenkaan toisen maailmansodan jälkeen ollut kansainvälisoikeudellisesti puhdasoppista. Meillä oli YYA-sopimus, joka merkitsi sitä, että sodan oloissa Suomi pyrki välttämään konfliktin osapuoleksi joutumista. Ruotsin puolueettomuuspolitiikka oli puhdasoppisempaa, perustui sotilaalliseen liittoutumattomuuteen rauhanaikana ja puolueettomuuteen kriisioloissa. Eli ruotsalaiset olivat tässä suhteessa kansainvälisoikeudellisesti johdonmukaisempia.

Tilanne on muuttunut. Termillä ”puolueettomuuspolitiikka” me emme enää kuvaa Suomen asemoitumista, emme myöskään Ruotsin, Itävallan kylläkin, koska Itävalta on valtiosopimuksella kiinni neutraliteetissaan. Meillä on kolme tekijää, jotka muuttivat 90-luvun alussa tämän puolueettomuuspolitiikan.

Ensimmäinen kysymys oli se, että suurvaltakonflikti ja kylmän sodan jakolinjat, joita me puolueettomuudella halusimme välttää, murtuivat. YYA-sopimus purkautui alta pois. Se merkitsi sitä, että me emme enää ole sillä tavalla puolueettomia suhteessa siihen kylmän sodan jakolinjaan.

Toinen oleellinen muutos, josta täällä tänään on paljon ja laajasti puhuttu, on laaja turvallisuus. Turvallisuusuhkat ovat primäärisesti muita kuin sotilaallisia, ilman muuta primäärisesti muita kuin sotilaallisia, ja tämän laajan turvallisuuskäsitteen pohjalta Suomi ei halua väistää, välttää osallisuutta, vaan haluamme osallistua, ratkaista ne kriisit, tilanteet, mitä on, on sitten kysymys pandemioista, hallitsemattomasta maahanmuuttoliikkeestä, monenlaisista muista ilmiöistä, ympäristökonflikteista ja niin edelleen. Näissä me haluamme vaikuttaa, olla toimijoita.

Se kolmas tekijä, joka on muuttanut puolueettomuuspolitiikan, on tietysti Euroopan unionin jäsenyys. Se on muuttanut sen fundamentin. Suomi on osa Euroopan unionia ja noudattaa ja pyrkii yhtenäiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, puolustuspolitiikkaan unionin puitteissa, ja siinä mielessä Suomi ei ole enää puolueeton. Mutta Suomi on sotilaallisesti liittoutumaton edelleen, koska Euroopan unioni ei ole sotilasliitto. Euroopan unionin turvallisuus on ennen kaikkea koheesioturvallisuutta. Me olemme integroituneet yhteiseen järjestelmään, jossa meillä on yhteinen lainsäädäntö, yhteinen valuutta. Monella tavalla

olemme yhdessä samassa arvoyhteisössä kokonaisuudessaan, ja tämä tietysti tarjoaa sen varsinaisen fundamentin siinä, mikä on se Suomen turvallisuuspoliittinen asemoituminen, ja sitä ei voida enää kutsua puolueettomuudeksi mutta sitä voidaan kutsua sotilaallisesti liittoutumattomuudeksi. Siitä lähtökohdasta Suomi pyrkii välttämään edelleenkin sitä, että me olisimme etumaastoa tilanteessa, jossa suurvallat ajautuisivat konfliktiasetelmaan.

Nyt kun me olemme keskustelleet muun muassa tästä puolustusbudjetista, joka on tässä meillä vastassa, niin yhä enemmän on ollut sitäkin näkemystä kansainvälisessä keskustelussa, että Suomi omilla toimillaan [Puhemies koputtaa] alkaa olla osa pohjoisen Euroopan läntistä pelotetta. Tämä termihän tarkoittaa, että me olemme osa [Puhemies: Aika!] jotakin uhkatilannetta, ja tämä on tietenkin se, mitä me haluamme välttää.

Puhemies! Tämä minun puheeni taisi jäädä kesken.

19.50 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränähän on tosiaan vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata valtion itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, vahvistaa Suomen turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta. Ja tavoitteenammehan tulee aina olla, että saamme estettyä kansallisesti ja myös kansainvälisellä yhteistyöllä aseellisten konfliktien syntymisen.

Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tehdään myös tässä ajassa. Tämä näkyy siinä, että painopisteisiin on nostettu uusia aiheita ulkopolitiikan näkökulmasta, kuten tämä terveysturvallisuus, ilmastonmuutos, digitalisaatio. Tänä päivänä on puhuttu paljon huoltovarmuudesta energian ja ruoan osalta, mutta haluan tuoda myös aluepoliittisen näkökulman tähän keskusteluun esille siinä suhteessa, että kun koko Suomea kehitetään, niin se on myös hyvää turvallisuuspolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Tänään on puhuttu myös vastakkainasettelusta, siitä, että sitä trendiä tässä ajassa ja maailmassa on. Suomi ei kaipaa vastakkainasettelua, Suomi kaipaa rauhaa, vakautta, kumppanuutta ja taloussuhteita niin naapurimaitten kanssa kuin sitten myös laaja-alaisesti kansainvälisesti.

Arvoisa puhemies! Suomen tulisi ja täytyykin jatkossa pitää kiinni liittoutumattomuudestaan. Mielestäni Nato ei ole vaihtoehto, vaan ensisijaisesti meidän tulee kehittää yhteistyötä Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kanssa niin puolustuspolitiikan kuin turvallisuuspolitiikankin osalta. Maamme puolustus rakentuu vahvalle ja uskottavalle kansalliselle puolustuskyvylle, josta me emme saa tinkiä yhtään.

19.53 **Joonas Könttä kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu on todella paikallaan, ja tänään tässä salissa aiemmin esitettiin toiveita siitä, että tätä keskustelua voitaisiin käydä myös useammin kuin vain kerran neljässä vuodessa, ja toivotan tämän ajatuksen kyllä lämpimästi tervetulleeksi. Tällä aiheella on äärettömän tärkeä merkitys isänmaan turvallisuuden ja tulevaisuuden kannalta, ja sen takia tätä keskustelua tarvitsee käydä.

Muutama huomio liittyen tähän selontekoon:

Ensimmäisenä tämä perinteisempi ajatus, josta myös edeltävässä puheenvuorossa varsin ansiokkaasti puhuttiin, liittyen Suomen puolustukseen ja niihin oikeastaan ajankohtaisiin toimenpiteisiin, joita jo edellisen eduskunnan kirjaamassa puolustuspoliittisessa selonteossa määriteltiin: On äärettömän tärkeää, että nyt Suomi investoi paljon puolustukseen, toteuttaa laivuehankinnat, HX-hankkeen, palkkaa uusia sotilaita, sopimussotilaita, ja sen

lisäksi esimerkiksi ensi vuonna, mikäli koronatilanne sen sallii, on ennätysmäärä kertausharjoitukseen osallistuvia, noin 19 300. Nämä kaikki kertovat siitä, että Suomessa puolustuspolitiikkaan panostetaan, Suomen puolustuspolitiikan määrärahat, verrattuna vaikkapa kansainväliseen SIPRIn laskelmaan, ylittävät reilusti tuon 2 prosenttiyksikköä bkt:stä, ja se kertoo siitä, että me todella tässä ajassa myös panostamme omaan puolustuskykyymme.

Sen lisäksi on tärkeää, että huomioidaan myös uudet uhat, jotka liittyvät ennen kaikkea hybridiuhkiin ja epäsuoriin hyökkäyksiin, tulevat ne sitten valtiollisten tai muiden toimijoiden taholta, ja tässä Suomi ei onneksi ole ollut sinisilmäinen, me olemme uudistaneet viime kaudella lainsäädäntöä, ja toisaalta myös tällä vaalikaudella panostetaan näihin uusiin uhkiin, niiden tunnistamiseen ja niiden torjumiseen. Tämä on äärettömän tärkeää, ja tämä on mielestäni tässä kohtaa se ensimmäinen huomio.

Toisena huomiona nostan esiin kansainväliset suhteet ja yhteistyön. Ennen muuta Ruotsi-suhde on Suomelle äärettömän tärkeä, ja minusta siinä suhteessa, aivan kuten tänään usea edustaja sanoi, tulee edetä niiltä osin kuin se on isänmaan edun kannalta järkevää ja samantahtisesti kuin Ruotsi sitä meidän kanssamme haluaa edistää. Yhtä lailla tietysti Euroopan unionissa toimiminen on Suomelle tärkein viitekehys, mutta kyllä meidän täytyy muistaa myös hyvät suhteet naapurimaa Venäjään. Minusta on järkevä se presidentti Niinistön ylläpitämä linja, jossa silloin kun muu Eurooppa käytännössä katsoen lakkasi keskustelemasta Venäjän korkean johdon kanssa, niin Suomi tätä keskusteluyhteyttä ylläpiti, vaikka olosuhteet olivat hankalat. Edelleenkin meillä on paljon haasteita tässä kansainvälisessä turvallisuusympäristössä, mutta se, että meillä on hyvät suhteet kaikkiin naapureihin, on isänmaan etu. Sen lisäksi tänäänkin on jo puhuttu siitä, että mitä tiiviimmät, toimivammat yhteydet meillä on näihin läheisiin viiteryhmiin — Yhdysvallat, Saksa, muut Pohjoismaat — sen parempi se on suomalaisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen aseman kannalta ja sen paremmin me pystymme myös ensi sijassa oman isänmaamme etua puolustamaan. Tämä toisena huomiona.

Ja ehkä viimeisenä tällaisena kokoavana huomiona, kolmantena kohtana: Vakauslinjaa, joka Suomessa on ollut jo pitkään varsin hyvällä mallilla, on edustanut paitsi tasavallan presidentti myös yhteistoiminnassa valtioneuvosto ja eduskunta. Tällä linjalla pieni kansakunta niin kuin Suomi pystyy parhaiten ylläpitämään niitä perusfundamentteja siitä, että meidän turvallisuus on omissa käsissämme, että emme ajaudu minnekään tahtomattamme vaan olemme aina valmiita paitsi toimimaan yhteistyössä myös reagoimaan, puolustamaan omia intressejämme.

Ja nämä kolme yhdistettynä, siis puolustus, kansainväliset suhteet ja yhteistyö ja tämä pitkä linja Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa keskustelussa, ovat se avainkysymys ja linja, jolla suomalaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa pitää jatkossakin jatkaa.

Tämän ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon jälkeen alkaa työ liittyen puolustuspoliittiseen selontekoon. Tässä on annettu nyt eväitä siihen selontekoon, mutta se selonteko on äärettömän tärkeä, jota nyt sitten aletaan tämän selonteon jälkeen käsitellä. Siitä muutama huomio myöhemmin, mutta uskon, että kun näiden kolmen mainitsemani keskeisen kohdan ikään kuin yhteistyö turvataan, niin sillä pystytään myös suomalainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen toimitila pitämään mahdollisimman hyvin omissa käsissä.

19.58 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Jatkan edellisen edustajan teemalla. Erityisesti tuota suurvaltojen kehitystä arvioitaessa on syytä keskustella kyllä Venäjän tilanteesta. Kuten tuossa selonteossa painotetaan, kyllähän valtiovallan kontrolli Venäjän sisäpoli-

tiikassa on tiivistynyt ja Krimin ohella toiminta Syyriassa on osoittanut Venäjän kynnyksen sotilaalliseen voimankäyttöön alentuneen. Tämä herättää myös kysymään, miten hyvin me Suomessa lopulta tunnemme Venäjän. Meitähän kuvataan maailmalla monesti Venäjän tuntijana, mutta välillä mietin, onko tilanne todella tämä.

Yhteistyösuhteiden painotus läntisten maiden kanssa on eittämättä keskeinen, mutta me emme saa sulkea silmiämme siltä, mitä naapurissamme tapahtuu. Luottamuksellisten suhteiden luominen ja ylläpitäminen sekä Venäjää koskevan tietämyksen lisääminen nykyistä laajemmalla rintamalla olisivat äärimmäisen tärkeitä. Kun liikumme eurooppalaisissa yhteyksissä, niin meiltä monesti kysytään, mitä Venäjälle kuuluu, mitä Venäjällä tapahtuu, mutta jos tästä salista edustajilta kysyy, niin aika monella ei varmaankaan ole vastausta siihen. Paljon käytännön yhteistyötä tehdään itänaapurin kanssa niin rajaturvallisuuden, tullin, kulttuurin, matkailun kuin liikenteen saralla, mutta epäilen, että poliittisia yhteyksiä tässä kohtaa Venäjän kanssa ei paljon ole. Toki esimerkiksi Itä-Suomessa niitä jonkin verran on, mutta tuntuu, että erityisesti meillä Länsi-Suomessa olevilla ja varsinkin tässä talossa olevilla tämä yhteydenpito on vähentynyt. Toki sen on aiheuttanut poliittinen tilanne, mutta täytyy myös muistaa, että kaikkia suhteita naapureihin emme pysty hoitamaan ainoastaan EU:n kautta, eli kyllä keskusteluyhteys pitää olla. Vaikka ollaan asioista eri mieltä eri kumppanien kanssa, niin silti keskusteluyhteys pitää olla joka suuntaan, jotta pystyisimme paremmin myöskin ymmärtämään niitä toimia — emme hyväksymään mutta ymmärtämään — ja sitä ajattelutapaa, mitä esimerkiksi Venäjällä on, ja sitä, mitä siellä ajatellaan näistä asioista. Toki pitää ymmärtää, että Venäjä yhtä lailla pyrkii suurvalta-asemansa vahvistamiseen niin kuin moni muukin maa tässä maailmassa, mutta niin kuin sanoin, pitää ymmärtää.

Me olemme nyt esimerkiksi kovasti lukeneet tulkintoja siitä, mitä Yhdysvaltojen vaalitulos tulee tarkoittamaan ulkopolitiikassa esimerkiksi Kiinan osalta, mutta hyvin pieneen on jäänyt vielä arviointi siitä, mitä tulee tapahtumaan Yhdysvaltojen Venäjä-suhteille. Kyllähän se, miten USA:n ja Venäjän suhteet kehittyvät, tulee varmasti vaikuttamaan myös Suomen turvallisuusympäristöön ja sen kehittymiseen, erityisesti tietysti tuo arktinen alue ja sen seuraaminen, mitä siellä tullaan tekemään lähivuosina.

Jos ajatellaan sitten sitä meidän tärkeintä kumppaniamme eli Euroopan unionia ja sitä, miten siellä kehitys kehittyy, niin kyllähän meillä eduskunnassa on nyt tärkeä paikka EU-selonteon valmistelu. Valitettavan vähän siitä on kuulunut, vaikka itse edustan hallituspuoluetta. Siitä, miten EU-selonteon valmistelu etenee, on saatu jonkinlaisia juttuja ja otsikoita lukea, mutta toivoisin myös siitä enemmän parlamentaarista keskustelua. Meillä on vaikka millekä erilaisille asioille parlamentaarisia seurantaryhmiä ja komiteoita, mutta EU-selonteko tulee nyt ilman tällaista seurantaryhmää. Eli toivottavasti pystyttäisiin käymään tätä läpi kaikkien puolueiden kanssa, ja uskon, että ministeri varmasti tulee lähestymään puolueita vielä siinä, että päästään linjaamaan, mitä tavoitteita EU-politiikalle lähivuosiksi tullaan asettamaan. Turvallisuuspolitiikan osaltahan tämä on erityisen tärkeää, kun arvioidaan, millainen turvallisuusyhteisö Euroopan unioni jatkossa Suomelle on. Ja meidänhän pitäisi pystyä varmistamaan se, että me kaikki jäsenmaat ajattelisimme turvallisuusyhteisöstä samalla tavalla tai tulkitsisimme niitä sopimuksia samalla tavalla: mitä sitten tarkoittaakin yhteinen avunanto tai niin edelleen.

Mutta tässä on tänään — vielä lopuksi, puhemies, haluan sanoa — paljon keskusteltu siitä, että tätä ulkopoliittista keskustelua pitäisi käydä tällä areenalla enemmän, ja olen täysin samaa mieltä. Sitä pitäisi käydä useammin, sitä pitäisi käydä enemmän, ja varmasti moni

toivoo, että sitä käytäisiin jo päiväsaikaan, ehkä jo siitä syystä johtuen, että sali on tähän aikaan jo hiljainen, kun ollaan näin iltamyöhällä. Mutta tämä on tärkeätä keskustelua. Ja toivon, että ei vain meidän eduskunta sitä kävisi vaan että meidän edustajat muutenkin verkottuisivat entistä enemmän kollegoidensa kanssa Pohjoismaissa, Euroopassa ja koko maailmassa, kun näitä asioita yhdessä eteenpäin viedään. Sitähän se monenkeskinen yhteistyö ennen kaikkea on.

20.03 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäisenä tuen edustaja Ovaskan äsken esittämää ajatusta EU-poliittisen selonteon parlamentaarisesta seurannasta. Kokisin sen varsin mielenkiintoisena asiana ja Suomen näkökulmastakin tärkeänä, että niistä asioista keskusteltaisiin yhdessä eri puolueiden välillä. Tällä hetkellä ainakin itsestäni tuntuu, että Suomen EU-politiikka on eräänlainen ajopuu. Suomi on siellä vastaantulija, joka ottaa vastaan sen, mitä annetaan, ja minkäänlaista kunnon ennakkovaikuttamista asioihin ei tehdä. Riippumatta siitä, mitä mieltä EU:sta ollaan, tämmöinen politiikka varmaankaan ei voi olla Suomen etu.

Mutta tähän ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon muutamia huomioita.

Ensinnäkin tämä Venäjä, jota useammassa puheenvuorossa on sivuttu, että Suomella ei olisi edes tietoa, mitä Venäjällä tapahtuu: Valitettavasti selonteosta — tai sen puutteesta tämän Venäjän suhteen — tulee itsellenikin sellainen mielikuva, että Venäjää ei tunneta riittävällä tavalla esimerkiksi sen tulevan kehityksen arvioinnin suhteen. Kukaanhan ei ole ikuinen, ei edes Venäjän nykyinen presidentti. Mitä tapahtuu sen jälkeen, kun valta vaihtuu Venäjällä? Siitä pitäisi varmaan olla jonkinlaisia skenaarioita tässä kohtaa olemassa. Venäjä on kuitenkin naapurimaamme, halusimme tai emme, se on suurvalta, se on ydinasevalta. Halusimme tai emme, meidän täytyy joka tapauksessa tulla Venäjän kanssa toimeen.

Selonteon toinen asia, mihin kiinnitin huomiota, on se, että EU yliarvioidaan tässä turvallisuuspoliittisena tekijänä. Sen kyvyttömyydestä — etenkin Britannian lähdön jälkeen — turvallisuuspoliittisena toimijana vaietaan ja sitä yritetään kuorruttaa erilaisilla korulauseilla, jotka eivät suorastaan pidä paikkaansa. Eihän EU:lla ole mitään sotilaallista kykyä, ja koronakriisikin osoitti, ettei sillä ole kyllä paljon mitään muutakaan kykyä kriisitilanteessa toimimiseen. Eihän sieltä saatu edes suojalaitteita ja maskeja, vaan kaikki maat toimivat omina itsenäisinä kansallisvaltioinaan, käyttivät niitä varmuusvarastoja, joita niillä oli. Suomella ei ollut kunnon varmuusvarastoja, ja siitä me kärsimme. Ylipäänsäkin, kun tästä EU:n puolustusulottuvuudesta puhutaan, suosittelen tästä suuresti ääntä pitäviä edustajia keskustelemaan myös muiden EU-maiden kanssa tästä EU:n yhteisestä puolustuksesta. Siellä kun käy keskustelemassa näiden maiden edustajien kanssa, niin vastaus on sellainen kohtelias: ”Onhan se tietysti mielenkiintoista, mutta kun me olemme jo Naton jäseniä.” Eli ei ole näiden maiden intresseissä kasvattaa mitään päällekkäistä EU:n puolustusulottuvuutta, kun ne maat ovat jo hoitaneet oman puolustuspolitiikkansa sitä kautta, että ovat Naton jäseniä. Natolla on se sotilaallinen kyky. Suomi olisi aikanaan voinut Natoon liittyä, mutta Suomi ei sitä tehnyt jostakin syystä. Niitä syitä voi olla monia, mutta nyt niitä seurauksia kannetaan.

Selontekoon palataksemme: Kuten on myös aiemmin tuotu esille, siinä vaietaan ilmeisesti aika valikoivasti YK:n tietyistä epäkohdista. On niin, että YK:sta on muodostunut erilaisten maiden äänitorvi, yleensä muiden kuin länsimaiden äänitorvi. Siellä on ihmisoikeusneuvostossa sellaisia maita, joilla ei ole mitään tekemistä ihmisoikeuksien kanssa, ja

Suomi äänestää näiden kanssa samassa rintamassa. Siinä ei ole kerta kaikkiaan mitään järkeä, ja se pitäisi mielestäni muuttaa.

Tässä selonteossa parannetaan maailmaa monellakin tavoin, omasta mielestäni myöskin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittymättömillä tavoilla, elikkä ilmasto on nykyään joka paikassa. Miksi sen pitää olla myös tässä paikassa, jossa pitäisi kenties puhua enemmän tästä ulko- ja turvallisuuspolitiikan kovasta substanssista?

Kuitenkin mielestäni ehkä pahinta tässä on se, että ummistamme silmät hyvinkin suurelta osin Kiinan valtapyrkimyksiltä, ihmisoikeusloukkauksilta ja sen harjoittamalta vakoilulta. Selonteossa sivutaan sitä, että Yhdysvalloilla ja Kiinalla on jonkinlainen kilpailu suurvaltojen johtoasemasta. Kuitenkin tosiasia on se, että pitkällä tähtäimellä Kiina on siinä niskan päällä johtuen suuremmasta väestöpohjastaan ja siitä, että se omistaa jo tällä hetkellä puolet kolmannesta maailmasta. Tämä asia meidän pitäisi huomioida ja tehdä täysin selväksi, että olemme tässä kilpailussa USA:n puolella, koska USA ei välttämättä siinä ilman Eurooppaa pärjää ja ilman myös Suomen panosta pärjää. Meidän täytyisi tukea USA:ta siinä eikä kampittaa esimerkiksi USA:n presidenttiä sillä perusteella, ettemme pidä hänestä.

Nyt kuitenkin, kun mitä todennäköisimmin valta USA:ssa vaihtuu Kiinan näkökulmasta suotuisammaksi, on se myös uhka Suomelle. Onko USA niin kova jatkossa Kiinan suhteen kuin ennenkin? Nyt Kiina on keksinyt kekseliään poseerauksen: Kiina on keksinyt, että heidän kannattaa sanoa olevansa ilmastoystävällisiä. He ovat laskeneet, oman tulkintani mukaan, että kun he päästivät tämän koronakriisin valloilleen ja aiheuttivat tämän katastrofin maailmalle, niin heidän pitää puhua itsensä jollain tavalla ulos tästä ongelmasta — ja mikä olisi sen parempi kuin käydä puhumaan, että ”me siirrymme hiilineutraaliksi siihen ja siihen vuoteen mennessä”? Tähän halpaan ei mielestäni [Puhemies koputtaa] pidä mennä.

20.08 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies ja hyvät kuulijat! Kävimme tänään täällä täysistunnossa valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta debattikeskustelun, jossa minä esitin puheenvuoron, joka alkoi 16.07, toistan sen puheenvuoron pian teille, mutta taisi olla hyvin tyypillistä, että eduskunnan sivuillekaan ei ole sitä tallentunut, vaan siellä Yleisradion miehet hölpöttävät päälle, mitä Kanerva sanoi ja jotain muuta. Että ehkä tämä kohdistuu jollakin tavalla minuun tai saattaa olla ihan teknistäkin, mutta minä nyt luen tämän puheenvuoroni uudelleen tässä, niin että saavat sitten eduskunnan ääniraitamiehet hoitaa sen sinne oikeaankin paikkaan, missä sen kuuluu olla.

”Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on tärkeä turvallisuusyhteisö, ja me olemme yksi osa sitä. Suomessa sotilaallinen puolustuskyky perustuu ja nojaa vahvaan, toimintakykyiseen reserviin. Mielestäni Suomessa juuri vapaaehtoinen maanpuolustustyö ja reserviläistoiminnan järjestöt pitävät yllä korkeaa maanpuolustustahtoa. Reserviläisjärjestöt ja niiden jäsenet harjoittelevat suurelta osin omilla varoillaan pitäen yllä toimintakykyään. Euroopan unionissa on vireillä mahdollinen lyijykielto, joka koskiessaan reserviläistoimintaa halvaannuttaisi toiminnan ja samalla rampauttaisi maanpuolustustahtoa. Arvoisat ministerit, tässä on ristiriita. Miten aiotte sovittaa yhteen mahdollisen lyijykiellon ja reserviläistoiminnan turvaamisen?”

Arvoisa puhemies! Puolustusministeri Kaikkonen vastasi kysymykseen 16.17 edustaja Mäenpäälle: ”Olen aivan äskettäin itse asiassa tavannut reserviläisjärjestöjen johtoa ja keskustellut tästä teidän nostamastanne kysymyksestä. Ja tässä direktiivin kansallisessa toi-

meenpanossa etsimme keinoja, joilla reserviläistoimintaan usein kuuluva ampumaharrastus voitaisiin mahdollisimman hyvin turvata. Pidän sitä itsekin tärkeänä. Puolustusvoimathan itsessään on rajattu tämän direktiivin toimeenpanon ulkopuolelle.” Tähän päättyy vastaus Kaikkoselta puheenvuorooni.

Seuraavaksi minä haluan kiittää puolustusvaliokunnan jäseniä. Usein puhutaan, että voiko oppositiosta vaikuttaa, ja kyllä tuolla valiokunnassa näköjään voi. Käsittelimme 16.9. kokouksessa jotain lausuntoluonnosta, ja tähän pohjautuu se, mitä minä äsken toin esiin. Puolustusvaliokunta lisäsi ehdotuksestani tekstin lausuntoon seuraavasti: ”Ennaltaehkäisevän sotilaallisen puolustuskyvyn perusta on vahva ja toimintakykyinen koulutettu reservi, jonka sotilaallisia taitoja ylläpidetään kertausharjoitusten lisäksi vapaaehtoisen maanpuolustuksen reserviläisjärjestöjen toimesta. Vuonna 2019 vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöt nostivat huolenaan esiin Euroopan unionin suunnitellun lyijyasetuksen, jonka koettiin heikentävän ja rajoittavan vapaaehtoisen maanpuolustuksen harjoitustoiminnan järjestämisen mahdollisuuksia. Mahdollisen lyijyasetuksen voimaantulo ei saa heikentää reserviläisjärjestöjen ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä ja harjoitustoimintaa. Reserviläisjärjestöjen toiminta tulee huomioida osaksi ennaltaehkäisevää sotilaallista puolustuskykyä.”

Tämä oli meidän yhteinen tahtomme, ja mielestäni tähän on helppo ratkaisu: reserviläis- ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöjen toiminta luetaan osaksi Puolustusvoimien toimintaa. Tämä on toive ja tavoitteeni, ja minä uskon, että te täällä salissa siihen yhdytte. — Kiitoksia.

20.13 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus on olennainen osa Suomen turvallisuuspolitiikkaa. Monet heistä, jotka ovat vähätelleet huoltovarmuuden merkitystä, ovat tänä vuonna varmaankin havahtuneet ainakin siihen, että oma ruoantuotanto on kriisitilanteessa ja myös tässä vallitsevassa pandemiatilanteessa erinomaisen tärkeä asia. Samoin suojavälineiden riittävyys on tänä vuonna punnittu, ja siinä on löytynyt parantamisen varaa.

Kriisit ja uhat tulevat yllättäen ja pyytämättä, ja niitä voi olla hyvin moninaisia. Pandemia on yksi esimerkki tällaisesta kriisistä. Toinen esimerkki voisi olla kyberhyökkäys yhteiskunnan kannalta kriittisiin järjestelmiin. Erilaisiin uhkiin on syytä varautua ennalta mahdollisimman huolellisesti ja laaja-alaisesti. Suurvaltojen välisen kilpailun ja hybridivaikuttamisen kasvu on viime vuosina kasvattanut näköpiirissä olevien uhkien kirjoa ja todennäköisyyttä. Turvallisuuteen vaikuttavat globaalit ilmiöt kytkeytyvät aiempaa tiiviimmin toisiinsa. Huoltovarmuudesta ei saa tinkiä, kyberturvallisuuteen on panostettava ja Puolustusvoimien toimintakyvystä on huolehdittava muun muassa toteuttamalla hävittäjähankinnat suunnitellusti.

20.15 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Vielä pari asiaa. Todellakin ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta uskottavan maanpuolustusjärjestelmän järjestäminen on meille ensiarvoisen tärkeää, ja uskon, että tässä maassa on ihan aito ja vilpitön tahto lähes täydellisesti, että tätä maata puolustetaan kaikin käytettävissä olevin keinoin, ja se on hyvä pohja, jolle voimme rakentaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan. Meidän rajojemme koskemattomuus ja ihmisten vapaa elämä täällä ovat meille arvoja, joista ei pidä yhtään tinkiä, ja uskon, että lähes koko kansakunta näin ajattelee.

Edustaja Kivirannan mainitsemasta ruokahuollon järjestämisestä ja yleensä tästä maatalouden toiminnasta tässä maassa, niin kuin edellisessä puheenvuorossa sanoin, olen erittäin huolissani. Maanviljelijöiden tilanne todella on aivan onnettoman huono, kannattavuuden äärirajoilla eletään, ja voi sanoa, että tässä maassa on vain vähän ammattikuntia, jotka sellaisessa ahdingossa elävät valtavien investointien keskellä. Ja tämä kaikki osiltaan johtuu siitä, että tässä talossa olemme rakentaneet sellaisen byrokratian tuon maatalouden ympärille, että siinä kyllä maatalouden ihanuus unohtuu, kun siihen byrokratiaviidakkoon sotkeutuu. Meidän tulisi tässä asiassa ottaa itseämme niskasta kiinni ja ottaa viime vaalikaudella esillä olleet byrokratian purkutalkoot ihan vakavasti, koska uskon, että aika moni asia voitaisiin tehdä paljon helpommin, jos siihen tahtoa tästä talosta löytyisi. Toivon sen päivän jonain päivänä tulevan vastaan — mahdollisimman pian tietenkin.

Mutta se, mitä minä edellisessä puheenvuorossani sanoin tästä kotimaisesta huoltovarmuudesta energian suhteen — se tilanne on äärimmäisen huolestuttava. Kuten sanoin, ilmastopolitiikan valtavassa kiihkossa on kaikki tosiasiat unohdettu ja siitä aiheutuu huoltovarmuutemme ja turvallisuutemme ja yleensä tämän maan menestymisen kannalta iso riski. Todellakin tänä päivänä, jos haluamme turvallisessa maassa elää, energiantuotannon pitäisi olla mahdollisimman suurelta osin omissa käsissä.

Olemme paljon puhuneet tässä Carunasta. Fortum kun myi aikoinaan sähköverkon ja sen sattumoisin ostivat ulkomaiset sijoittajat, niin siitä nousi valtava meteli sen takia, kun sähköä jakelee nyt ulkomaisen verkon omistaja, joka ei asu Suomessa eikä ole suomalainen. No nythän me juuri teimme samanlaisen teon, kun nostimme turpeen veroa 2,7 eurolla per megawatti, nyt myytiin sitten iso suomalainen yhtiö ranskalaisille sijoittajille. Onko sillä nyt niin väliä, tuleeko se energia sähköjohtoa pitkin vai kaukolämpöputkea pitkin, kun se on ulkomaisessa omistuksessa? Molemmissa on ihan se sama ongelma, ja se nimenomaan on meidän turvallisuutemme kannalta riskitekijä: kun ulkomainen omistaa, niin se ei varmasti suomalaisia etuja ajattele, siellä kaiken takana on vain maksimaalisen taloudellisen voiton tavoittelu. Sen takia sitä päätöstä, mikä silloin budjettiriihessä tehtiin, en vieläkään voi mitenkään hyväksyä. Se on aiheuttanut sen, että tänä päivänä itäinen Suomi lähes kokonaan on venäläisen hakkeen varassa. Sitä tulee autoilla niin paljon, [Tuomas Kettunen: Liian paljon!] että en ole vielä koskaan sellaista autovirtaa hakerekkoja nähnyt.

Kun perjantaina taas ajelen kotia kohti, niin se on ihan varmaa, että Kuutostie on täynnä näitä äsken mainittuja rekkoja, ja se on meidän turvallisuutemme kannalta valtava riski. Ajatelkaa se tilanne, että yhtäkkiä raja menee jostain kumman syystä kiinni. Se on täysin mahdollista. Vaikka tämän koronapandemian levitessä pahemmin se voi tulla hyvinkin äkkiä eteen. Sitä en ikinä toivo, mutta jos se sellainen tulee, niin meidän pitäisi olla varautuneita. Mitä me sitten teemme, jos venäläisen hakkeen tulo loppuu? Meillä ei ole itsellämme missään semmoisia energiavarastoja. Kaikki metsähakkeet ovat metsässä — ne ovat niin märkiä, ne eivät pala, siihen tarvitaan turve sekaan ehdottomasti. Meillä on oma kotimainen raaka-aine, mutta sitä ei saa nyt käyttää.

Ja se, mikä on pahinta tässä, on tämä yleinen mielipide, julkinen mielipide — ei medioissakaan tästä riskistä puhu kukaan, en ole yhtään artikkelia nähnyt lehdissä, että miten tässä kävisi. Eikä tätä minun puhettanikaan missään lehdessä huomenna kukaan siteeraa. Valtava riski otetaan, vaikka meillä itsellämme olisivat omat energian raaka-aineet tässä maassa hallussa, jos vain niin haluaisimme. Yksikään Suomen kansanedustaja ei ole tässä talossa kritisoinut sitä, että Norjan öljyrahasto on tänä aamuna tuottanut jo voittoa lähes 40 miljardia euroa ja myy tänäkin päivänä fossiiliöljyä ja maakaasua niin paljon, että hirvit-

tää. Kukaan ei sitä vastusta, mutta kotimaista raaka-ainetta kyllä vastustetaan, ja vastauksena tähän energiapoliittiseen ratkaisuun ovat innovatiiviset energiaratkaisut. Mitä ne sellaiset ovat? Yksikään vastuullinen kansanedustaja ei ole vielä esittänyt, miten se tehdään. Se saattaa joitakin teistä ehkä naurattaa, mutta kun pakkastalvi tulee, niin uskon, että monen teidän edustajan kanssa varmasti olemme samaa mieltä — uskon, että tämä puheeni otetaan sitten vakavasti.

20.20 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Minulle taisi käydä vähän samalla tavalla kuin edelliselle puhujalle eli edustaja Hoskoselle, kun meillä molemmilla jäi puheenvuoromme kesken ja nyt sitten yritämme nopeasti sen saattaa päätökseen tai ainakin saada siitä sen ydinajatuksen esille.

Pienen maan, niin kuin Suomi on, turvallisuuden keskeisin ulottuvuus on luonnollisesti kansainvälinen oikeus, kansainvälinen sopimusjärjestelmä ja monenkeskinen yhteistyö. Se on luonnollisesti se viitekehys, jossa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka toimii. Tämä on tässä selonteossa selkeästi tuotu esille. Tässä suhteessa, kun puhumme monenkeskisestä yhteistyöstä, Euroopan unioni on näiden Suomen ulkosuhteiden tietysti kaikkein tärkein ja vahvin viitekehys. Se on tunnistettava. Kun bilateraalisista suhteista puhutaan, niin tuossa selonteossa on hyvin selkeästi tuotu esille se, että sotilaallisesti liittoutumaton Ruotsi jakaa samanlaiset arvot, samanlaisen historiallisenkin pohjan, ja naapuruussuhde on tässä kestävää ja Ruotsin kanssa tehtävässä yhteistyössä meillä on tavallaan avoimet ovet myöskin turvallisuus- ja puolustusyhteistyön osalta. Suomi on valmis tiivistämään tätä yhteistyötä edelleenkin.

Myöskin sotilasliitto Naton kanssa Suomi harjoittaa kumppanuusohjelmaa, joka on käytännönläheistä, ja Suomi pitää edelleenkin sen niin sanotun Nato-optionsa auki, että me voimme oman tahtomme mukaisesti liittyä sotilasliitto Natoon, jos siksi katsomme.

Arvoisa puhemies! Oman näkemykseni mukaan sen Nato-jäsenyyden keskeisin kriteeri on se, että vahvistaako se Suomen turvallisuutta vai ei. Se on se ainoa kysymys, joka tässä täytyy avata silloin, kun me pohdimme tätä Nato-jäsenyysasiaa. Myöskin tässä salissa siitä on tänäänkin käyty keskustelua.

Tässä suhteessa on ehkä hyvä muistuttaa, mitä tasavallan presidentti Niinistö lausui Frankfurter Allgemeine Zeitungille toissa syksynä, kun häntä haastateltiin Suomen tasavallan presidentin ja Venäjän presidentin yhteistyöstä ja yhteistoiminnasta, tuntevatko he toisensa, kuinka hyvin tuntevat ja käydäänkö myöskin herkimmistä aiheista keskustelua, ja tasavallan presidentti lehtihaastattelun mukaan totesi, että kyllä, kyllä me käymme herkimmistäkin aiheista. Oletteko te keskustelleet, kysyi toimittaja, myöskin Suomen Nato-jäsenyydestä, ja tasavallan presidentti vastasi lehdelle, että kyllä, myöskin siitä teemasta. Mitäs se Putin sanoi? Ja Niinistö vastasi seuraavalla lailla, ja nämä on ehkä meidän hyvä tässä tunnistaa, että Putinin mukaan, Niinistö totesi, kun venäläiset katsovat tänään Suomen rajan ylitse — meillä on siis yhteinen raja Venäjän kanssa, niin kuin me kaikki tiedämme, 1324 kilometriä — yhteisen rajan ylitse Suomeen, he näkevät rajan toisella puolella suomalaisia. Jos Suomi liittyisi Naton jäseneksi, Putin totesi, he näkisivät tuolla rajan toisella puolella vihollisia.

Riippumatta siitä, kuinka pitkälle me sidomme oman kannanmuodostuksemme siihen, miten naapurimaassa meitä arvioidaan, me olemme kuitenkin naapurimaita, ja raja on turvallinen ainoastaan siinä tilanteessa, että molemmat osapuolet kokevat sen rajan turvalliseksi. Tämä on ainoa kriteeri silloin, kun me ajamme kestävää turvallisuuspolitiikkaa, että

yhteiset rajat kaikkialle, kaikkiin suuntiin ovat turvallisia, kun se molemmin puolin tunnistetaan turvalliseksi rajaksi. Ja silloin meidän tietysti täytyy välttää sellaisia toimia, että Ruotsi, Norja, Venäjä kokisivat jotakin uhkaa olevan Suomesta. Ja tämähän, arvoisa puhemies, on selkeästi kirjattu hallitusohjelmaan.

Se, mitä se sotilaallinen liittoutumattomuus Suomelle tarkoittaa, tarkoittaa sitä, että Suomen aluetta ei voida käyttää ketään vastaan. Se ei voi olla uhka kenellekään. Sehän se meidän ongelma on. Suomihan ei sinänsä ole mihinkään ilmansuuntaan ollut käytännössä historiassa koskaan mikään ongelma, mutta se on ollut ongelma, että Suomen aluetta on saatettu käyttää jotakin tai joitakin vastaan. Tässä suhteessa todellakin ne linjat ovat liikkuneet idästä länteen ja lännestä itään; se on pitkä historiallinen jakso myös sieltä puolelta.

Nyt sitten kuitenkin tässä kysymyksessä, voidaanko Suomen aluetta käyttää jotakin vastaan vai ei, on tiettyjä tekijöitä, jotka ovat muuttuneet. Me olemme viimeisen viiden vuoden aikana tehneet yhdeksän erityyppistä aiesopimusta. Meillä on myöskin sotaharjoituksia käyty hyvin laajassa mitassa, ja myöskin Nato-maiden sotilaita on harjoitellut Suomen maaperällä, ja nyt viimeistään nämä asehankinnat, muun muassa tämä HX-hankinta, kaikki nämä ovat merkittävällä tavalla potentiaalisesti muuntamassa sitä asetelmaa. On ollut tarkkailijoita, tutkijoita, jotka ovat todenneet avoimesti, että Suomen asemoituminen alkaa näyttäytyä siltä, että Suomi on osa läntistä pelotetta, pohjoisessa Euroopassa olevaa läntistä pelotetta. Ja tämähän on ongelmallinen tilanne, jos näin näyttäytyy, koska silloin kun me olemme pelote, me olemme uhka johonkin toiseen suuntaan. Tämähän tietysti täytyisi välttää. Kaikkien ratkaisujen, mitä me teemme, myöskin puolustuspoliittisten ratkaisujen, mitä me teemme, tulee lähtökohtaisesti vahvistaa meidän omaa maanpuolustustamme ja Suomen turvallisuutta. Me emme voi olla osa joitakin laajempia pelotejärjestelmiä ja jälleen kerran suurvaltojen vastakkainasettelua pahimmassa tilanteessa. [Tuomas Kettunen: Hyvä puheenvuoro!]

20.26 **Joonas Könttä kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon liittyy keskeisesti myös se, että suomalaiset huolehtivat tämän maan turvallisuudesta, ja siinä se peruskivi meillä on maanpuolustusvelvollisuus, joka myös perustuslaissa lukee. Tämä meidän maanpuolustusvelvollisuus nojaa tietysti siihen, että meillä on vahva varusmiespalvelus ja ylipäätään vahva reserviläisarmeija, josta edustaja Mäenpää muun muassa aiemmassa puheenvuorossaan puhui liittyen näiden reserviläisten mahdollisuuksiin harjoitella. Se, että meillä on toimiva, koulutettu reserviläisarmeija ja ennen muuta myös vahva maanpuolustustahto ja innokkuutta toimia siellä reserviläisjoukoissa, nojaa siihen, että se varusmiespalvelus on mielekästä, tarkoituksenmukaista ja että sillä on laaja kansan tuki, niin kuin sillä tällä hetkellä on. Tämä on aika mielenkiintoinen yhtymä tähän meidän turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen, kun nyt ollaan uudistamassa varusmiespalvelusta komiteatyöskentelyn kautta. Ne tulokset, mitä siellä saadaan, heijastelevat myös siihen reserviläistoimintaan.

Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpää puheenvuorossaan puhui tästä reserviläisten mahdollisuudesta harjoitella. Puolustusministerin vastaus ja ylipäätään ne linjaukset ja määrärahat, mitä puolustusministeri on onnistunut isänmaan puolustukseen saamaan, osoittavat kyllä sitä, että tämä huoli on noteerattu, ja aivan kuten edustaja Mäenpää itsekin totesi, meillä on puolustusvaliokunnassa poikkeuksellisen hyvä yhteinen henki, niin kuin kuuluu ollakin, kun kysymys on isänmaan puolustukseen liittyvistä keinoista.

No, konkretisoituuko se henki sitten myös siinä, että saadaan aikaan tuloksia, jotka ylläpitävät tätä meidän turvallisuuspolitiikkaamme? Kyllä se myös konkretisoituu. Muistan edelliseltä hallituskaudelta, jolloin keskusta, kokoomus ja perussuomalaiset olivat yhdessä, että tämän yhteistyön kautta pystyttiin muun muassa Euroopan unionissa aselakidirektiivi muokkaamaan sellaiseksi, että se soveltuu myös meidän reserviläisten ja tämän maan puolustuksen tarpeisiin ja siihen, että ylläpidetään nykyisenkaltaista varusmieskoulutusjärjestelmää ja sitä kautta laajaa reserviläisjärjestelmää. Nämä on mielestäni aika hyvin otettu huomioon tuossa selonteossa, siis kirjoitettu ne puolustuspolitiikan perusfundamentit siten, että tämän selonteon pohjalta minulle ei jää epäselväksi — toki nyt käsitellään selontekoa ja tehdään tarvittavia tarkennuksia — etteikö tässä paaluteta myös tätä nykyjärjestelmää hyvin vahvasti, koska se järjestelmä toimii ja sitä tulee ylläpitää. Tämän perusteella uskon, että sitten, kun siirrytään tekemään puolustusselontekoa, meillä on erittäin hyvät edellytykset siihen, että tämä laaja konsensus, mikä liittyy isänmaan turvallisuuteen, säilyy ja sitä ylläpidetään myös tulevaisuudessa.

20.29 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on täällä käsittelyssä valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko, ja tämä on erittäin tärkeä ja varsin vaikuttava asiakirja, mikä meille on yhteistyössä täällä puolueiden kesken syntynyt. Totta kai meillä on siitä hieman näkemyseroja, mutta tämä on se meidän puolueiden välisen yhteistyön tuotos. Täällä omasta mielestäni on liikaa sijaa tämmöisillä termeillä kuin ”ilmastonmuutos”, se toistuu täällä useasti.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan vaikuttavat tietenkin monet eri asiat. Näistä keskusteluun on tänään noussut HX-hanke, ja samaten on noussut esiin maatalouden maallemme suoma huoltovarmuus ja sen ylläpito.

Edustaja Hoskonen on ansiokkaasti pitänyt eduskunnassa kuukausia esillä suomalaisen turpeen merkitystä meidän yhteiskuntamme huoltovarmuudelle, ja kiitos hänelle siitä. Olisipa hän hallituksessa. Tämä on semmoinen asia, mihin minä itsekin haluan kyllä kommentoida:

Itse näen asian näin, että turve on meidän maallemme Luojan suoma luonnonvara. Meidän tulisi käyttää sitä viisaasti ja järkevästi, ja meillä on siinä erittäin mittavat energiavarat, jotka turvaavat meidän omaa yhteiskunnan toimintaa täällä. Jos me nyt suin päin lähdemme sitä kovin kovalla kädellä ajamaan alas, niin kuin hallituksen yhteinen tahto on, niin se aiheuttaa meille tyhjiön meidän omaan energiareserviimme, ja tämmöiset vaikutukset turpeen alasajon tiimoilta ovat pitkäkestoisia. Sitä ei varmasti kovin moni tässä salissa käsitä, että jos niitä nyt aletaan ajamaan alas, niin niiden ylös nostaminen ei käy enää käden käänteessä. Tämä on niin merkittävä asia, ja edelleen kiitän edustaja Hoskosta, että hän on tätä asiaa pitänyt yllä.

Tämä on myöskin semmoinen asia, että Suomessa on lukuisia turveyrittäjiä, jotka ovat investoineet paljon kalustoon, he ovat investoineet maa-alueisiin. Olen keskustellut yhden yrittäjän ja hänen lähipiirinsä kanssa. Heillä on 460 hehtaaria turvetuotantoaluetta tällä hetkellä, ja heillä on ostettuna saman verran lisää. Minä en oikein tiedä, millä tavalla tämä yhteiskunta aikoo sitten korvata näille turveyrittäjille tämän heille lainsäädännöllä aiheuttamansa ongelman. He tippuvat tyhjän päälle. En tiedä, kuinka heidän terveytensä kestää tämmöisen asian, että heiltä vedetään matto jalkojen alta ja pahimmillaan jää isot velat ja paljon suota, turvealuetta, jolla ei tee mitään.

Tätä turvetta käytetään myöskin elintarviketuotannossa kuivikkeena, ja tämä on sillä tavalla ollut hyvä kuivikeaine, että tämä ei ole aiheuttanut mitään homepölykeuhkoa, niin kuin muut kuiviketyypit ovat.

Ei muuta kuin [Puhemies koputtaa] hallitukselle voimia ja järkeä tämän turveasian kanssa. — Kiitoksia.

20.34 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Palasin sen verran vielä sanomaan tästä energiapolitiikasta, että se on osa meidän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaamme, nimenomaan turvallisuuspolitiikkaa. Ulkopolitiikan keinoinhan siihen vaikutetaan, miten naapurimaat tai meidän läheiset kauppakumppanimme meihin suhtautuvat. Mutta pitää muistaa lähihistoriasta, että ei tarvitse Eurooppaa edemmäksi mennä, kun on vaikutettu kansakuntien kohtaloihin muun muassa kaasuputkien välityksellä. Parhaillaan Itämerellä on käynnissä keskustelu Nord Stream kakkosesta, että saadaanko se rakentaa loppuun asti vai eikö saada. Tai sitten, kun oli Ukrainassa ongelmia naapurimaiden kesken, se vaikutti välittömästi toisen valtion energiapolitiikan kautta sen valtion sisäpolitiikkaan, aivan varmasti vaikutti.

Ja nyt kun me itse olemme ajautumassa tilanteeseen, niin ei kukaan poliitikko, ei kukaan johtava Suomen poliitikko, ole nostanut tätä ongelmaa esille, että tulemme yhä enemmän riippuvaiseksi ulkomailta tuodusta energiasta. Se on valtava riski. Olen siitä hyvin pahoillani, arvoisa puhemies, ja uskallan jopa sanoa, että huomenna tästä minun puheenvuorostani ja tästä mainitsemastani asiasta ei yksikään lehti, ei Yleisradio varsinkaan, puhu mitään, sanomalehdet eivät puhu mitään. Radiosta en ole kuullut kuin siellä täällä pieniä mainintoja jonkun vähäpätöisen ohjelman jälkimainingeissa, että onhan semmoistakin olemassa.

Tämä on meidän suomalaisten kannalta äärimmäisen vakava asia. Jos emme huolehdi omasta turvallisuudestamme myös energiapolitiikan puolella, jonain päivänä se asia kävelee meille vastaan. Ja nythän meillä on puhuttu paljon siitä, että me bioenergian käyttöä lisäämällä korvaamme turpeenpolton lopettamisen — sitä kun ei meillä ole. Ja sitten maailmankauppa, ikävä kyllä, on ankaraa, häikäilemätöntä kauppaa. Hinta otetaan sieltä, mistä sen saa. Kun myyjä tietää, että tällä valtakunnalla on pakko ostaa vaikka noin paljon energiaa, niin se on turvallisuuspoliittinen uhka välittömästi, koska siellä pannaan sellainen hinta meidän ostajillemme nenän eteen, että suomalaiset ostajat tippuvat pelistä pois välittömästi.

Sellaisen riippuvuussuhteen synnyttäminen omilla päätöksillä on täysin harkitsematonta ja mielestäni anteeksiantamatonta. Olemme tässä kiihkoilussa ilmastopolitiikan tiimoilta unohtaneet tosiasiatkin. Enää ei mene perille sekään, että kivihiili, puu ja turve tuottavat, yhden megawatin kun tuotamme energiaa, saman verran ilmastopäästöjä 10 prosentin tarkkuudella. Yksikään toimittaja ei ole tästä kirjoittanut, yksikään televisio-ohjelma ei ole kertonut. Se on meidän kannaltamme valtava turvallisuuspoliittinen riski.

Toivoisin, arvoisa puhemies, että tässä asiassa eduskunta ottaisi ohjat käsiinsä. Tiedän, että minulle ei ehkä kumppaneita tämänkään keskustelun aikana syntynyt yhtään lisää tämän asian tiimoilta. Näen täällä paikalla allekirjoittaneen lisäksi [Puhemies koputtaa] kolme muuta edustajaa. Totta kai he seuraavat tuolla omissa huoneissaan näytöiltä. Jos siellä olette, niin ottakaa koppi tästä minun heitostani, koska isäni kertoi, kun talvisota alkoi, millainen Suomessa silloin oli tilanne. [Puhemies: Aika!] Toivon, arvoisa puhemies, että tämä

puheeni otetaan vakavasti, ja toivon, että tämä asia pannaan kuntoon, koska kaikki on kuitenkin vielä meidän käsissämme.

20.38 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia myös edustaja Hoskoselle ansiokkaasta puheenvuorosta. Haluan jatkaa tästä huoltovarmuusnäkökulmasta. Nimittäin luonnonvaroista täällä on nyt puhuttu turpeesta, mutta haluan laajentaa tämän keskustelun myös metsien käyttöön, niin ulkopoliittisesta näkökulmasta kuin myös turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta. Nimittäin nyt viime vuosinahan ulkomaalaisia toimijoita on tullut tänne meidän metsäsektorille isojen tehdasinvestointien suuntaan varsinkin kiinalaisten osalta, ja minun mielestäni tämäkin asia pitää nostattaa keskusteluun tässä vaiheessa.

Mutta haluan tästä ilmastoasiasta sen verran sanoa, että mielenkiinnolla jäämme seuraamaan tulevia vuosia ja vuosikymmeniä, johtaako tämä ilmastonmuutos tuolla muissa maissa niinkin isoihin tilanteisiin, että esimerkiksi joku puhdas vesi alkaa loppumaan, ja millä tavalla se pistää sitten ihmisiä liikenteeseen.

Ja sen haluan vielä geopoliittisesta näkökulmasta tuoda esille tähän pitkän keskustelun loppuun, että arktisen alueen mahdollisuuksissa meidän kannattaa olla Suomena vahvasti matkassa, nimittäin siellä on paljon mahdollisuuksia. — Kiitoksia, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Lähes 90 puheenvuoroa on käytetty. Onko nyt niin, että ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Niikko päättää keskustelun?

20.39 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Täällä on tänään kuultu erittäin hyvä keskustelu, ja siinä mielessä on erittäin tärkeää, että ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa pohditaan monelta eri näkökulmalta ja uskalletaan heittää ajatuksia ilmaan, jotta me pystymme menemään oman boksimme ulkopuolelta tarkastelemaan sitä, mihin suuntaan asioita voi lähteä kehittämään. Tässä yhteydessä täytyy varmasti erikseen vielä sanoa, että kansanedustajana tässä nyt tällä hetkellä puhun enkä niinkään ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan roolissa — sen aika tulee sitten, kun mietintö on valmis ja pidetään valiokunnan yhteiset puheenvuorot.

Arvoisa puhemies! Mitä turvallisempaa maailmalla, sitä turvallisempaa Suomessa. Tätä tosiasiaa vasten on toki hyvä tarkastella ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa laajasti, kuten nyt on toimittu. Haluan kuitenkin nostaa esille tähän selontekoon liittyen yhden näkökulman, jota tässä ei ole juurikaan pohdittu. Ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden yhteenkietoutuminen on tosiasia, ja sitä myös pitäisi kaikessa pohdinnassa tarkastella kokonaisuutena. Selonteossa tätä näkökulmaa käsitellään hyvin vähän. Ulkoinen ja sisäinen turvallisuus kietoutuvat vahvasti yhteen esimerkiksi terrorismin torjunnassa. UTP:n toimenpiteet ja rauhanturvaaminen on mainittu, mutta esiin ei ole tuotu esimerkiksi poliisin ja Rajavartioston roolia siinä vaiheessa, kun maamme turvallisuuden on katsottu tulleen uhatuksi joidenkin tänne tulleiden henkilöiden osalta. Kokonaisuus kuitenkin ratkaisee, ja siinä mielessä tämmöinen poikkihallinnollinen näköala on kaikkein paras lähestymistapa näissä kysymyksissä.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä tuoda sellaisen näkökulman esille, että meillä helposti menee tämä ulko- ja turvallisuuspolitiikan pohtiminen arvoposeeraamiseksi. Tänään sitä ollaan täällä nähty ja kuultu. Johtavana keihäänkärkenä tulisi olla valtiollinen itsenäisyys, alueellinen koskemattomuus sekä Suomen ja suomalaisten turvallisuus. Toki me tar-

kastelemme tässä yhteydessä myös sitä, mitä maailmalla tapahtuu, mutta tämä keskiö on kuitenkin ”itsekäs” lähestymistapa siitä, miten meidän pitää oman maamme ja kansalaistemme hyväksi mennä. Ideologisten arvojen tai arvopuheiden sijaan tarvitaan enemmän päämäärätietoista, uskottavaa ja suunnitelmallista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja tietenkin myös sen ohjausta.

Arvoisa puhemies! Vielä haluan muutaman huomion nostaa esille tästä selonteosta. Selonteosta maininnat Suomen kansallisista eduista on poistettu kokonaan. Kansallisen edun edistäminen mainitaan ainoastaan negatiivisessa kontekstissa kohdassa USA:n protektionismi ja poissulkeva nationalismi. Sen sijaan selonteossa puhutaan EU:n etujen ajamisesta ja globaaleista tavoitteista, kuten Agenda 2030:sta. Vuoden 2016 selonteossa perusteltiin seitsemän kertaa toimia ja erilaisia näkemyksiä sillä, että se on ”Suomen etujen mukaista”, nyt ei kertaakaan. Ideologiset painotukset ovat selonteossa ehkä, voisiko sanoa, lievästi isossa roolissa. Globaalit ihmisoikeudet on nostettu keskeiseksi painotukseksi ja arvoksi. Ei siinä mitään pahaa ole, mutta mielestäni nämä ovat taas näitä osin epärealistisia ajatuksia siitä, että Suomi pystyisi kokonaiset isot asiat muuttamaan muualla maailmassa tai saisi sellaisia muutoksia aikaan, että niistä tulisi niin isoja kysymyksiä, että ne Suomen turvallisuuden yksistään korjaisivat.

Lisäksi, ennen kuin aika loppuu, vielä haluan nostaa myös sen näkökulman esille, että muuttoliikkeestä puhutaan, että se olisi hyvin hallinnassa ja säänneltyä. Selonteon mukaan ”suuri osa muuttoliikkeestä on säänneltyä ja ennakoitavaa ja voi vaikuttaa lähtö- ja kohdemaiden tilanteeseen ja kehitykseen [Puhemies koputtaa] myönteisesti, esimerkiksi työperäinen”. Tämä ei tietenkään ole aivan näin mustavalkoista. Meidän täytyy rehellisyyden nimissä puhua vaikeistakin asioista ilman, että siinä tulee leimanneeksi ketään millään tavalla, jos uskaltaa asioista puhua niitten oikeilla nimillä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

20.45 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Tuossa edellä käyttämäni puheenvuoron jälkeen tuli pari asiaa, mitä haluan vielä mainita.

Huolenaiheena on se, että kauhean paljoa ei tässä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa puhuta meidän omasta ruokahuollostamme ja ruokahuollon huoltovarmuudesta. Tämä on erikoinen tilanne Suomessa tällä hetkellä. Maatalous on ajautunut aika kestämättömältä tuntuvaan tilanteeseen. Tiloilla on kauhea paine laajentaa koko ajan, ja kuitenkin laajennusten jälkeen uhkana ja riskinä tämmöiselle suurelle tehotuotannolle — jos sitä sanaa nyt voi käyttää — ovat eläintaudit, joita maailma saattaa kuljettaa ja synnyttää tänne meille. Suomalaisista maanviljelijöistä ja maidontuottajista ja lihantuottajista ovat hyvin monet tällä hetkellä vallan ikävässä tilanteessa. Heillä kuorma on kasvanut ja, voisi sanoa, tulos on muuttunut vuosien varrella. Tila, joka ennen elätti kaksi ihmistä, tänään elättää hädin tuskin yhden ja oikeastansa ei edes yhtä — sitäkin on pitänyt jo laajentaa, että yhden pystyy elättämään. Tämä on semmoinen asia, mihinkä meidän pitää kiinnittää jatkossa huomiota.

Toinen asia, minkä täältä haluan nostaa esiin: Pidän hieman omituisena, että täällä käytetään tämmöistä... Täältä sivulta 9 luen: ”Globalisaatiosta johtuva valta-asetelmien muuttuminen ja taloudellinen epätasa-arvo ovat osaltaan ruokkineet myös ulossulkevan nationalismin nousua sekä tarjonneet kaikupohjaa populistisille liikkeille, joista osa on omaksunut toimintaansa myös ulossulkevia piirteitä.” Tätä lausetta hiukan kun pohtii, niin tämähän johtuu siitä politiikasta, mitä täällä on harjoitettu. Tämä on ihan puhtaasti vain siitä. Te olette itse tilanneet tätä, ja te saatte nyt sitä. Tämä on hyvin yksinkertainen asia. Päivällä

joku edustaja käytti, jos oikein muistan, sanaa ”äärinationalismi”. Minne on unohtunut sana ”äärivasemmisto”? Ne ovat ehkä kaksi vastakkaista suuntaa, ja toista on ollut aikaisemmin enemmän, ja nyt on toinenkin saanut jalansijaa. Tämä johtuu tästä turvallisuustilanteesta Suomessa, ihmisten huolesta, siitä, miten he kokevat turvallisuusympäristönsä Suomessa muuttuneen. Tähän varmaan palaamme sitten, kun puhumme sisäisestä turvallisuudesta enemmän, mutta haluan nyt vain sen sanoa, että tätä on tilattu ja tätä on saatu. Totta kai meidän pitää ajaa Suomen kansallisia ja Suomen kansan etuja ensisijaisesti. — Kiitoksia, arvoisa puheenjohtaja.

20.50 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä muutamia poimintoja tästä selonteosta nostaa lyhyesti esille.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata valtion itsenäisyys ja alueen koskemattomuus — elikkä lyhyesti vahvistaa Suomen turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta. Kansainvälisesti tavoitteena on vakaampi, ennakoitavampi ja turvallisempi maailma. Kansainvälisen tilanteen kiristymisestä huolimatta Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa. Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan ja sillä uhkaamiseen on kuitenkin varauduttava. Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön nykyisessä tilassa ja sen kehityspotentiaalin valossa Suomella ei ole mahdollisuutta eikä halua eristäytyä.

Arvoisa puhemies! Selonteon arvopohjassa on keskeistä ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaikessa kansainvälisessä toiminnassa. Lisäksi tässä on tavoitteena tuottaa turvallisuutta ilmastonmuutoksen hillinnällä, samoin myös toteuttamalla ulko- ja turvallisuuspolitiikassa kestävän kehityksen tavoitteita pyrkien vähentämään köyhyyttä ja eriarvoisuutta.

Selonteosta käy kuitenkin ilmi se, että toimintaympäristö on voimakkaassa muutoksessa, ja siltä osin haluan nostaa esille suurvaltasuhteet ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän. Järjestelmä on kasvavan paineen alla syystä, että suurvalloilla on perinteisesti ollut merkittävä vastuu sen ylläpitämisessä ja tällä hetkellä suurvallat tavoittelevat omia etujaan hyvin voimakkaasti. Kiina pyrkii muuttamaan yhteisesti hyväksyttyä sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää sisältä päin niin, että se vastaa sen omia näkemyksiä. Yhdysvallat vastaavasti arvioi monenkeskisen yhteistyön hyötyä aiempaa valikoivammin ja on vetäytynyt monista sitoumuksista. Venäjä taas on horjuttanut turvallisuutta kansainvälisen oikeuden vastaisilla toimillaan ja sotilaallisen voiman käytöllä.

Arvoisa puhemies! Nämä ovat keskeisiä huomioita, ja näitä meidän täytyy toki tarkastella lähemmin sitten, kun näistä käydään keskustelua.

Sitten haluan vielä mainita kehityssuunnista eri alueilla. Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut epävakaampaan suuntaan, ja muutoksen arvellaan olevan pitkäkestoinen. Suomen ja Euroopan lähialueiden turvallisuustilanne on vaikeasti ennakoitava. Turvallisuustilanteen muutokset Itämeren alueella, Suomen arktisilla lähialueilla sekä Pohjois-Atlantilla kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa. Lisäksi Turkin sisäinen kehitys, ulko- ja turvallisuuspoliittinen toiminta ja alueelliset suurvaltapyrkimykset herättävät voimakkaasti huolta. Sitten kun muistetaan vielä, että arktisen alueen sulaminen on lisännyt houkutusta hyödyntää aluetta kestämättömästi, niin se tulee tulevaisuudessa nähdä ehkä myös mahdollisena geopoliittisena turvallisuusuhkana tai riidan keskipisteenä. Lisäksi Lähi-idän ja Persianlahden alue säilyy kansainvälisen politiikan keskiössä. Lopuksi vielä Afrikan mantereen strateginen ja kaupallis-taloudellinen merkitys on voimakkaasti kasvanut.

Arvoisa puhemies! Kaikesta tästä kokonaisuudesta johtuen jäsenvaltioilla on erilaisia näkemyksiä muun muassa EU:n kehityssuunnasta. Meillä on erilaisia näkemyksiä muuttoliikekysymyksistä, ihmisoikeuskysymyksistä ja toimista esimerkiksi vaikkapa Lähi-idässä. Unionin sisällä on puutteita oikeusvaltioperiaatteen noudattamisessa. Ison-Britannian ero EU:sta vaikuttaa unioniin kansainvälisenä toimijana — suurvallat nimittäin haastavat unionin yhtenäisyyttä hyvin voimakkaasti myös jatkossa.

Arvoisa puhemies! Ihan tähän lopuksi vielä, ennen kuin aika loppuu, Suomen kahdenvälisistä kumppanuuksista haluan nostaa ennen kaikkea esille Suomen ja Ruotsin välisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön merkityksen. Ruotsi on Suomen tärkein kumppani, jolla on samat näkemykset turvallisuusympäristöstä. Meillä on samat näkemykset yhteistyöalueista, kuten muun muassa meillä on yhteistä työtä tilannekuvayhteistyön osalta, isäntämaajärjestelyiden ja [Puhemies koputtaa] monien muiden osalta. Myös kaikkien Pohjoismaiden välinen yhteistyö on tiivistä, ja sitä tulee jatkossakin kehittää lisää. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan, puolustusvaliokunnan ja tulevaisuusvaliokunnan on annettava lausunto.